

zadržati, karaj da se postavlja

✓ 30713

KATOLIŠKA AKCIJA

REFERATI NA TEČAJU KA
ZA DUHOVNIKE, 8. —9. JA-
NUARJA 1936 V MARIBORU

9-14.-

KATOLIŠKA AKCIJA

REFERATI NA TEČAJU KA ZA DUHOVNIKE
8. — 9. JANUARJA 1936, V MARIBORU

MARIBOR 1936

IZDALA IN ZALOŽILA TISKARNA SV. CIRILA V MARIBORU
PREDSTAVNIK ALBIN HROVATIN

2 67(100 497.12) : 282

100748a

Nihil obstat.

Maribor, die 3. Martii 1936.

Dr. Jos. Hohnjec,
censor ex officio.

Nr. 573/3.

Imprimatur.

Maribor, die 21. Martii 1936.

† Joannes Joseph,
Episcopus Lavantinus

D 7941/1950

Vabilo na tečaj za duhovnike o Katoliški akciji.¹

Katoliška akcija je sodelovanje laikov pri hierarhičnem apostolatu Cerkve. Ta laična pomoč duhovščini pri njenem dušnopastirskem delu je dandanes tako potrebna, da tega ni treba posebej dokazovati. Sv. oče naglašja to potrebo v mnogih svojih govorih in pisanih dokumentih, in isto nam dokazuje naša izkušnja in pogled po svetu.

Toda Katoliška akcija, dasi sama na sebi laični apostolat, ne more niti nastati niti uspevati brez duhovščine. Kajti laične apostole je treba poiskati, izbrati, vzgojiti in izšolati za apostolsko delo ter modro voditi. In to more le dušni pastir sam. V ta namen pa se mora najprej sam dobro seznaniti z bistvom, namenom in metodo Katoliške akcije. Po besedah sv. očeta namreč za to »novo službo Katoliške akcije ne zadostuje več pastoralno bogoslovje od nekdanj« (Nagovor duhovnikom, 19. julija 1928). To dejanski pomeni: Potrebni so posebni pastoralni tečaji o Katoliški akciji.

Tak tečaj priredi lavantinska škofijska KA v dneh 8. in 9. januarja 1936 v kn. šk. dijaškem semenišču v Mariboru. Pomen in posebnost tega tečaja bo ravno v tem, da bo dušne pastirje sistematično uvedel v vprašanje Katoliške akcije, razložil njeno bistvo in namen, njeno notranjo nastrojenost in zunanjo obliko ter končno praktično metodo izvajanja, upoštevač pri slednjem, kolikor je nujno, naše domače razmere. Ker se bodo predavatelji na svoja predavanja vestno pripravili, ter se v vsakem oziru naslanjali na avtentične vire, bo tečaj gotovo ustrezal svojemu namenu.

Častiti gg. duhovniki se prijazno vabijo, da se tečaja udeležijo v kolikor mogoče velikem številu. Spored je:

Sreda, 8. januarja:

Ob 8. uri: »Pridi Stvarnik Sveti Duh« in sv. maša prevzvišenega g. škofa v semeniški kapeli.

Nato predavanja z diskusijo po vsakem govoru.

I. dopoldne:

1. Dogmatični temelji in zgodovinsko ozadje KA (dr. Jakob Aleksič).

¹ Oglasnik lavantinske škofije, 1935. XI, 103—104.

2. Duh in oblika KA (Drago Oberžan).
3. Delokrog KA (dr. Jakob Aleksič).

II. p o p o l d n e :

Ob 15. uri počesčenje Evharističnega Jezusa, litanije Srca Jezusovega in zakramentalni blagoslov, nato:

1. KA v odnosu do nabožnih in prosvetnih organizacij (Jakob Richter).
2. KA v odnosu do gospodarsko-socialnih in političnih organizacij (dr. Jakob Aleksič).
3. Predpogoji dobre metode KA (Drago Oberžan).

Četrtek, 9. januarja:

Ob 8. uri v semeniški kapeli sv. maša, nato:

1. Hierarhični položaj duhovnikov v KA (dr. Josip Meško).
2. Praktične smernice za vzgojo laičnih apostolov (Anton Karo).
3. Zaključni govor prevzv. g. škofa.

Na predvečer tečaja, v torek, dne 7. januarja, bo v obednici dijaškega semenišča za gospode udeležence bratski »Conveniat«, z začetkom ob 19. uri.

Priglasí za tečaj se naj pošljejo na tajništvo škof. Kato-liške akcije, Maribor, Slomškov trg 20, ali na ravnateljstvo dijaškega semenišča, Koroščeva 12.

Dr. Jakob Aleksič:

Dogmatične osnove in zgodovinsko ozadje KA.

V zgodovini Cerkve bomo našli malo papežev, ki bi se bili tako vneto, vztrajno in širokopotezno zavzemali za neko določeno idejo, kakor se zavzema sedanji papež Pij XI. za Katoliško akcijo. Od prve svoje okrožnice — »Ubi arcano« z dne 23. decembra 1923 — naprej neprestano ponavlja, utemeljuje, pogloblja, priporoča, naroča in zapoveduje Katoliško akcijo. Sam pravi o njej, da mu je »draga ko punčica oči«¹; obravnava jo v svojih uradnih spisih, v pismih najvišjim cerkvenim dostojanstvenikom; govori o njej pred zastopniki najrazličnejših narodov, ki prihajajo k njemu; sklepa o njej pogodbe z državami in jo vstavlja v konkordate, ter prideva njeni definiciji tako rekoč inspiriran značaj.² Katoliška akcija mu je »oblika apostolata, ki najbolj odgovarja potrebam današnjega časa«³, je »nenadomestljiva«⁴, je »neločljivo zvezana z obnovo kraljestva Kristusovega«⁵. Radi tega »je treba vedeti, da spada med dolžnosti pastirske službe in krščanskega življenja«⁶.

To neutrudno poudarjanje in prizadevanje za izvedbo Katoliške akcije s strani Kristusovega namestnika seveda ni ostalo brez odmeva in uspeha. Po katoliškem svetu je vstalo zanimanje za idejo Katoliške akcije. V mnogih deželah jo skušajo spraviti v življenje, še več se o njej piše in govori. Vendar moramo reči, da ideja KA še zdaleč ni našla med katoličani svojega pravega mesta. Mnogim se zdi vobče odveč, drugi jo po svoje razlagajo. Nekateri mislijo, da je KA neka novost, ki dejansko ne prinaša nič pomembnega: potrebna je morda v Italiji, dočim v deželah z razvitim katoliškim organizacijskim življenjem napravlja samo zmedo

¹ Tako v govoru 9. marca 1924, in pozneje večkrat.

² V govoru ženski delavski mladini italijanske KA, 19. marca 1927 pravi, da je prišel do definicije KA »pensamente, deliberamente, anzi può dirsi non senza divina ispirazione«. Pri drugi priliki, v govoru ameriškim kat. visokošolcem, 29. dec. 1933, je dejal: »Veramente lo Spirito di Dio ci suggerì tale definizione«. — Cit. po: A. M. Cavagna, Pio XI e L' Azione Cattolica,² Roma, 1929, str. 119, oz. po: L. Civardi, Manuale di Azione Cattolica, I-II⁸, I. str. 21.

³ V pismu argentinskim škofom, 4. febr. 1931.

⁴ V govoru voditeljem rimske KA, 19. marca 1931.

⁵ »Ubi arcano«, 23. dec. 1922.

⁶ Ravnotam.

ali nalaga novo nepotrebno breme. Zopet drugi pravijo, da je teoretično sicer čisto lepa zamisel, a v praksi ni izvedljiva. So pa celo taki, ki menijo, da je KA nekak cerkven fašizem, torej sploh dvomljive vrednosti.

Taki pomisleki in očitki so ne le apriorne, nedokazane trditve, marveč tudi pogubne zmote, čeravno deloma razumljive. Pogubne zato, ker v naprej zapirajo pot Katoliški akciji, ki je v resnici — kakor bomo videli — pojav sekularnega pomena. Nasproti tem trditvam stoji dejstvo, da jo njeni dobri poznavalci imenujejo genialno, njeni najhujši nasprotniki strašno⁷, sv. oče pa sredstvo božje Previdnosti, »ne brez božjega navdihnjenja«. To dejstvo nas opozarja, da gornji pomisleki najbrž ne bodo osnovani. Res pa je, da so deloma razumljivi. Katoliška akcija je pač nekaj (relativno) novega. Sama po sebi, kot ideja laičnega apostolata, je sicer prastara, saj sega v prve krščanske čase in je utemeljena v prvih dogmah krščanstva, toda njena novost je v tem, da je postavljena v določeni obliki v naš čas, ki je čas verskega relativizma in subjektivizma, v čas, ki je po svoji miselnosti adogmatičen. Nova nam je zlasti zaradi tega, ker nam je novo in nerazumljivo pojmovanje Cerkve kot mističnega telesa Kristusovega, in v zvezi s tem najgloblje dogmatično bistvo sv. krsta, sv. birme, presv. Evharistije in morda še katere druge krščanske dogme.

Pomislimo vendar, da pravi začetnik današnje KA ni sedanji papež, Pij XI. Že svetniški Pij X. govori o KA; on je že tudi postavil program KA in ga izrazil z besedami: »Omnia instaurare in Christo«⁸ — vse prenoviti v Kristusu! »Instaurare« se pravi: postaviti nazaj na pravo mesto, torej vrniti svet Kristusu! To je obnova sveta v Kristusu. Ta obnova pomeni najprej obnovo našega mišljenja, naše vere v krščansko dogmo, v nadnaravno bistvo Cerkve, ki je mistični Kristus. Kolikor nam manjka te vere, te nadnaravne miselnosti, toliko se nam zdi tuja in nerazumljiva KA. Toda v začetku, v prvih stoletjih krščanstva, ni bilo tako. Takrat je bila vera v dogme bolj živa, saj so zanje ne le živeli, ampak tudi umirali. V Cerkvi so gledali občestvo otrok božjih, Kristusovih bratov, bogočloveški organizem, telo Kristusovo, čigar udje so vsi kristjani, združeni med seboj po veri. Zato jim misel laičnega apostolata ni bila tuja; razumeli

⁷ »formidable organisme unifié«, L'Europe Nouvelle, 24. okt. 1931, str. 1437, cit. po: P. Dabin, S. J., L'Action catholique, Paris, str. 52.

⁸ Okrožnica »E supremi apostolatus«, 4. okt. 1903.

so »Katoliško akcijo« kot nujen izraz svoje vere, svojega upanja, svoje krščanske ljubezni.

Dvajseto stoletje katoliškega krščanstva upira s hrepenenjem oči v to svojo junaško dobo in se tudi dejanski vrača tja po vzore in ideale. Naj dela to iz strahu pred novim poganstvom, ki vstaja med nami, naj je to zahteva notranje zakonitosti, ki vlada v bogočloveškem organizmu Cerkve, dejstvo je, da se vrača. Ne vrača se po forme, po zunanje oblike, marveč po duha, po živo, dejavno vero v skrivnostnega Kristusa, ki je Cerkev. In prav je tako! Šele s to vero napolnjeni, prešinjeni, bomo sposobni za obnovo sveta v Kristusu, kar je tudi cilj Katoliške akcije.

Potrebno se mi je zdelo, uvodoma poudariti te misli, in na ta način takoj v začetku opozoriti na temeljno izhodišče, iz katerega je treba motriti pojav Katoliške akcije, in posebej predmet pričujočega referata. Naloga mojega referata je, izluščiti iz dogmatičnih osnov in zgodovine bistvo in splošni namen Katoliške akcije. To je pogled v dogmo in zgodovino, utemeljen v dvojni definiciji Katoliške akcije. Katoliško akcijo namreč definiramo »abstraktno« in »konkretno«. Eno in drugo definicijo je podal papež sam. Abstraktna definicija KA se glasi: »Udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu Cerkve«, konkretna pa: »Udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu, v obrambo verskih in nravnih načel, za pospeševanje zdrave in dobrotnorne socialne akcije, pod vodstvom cerkvene hierarhije, izven in nad vsako politično stranko, z namenom, da se obnovi katoliško življenje v družini in družbi⁹, ali kakor se izraža Civardi: »Organizacija katoliškega laikata, posvečena apostolatu, v pomoč in pod neposredno odvisnostjo cerkvene hierarhije, za zmago kraljestva Kristusovega v poedincih, v družinah in v družbi«. ¹⁰

Prva definicija nam bo služila za podlago, da si predočimo notranje bistvo in namen KA, druga pa, da jo skušamo doumeti v zgodovinski konkretnosti, kako je nastala, se razvijala in zadobila svoj današnji izraz. Metodično pa se bomo ravnali po načelu: od konkretnega k abstraktnemu, ali: od bolj znanega k manj znanemu. Zato bom razdelil snov v sledeče tri dele:

1. Zgodovinski razvoj ideje Katoliške akcije.
2. Analiza klasične Pijeve definicije.
3. Misterij Cerkve in Katoliška akcija.

⁹ Pij XI. v pismu mednarodni zvezi kat. žena, 20. jul. 1928.

¹⁰ Manuale... I, str. 25.

I. Zgodovinski razvoj.

1. Apostolska doba in čas do Konstantina Velikega. — Sv. oče je že večkrat izjavil, da KA ni nikaka novost našega časa. V govoru 18. novembra 1927 pravi n. pr.: »Katoliška akcija ni nič drugega ko obnova in nadaljevanje onega sodelovanja v naših dneh, ki so ga nudili v prvih stoletjih Cerkve verniki apostolom pri razširjanju evangelija.«¹¹ V svojem govoru jugoslovanskim škofom in romarjem, 18. maja 1929, pa je dejal: »Katoliška akcija ni kaka novost našega časa, kajti je v resnici le udeležba laikata na hierarhičnem apostolatu. Apostoli sami so začeli polagati temelje (Katoliške akcije) takrat, ko so na svojih evangelijskih potovanjih zahtevali pomoč in sodelovanje pri svojem delu od laikov, mož in žena, učiteljev in vojakov, starih in mladih...«¹²

Zares, laični apostolat, ki je bistvo KA, se nahaja v Cerkvi od prvih njenih početkov. Izpreminjale so se samo njegove oblike. Kakor so Kristusa spremljali ne le dvanajsteri apostoli, marveč tudi druge osebe — spomnimo se pobožnih žena (Lk 8, 3) — tako so podpirali prvi kristjani apostole. Številne dokaze za to imamo zlasti v Apostolskih delih in v listih sv. Pavla. Tako našteva sv. Pavel v listu do Rimljanov cel seznam svojih laičnih apostolov: »Pozdravite Prisko in Akvila, moja pomočnika.« »Pozdravite Marijo, ki se je za Vas mnogo trudila. Pozdravite Andronika in Junija..., ki sta odlična med apostoli.« »Pozdravite Trifeno in Trifozo, ki se trudita v Gospodu. Pozdravite drago Perzido, ki se je mnogo trudila v Gospodu« itd. (Rimlj 16, 1 nsl). In sv. Peter, prvi papež, kliče ne le duhovnikom, marveč vsej krščanski občini: »Vi ste izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da bi oznanjali slavna dela Njega, ki vas je poklical iz teme v svojo čudovito luč« (1 Pet 2, 9).

V drugem krščanskem stoletju in naprej zasledimo celo vrsto odličnih laičnih apostolov-apologetov, ki s pisano besedo sodelujejo pri hierarhičnem apostolatu. Kvadrat, Aristid, sv. Justin in drugi so s svojimi slavnimi apologijami vršili odlično delo laičnega apostolata. Z njimi so pobijali klevete poganov zoper kristjane, širili pozitivno poznavanje krščanskih resnic in se zavzemali pri javni rimski oblasti za pravice in svobodo vesti.

¹¹ Cavagna, o. c. str. 215.

¹² Ravnotam, 298—299.

Oblika in metoda laičnega apostolata prvih treh stoletij je svojevrstna, prikrojena potrebam takratne Cerkve. Cerkev prvih treh stoletij je Cerkev v katakombah. Poganska država in pogansko javno mnenje je zavzemalo napram Cerkvi odklonilno, sovražno stališče. Cerkev je bila brez zaščite in podpore s strani svetne oblasti, navezana zgolj nase, na moč evangelija in podporo svojih vernikov. Ni smela in mogla snovati organizacij v zaščito svojih pravic in za boj proti poganskim zmotam, lažem in klevetam. Zato je pozivala svoje vernike, da vršijo apostolat v obliki *penetracije*. To je osebni apostolat, s katerim skušajo kristjani individualno, vsak zase viniti v razne zasebne in javne institucije in ondi, v miljeju, kjer so, delovati po namenih Cerkve, t. j. širiti krščansko mišljenje. Cerkev se ni naslanjala na nikak določen političen kurz ali sistem, marveč je penetrativno osvajala socialno okolje in javno oblast. Zato je bil apostolat njenih laikov tudi odlično socialnega pomena, zlasti, ker je Cerkev navajala vernike k spoštovanju in strogemu pokoravanju zakoniti državni oblasti. Socialen pa je bil ta apostolat tudi radi svoje velike karitativne usmerjenosti, ki je, kakor znano, ena izmed najvidnejših značilnosti mladega krščanstva.

2. Srednji vek in čas do Pija IX. — Leto 313, ko je Konstantin Veliki z milanskim odlokom proglasil svobodo Cerkve, pomeni v zgodovini krščanstva začetek nove dobe. Za naše vprašanje je posebno važno dejstvo, da se je po milanskem odloku popolnoma spremenil odnos med Cerkvijo in državo, kajti to je imelo tudi globoke posledice za odnos Cerkve do laišta sploh in posebej do laičnega apostolata. Dočim je dotlej stala državna oblast napram Cerkvi sovražno, jo je sedaj naenkrat prevzela v svojo zaščito. Krščanstvo je postalo (leta 380) državna vera in kot taka zaželeno okrilje za poklicane in nepoklicane. Rimski cesar, v katerem je še vsaj podzavestno delovala poganska miselnost Pontifexa Maxima, je prevzel obrambo Cerkve pred poganstvom. Spočela se je prva klica one teorije, ki je potem obvladovala duhove vsega srednjega veka, namreč, da je cesar-laik nekak uradni zaščitnik in branilec Cerkve pred njenimi sovražniki, »*advocatus Ecclesiae*«¹³.

Novo, prijateljsko razmerje med Cerkvijo in državo je imelo svoje dobre, pa tudi slabe posledice. Cerkev je sedaj

¹³ Prim. F. M. Capello S. J., *Summa iuris publici ecclesiastici, Romae 1923*, str. 356—358.

lahko neovirano vršila svoje poslanstvo. Pod njenim vplivom so se polagoma izvršile velike izpremembe v vsem pravnem redu. Odveč bi bilo, ako bi se spuščali v tem oziru v podrobnosti. Bolj nas tu zanimajo s enčne strani novega odnosa med Cerkvijo in državo. Rimska državna oblast se ni znala popolnoma otresti poganske miselnosti o razmerju med religijo in državo. Tako je prišlo, zlasti v poznejši dobi, do tega, da se cesarji niso imeli več samo za zunanje zaščitnike Cerkve, marveč so začeli posegati v notranje cerkvene zadeve, postavljali in odstavljali škofe, sklicevali in tiranizirali cerkvene zbore in posegali celo v čisto dogmatična vprašanja. V Bizancu je to privedlo do naravnost usodnih oblik. Že Konstantin je šel odločno predaleč, imajoč samega sebe ne le za kakega laičnega apostola Cerkve, marveč za od Boga postavljenega, torej božjepravnega »zunanjega škofa« in duhovnika. Po njegovem mnenju so škofje postavljeni za notranje zadeve Cerkve, on pa za njene zunanje zadeve. Konstantinovi nasledniki na bizantinskem cesarskem prestolu so se pridno posluževali njegove teorije, da je cesar »zunanji škof« in si polagoma vzhodno Cerkev popolnoma podvrgli, kar je končno v največji meri pripomoglo do razkola med vzhodno in zapadno Cerkvijo.

Papeži, ki so znali ceniti dragoceno pomoč državne oblasti pri razširjanju krščanstva, so se zavedali tudi nevarnosti teorije o cesarju kot »zunanjem škofu« Cerkve. Proti njenim škodljivim izrastkom so se hrabro borili, tako napram bizantinskim cesarjem, kakor pozneje napram frankovskim in nemškimi vladarjem. Toda v bistvu, dasi zavrnjena v prave meje, je teorija o »cesarju pokrovitelju« Cerkve zmagala in dala pečat vsej zgodovini krščanstva od Konstantina Velikega do francoske revolucije. Dobršen del nalog, ki jih je pred Konstantinom Velikim vršil katoliški laikat v Cerkvi, je sam po sebi odpadel, oziroma jih je prevzela država, konkretno — cesar. Zato je zadobil pravi laični apostolat v tej dobi popolnoma novo lice, nove oblike in privzel nove metode. Prebogato je bilo notranje življenje krščanstva v srednjem veku, da bi ostalo dejstvovanje vernikov-laikov povsem ob strani.

Med podvige tega laičnega apostolata lahko štejemo laično meništvu, ki je izvršilo čuda apostolskega dela med mladimi barbarskimi narodi, nadalje križarje in viteške redove. V visokem srednjem veku so vršile važno apostolsko delo univerze; še večjega pomena so bili beraški redovi. Sv. Frančišek Asiški s svojim III. redom, prav tako tretji redi

drugih redov, so tipični, a sijajni pojavi srednjeveškega laičnega apostolata. Civardi prišteva k laičnemu apostolatu tudi srednjeveške cehe, laične ustanove, ki se niso brigale samo za gmotno stran svojih članov, marveč tudi za verski in nraveni dvig. In kdo bi preštel in ocenil vse delo laičnega apostolata, ki so ga vršile tja do francoske revolucije in čez do najnovejše dobe našete, versko fundirane laične korporacije, Confratriae, Communiones, Societates, Sodalitates, Montes pietatis itd.

To so bile oblike »Katoliške akcije«, prikrojene svojemu času in njegovim potrebam.

3. Od Pija IX. do Pija XI. — S francosko revolucijo, ki pomeni zmago demokratične misli, se je odprlo glede na razmerje med Cerkvijo in državo novo poglavje. Ideja demokracije je iztrgala v demokratskih državah državno suvereniteto iz rok vladarja in jo izročila ljudstvu, množici. Cesar je prenehal biti »electus Dei«, vladar po milosti božji, ostal je le še vladar po imenu in po milosti ljudstva. Naravno, da se je s tem tudi do dna spremenil odnos države do Cerkve. Nekdanja miselnost, po kateri je ljudstvo gledalo v papežu in cesarju dva nositelja božje oblasti, ki se med seboj podpirata in dopolnjujeta, dočim se ljudstvo nima vtikati ne v cerkveno ne v državno oblast, ta miselnost se je začela naglo rušiti. Demokracija, prišedši na državno krmilo, ni več stala do Cerkve v istem odnosu ko prejšnji monarhični vladar »po milosti božji«. Prišlo je do ločitve med Cerkvijo in državo, ponekod do popolnega preloma, drugod pa je stopila namesto prejšnje prijateljske zveze brezbriznost, ignoriranje. Cerkev je ostala osamljena, brez zaščite in obrambe, praktično mnogokje celo izročena šikaniranju, zapostavljanju, nadvladovanju, preganjanju s strani same državne oblasti. Devetnajsto stoletje, stoletje političnih revolucij in liberalne države, je nepretrgan dokaz za to.¹⁴

S takim novim položajem pa nastopi tudi nov položaj v razmerju Cerkve (hierarhije) do katoliškega laišta. To razmerje označuje P. Liberatore že l. 1883 v svoji knjigi »Ius publicum ecclesiasticum« sledeče: Danes, ko država po večini ne predstavlja več suverenitete Kristusove, marveč suvereniteto ljudi, se je ločila od Cerkve in ji ne nudi pomoči in zaščite. V tem položaju Cerkvi ne preostane nič drugega — in ordina civili — kakor da se nasloni na katoliške laike. Da pa more laikat izpolniti tozadevno nalogo, se mora jav-

¹⁴ Prim. Capello o. c. 373—379.

ljati v celoti in biti močan. To je možno doseči potom organizacije. Toda laiki se morajo čuvati, da ne mešajo »protekcije« z »ingerenco«. Podpirali bodo Cerkev, toda pod njenim vodstvom; njena roka bodo, toda ne njena glava.

S tem je dobro orisan nov položaj, ki je nastal za Cerkev v 19. stoletju, in podan ključ za razumevanje papeštva v njegovih naporih, da ustvari nove oblike laičnega apostolata. To velja prav posebno za zadnjih petero papežev, zlasti, odkar je padla cerkvena država. Zgodovina teh papežev je zgodovina iskanja, ustvarjanja te nove oblike laičnega apostolata, z drugimi besedami, današnje Katoliške akcije.

Napačno je, če kdo misli, da je šele sedanji papež — Pij XI. — prišel na misel Katoliške akcije. Ako hočemo govoriti o nastanku sodobne Katoliške akcije, moramo začeti prav za prav s Pijem IX., ki je nastopil vladno l. 1846. Civardi pravi naravnost: Rojstvo in razširjanje Katoliške akcije v Evropi se začne z letom 1848: v Švici se ustanovi Piusverein, v nemških krajih Katholischer Verein, v Belgiji l'Union Catholique, v Španiji l'Association de Catolicos, v Angliji Catholic Union, v Franciji Ligue Catholique pour la Defense de l'Eglise, v Italiji (l. 1865) Associazione cattolica per la liberta della Chiesa in Italia.¹⁵ To je začetek moderne »katoliškega gibanja«, ki vodi končno, po mnogih preosnovah, do Katoliške akcije Pija XI. Za razumevanje tega je posebno važen tozadevni razvoj v Italiji, kjer so papeži lahko bolj neposredno posegali v katoliško gibanje in ga usmerjali; zato je tam tudi najprej prišlo do končne formulacije, kakor jo predstavlja definicija Pija XI.

Ozek okvir referata ne dopušča, da bi se spustili v natančnejše opisovanje, kako so papeži od Pija IX. do Pija XI. vplivali na postanek in razvoj KA v Italiji in drugod.¹⁶ Omeniti hočem le nekaj glavnih potez tega razvoja:

Pij IX. (1846—1878) zbuja katoliški laikat po svetu in ga poziva k sodelovanju pri katoliškem gibanju. Program tega sodelovanja strne v devizo: molitev, akcija, žrtev. V Italiji se ustanovi: Opera dei Congressi e dei Comitati Cattolici.

Leon XIII. (1878—1903) — »papež krščanske demokracije« — v svojih številnih okrožnicah vedno bolj določuje

¹⁵ O. c. II, 44 nsl.

¹⁶ Gl. n. pr. Civardi, o. c. II, 43—110.

pojem Katoliške akcije. S plamtečimi besedami vzpodbuja laike k sodelovanju s hierarhijo in usmerja katoliško delo zlasti na socialno polje in k rešitvi delavskega vprašanja, zavedajoč se nevarnosti, ki preti Cerkvi s strani materialističnega socializma.

Pij X. (1903—1914) se sme že imenovati pravi oče Katoliške akcije. V okrožnici »E supremo apostolatus« (1903) postavi splošni program KA: »Vse obnoviti v Kristusu« in pozove laike k sodelovanju: »Ne le duhovniki, marveč vsi verniki brez izjeme so dolžni, posvetiti se delu za interese Boga in duš... Akcija, to je, kar zahteva naš čas.« Isto leto piše organiziranim italijanskim katolikom: »V naši dobi ne poznamo boljšega sredstva kakor podpirati Katoliško akcijo.« Njegova enciklika »Il fermo proposito« (11. junija 1905) že ex professo obravnava in določuje »objekt in pogoje Katoliške akcije«, in je eden glavnih dokumentov o Katoliški akciji sploh. Z njo je Pij X. tudi reformiral italijanske katoliške organizacije. S svojim dekretom o pogostem sv. obhajilu pa je položil duhovne, nadnaravne temelje Katoliški akciji.

Benedikt XV. (1914—1922), čigar pontifikat sovпада v svetovno vojno, se ni mogel posvetiti KA, kakor bi rad. Njegovo prizadevanje je šlo predvsem za sklenitev pravičnega miru. Toda tudi on je posegel v razvoj KA, nekoliko reorganiziral italijansko KA in opozarjal zlasti na socialne naloge, ki čakajo KA.

Tako je prišlo l. 1922, ko je postal papež — Pij XI. Njegova enciklika »Ubi arcano« (23. decembra 1922) pomeni pravo ustanovno listino Katoliške akcije. V njej je že jasno razložena narava, cilj, sredstva in obveznost KA. Pozneje so ji sledili novi dokumenti izredne važnosti, n. pr. Pismo »Peculiari quadam« (24. junija 1928) litavskim škofom; pismo »Quae nobis« (13. novembra 1928) kardinalu Bertramu; pismo »Laetus sane nuntius« kardinalu Segura et Saenz (6. novembra 1931); pismo argentinskemu episkopatu (4. februarja 1931), itd. itd. Obenem je papež Pij XI. že leta 1923 dal italijanski KA nova pravila, ki so bila dopolnjena l. 1931, s čimer je zadobila italijanska KA svojo sedanjo obliko.

II. Definicija Katoliške akcije.

Tako zvana klasična definicija Katoliške akcije se glasi: »Udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu Cerkve.« Pij XI. jo je v bistvu podal že v okrožnici

»Ubi Arcano« l. 1922, in pozneje neštetokrat ponovil.¹⁷ Sam pravi o njej: Ta definicija ima »malo besed, ki pa vsebujejo mnogo stvari in mnogo pomenijo; v njih je vse, kar mora definicija imeti; ta namreč, kakor znano, mora imeti, če hoče res biti prava, po možnosti vse bistvene elemente stvari, ki se hoče definirati«. (Govor 19. aprila 1931.)

To je zelo važno. Ako namreč imamo pred seboj dobro definicijo, potem tudi ne bo težko najti pravilnega pojma stvari, o kateri hočemo govoriti. In glede Katoliške akcije smo v tem srečnem položaju, da je podal njeno točno definicijo papež sam. Zato je vsekako čudno, da je še vedno toliko nejasnosti in različnih razlag Katoliške akcije. Treba pa je najprej jasnih pojmov. Nejasnost je mati zmot in leglo zmešnjav, ki vodijo končno v nerazvezljiv klobčič in s tem v zastoj vsake akcije.

Oglejmo si torej поблиže to definicijo. Vprašajmo se prav po domače ob njej: Kaj je KA? Prvi odgovor se bo očitvidno glasil: »udeležba«. Torej Katoliška akcija je neka udeležba. Sama po sebi se nam sedaj stavijo vprašanja: »Kakšna udeležba?« »Čegava udeležba?« »Udeležba na čem?« In na vsa ta vprašanja nam gornja definicija tudi v resnici odgovori: Čegava udeležba? — udeležba »laikov«; udeležba na čem? — na »apostolatu«; »na kakšnem apostolatu? — na »hierarhičnem« apostolatu. — Če bi hoteli ta vprašanja izraziti filozofsko, bi stavili vprašanja morda takole: Kaj je tvorni vzrok KA (causa efficiens)? Kaj formalni vzrok (causa formalis)? itd. Pa bo menda bolj preprosto, če razstavimo pojme po besedah, ki nam jih daje vrstni red definicije same. Tako dobimo sledečo razdelitev: 1. Udeležba. 2. Laiki. 3. Hierarhija. 4. Apostolat. V tem okviru bomo lahko zajeli vse bitne elemente Katoliške akcije. (O »Cerkvi« z ozirom na KA govorim v III. delu.)

1. Udeležba. — KA je **udeležba** laikov na hierarhičnem apostolatu. Poudarjamo »udeležba«, ne »sodelovanje«. Po pravici se namreč naglaša, da KA ni le sodelovanje (cooperatio), marveč udeležba (participatio). Slednji izraz pove več ko prvi. Nadškof Pizzardo, glavni vodja italijanske KA, pravi: »Laiki so poklicani, ne le da s o d e l u -

¹⁷ V govoru pred italijanskimi delavkami, 19. marca 1927, kjer pravi o njej, da je »dobro premišljena in pretehtana, ne brez božjega navdihnjenja«, jo formulira sledeče: »La partecipazione del laicato cattolico all' apostolato vero e proprio della Chiesa«. — Cavagna, o. c. str. 199.

jejo, marveč da participirajo na pravem apostolatu Cerkve.«¹⁸ »V definiciji Katoliške akcije beseda udeležba bolje izraža misel kakor beseda sodelovanje.«¹⁹

Pojem »udeležbe« je treba vzeti v pomenu krščanske filozofije, ki ga dobro pozna in opredeljuje. Tako govori sv. Tomaž o deleženju ustvarjenih bitij na prvem bitju, Bogu: »Vsa bitja se deležijo na prvem deju, ki je Bog... Deležijo pa se, ne kot del, marveč secundum diffusionem processionis ipsius. Udeležujoče se bitje mora biti proporcionirano bitju, od katerega prejema bitje.«²⁰ Pojem ustvarjenega bitja z ozirom na Boga je torej naličen, ne enoumen ali istoličn.

Isto velja med hierarhičnim in laičnim apostolatom. Laični apostolat je nalično, analogno deleženje na hierarhičnem apostolatu. To se pravi, laični apostolat ni isto kar hierarhični apostolat. Med obema obstoja le nalika, in sicer pridevna nalika (analogia attributionis): oba apostolata sta sicer apostolata, toda laični apostolat je vzrokovan od hierarhičnega, laični apostolat je učinek hierarhičnega. Polnost apostolata gre samo hierarhičnemu apostolatu, laičnemu pa le toliko, kolikor ga prejema od hierarhičnega.

Iz tega sledijo važni zaključki z ozirom na značaj laičnega apostolata KA in odnos slednje do hierarhije:

a) Apostolska dejavnost laika kot člana KA je specifično različna od enake dejavnosti laika, ki ni član KA. Akcija člana KA je prava udeležba in sodelovanje na hierarhičnem apostolatu, akcija nečlana KA v najboljšem slučaju samo sodelovanje. A sodelovanje pomeni zgolj vzporednost (iuxtapositio) sil, vzporednost dveh dejavnosti, brez kakšnega vzročnega ali odvisnostnega odnosa med obema.

b) Laični apostolat je posledičen in podrejen apostolat z ozirom na hierarhični apostolat. Causa formalis laičnega apostolata je hierarhija; laični apostolat dobiva svojo misijo, svoj značaj in obliko od hierarhičnega apostolata, je torej od nje odvisen.

2. Laiki. — KA je udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu. S KA dobiva laikat v Cerkvi vlogo, ki je doslej ni imel. Kakšno je mesto laikov po sedanjem cerkvenem pravu,

¹⁸ Znameniti govor 8. dec. 1930; ima ga v celoti P. Dabin S. J., L' Action catholique, str. 249.

¹⁹ Civardi, O. c. I. 82.

²⁰ Prim. S. Theol. I, qu. 75 a 5.

o tem govori cerkveni zakonik. Kanon 107. pravi: »Po božji uredbi se v Cerkvi kleriki ločijo od laikov, dasiravno niso vsi kleriki po božji uredbi; oboji pa morejo biti redovniki.« Torej je razlika med kleriki in laiki božjeppravna. V čem obstoja ta razlika? Stavimo vprašanje drugače: Kdo so kleriki? Kanon 108. odgovarja: Tisti, ki so privzeti za službo božjo vsaj s prvo tonzuro. Vsi drugi člani Cerkve so po tem takem laiki, ali kakor se cerkveno pravo navadneje izraža: verniki.

V Cerkvi je ta razlika, med kleriki in laiki vedno obstojala. Kleriki so nositelji trojne Kristusove službe v Cerkvi, učeniške, duhovniške in kraljevske. Zato definira P. Vermeersch laikat sledeče: Laiki so člani Cerkve, ki v ničemer ne participirajo na oblasti, ne na pravorečni, ne na posvečenjski. Toda zgodovina Cerkve nam pove, da je Cerkev imela v svoji službi dve kategoriji oseb: klerike in verstvenike (religiosi). Vemo pa, da so med verstveniki tudi laiki. Iz tega sledi, da je Cerkev — po teh verstvenih laikih — praktično že pripuščala v nekem smislu tudi laikat k nekakšni participaciji na svoji službi.

KA pa pomeni v tem oziru korak naprej. Civardi piše: »Cerkvena hierarhija je videla, da ti dve veljavni in zvesti armadi (namreč kleriki in verstveniki) ne zadostujeta več za potrebe novega časa. Zato je mislila na to, kako mobilizirati še druge člane Cerkve, ki se nahajajo v širšem sektorju: laike. Evo — Katoliška akcija.²¹

KA je torej sestavljena iz laikov. Laiki so subjekt KA, njen tvorni vzrok, če motrimo KA kot »gibanje«, in njen tvorni vzrok, če jo motrimo kot institucijo, t. j. organizacijo.²² Duhovniki, kleriki po tem takem ne morejo biti in se imenovati v pravem pomenu člani KA. Seveda s tem ni rečeno, da duhovnik nima nikake zveze s KA. Nasprotno: KA brez duhovnika je nezmisel; to sledi že iz dejstva, da je hierarhija formalni princip KA. Toda o tem več na drugem mestu.

S KA se odpira laikom novo, častno, a tudi odgovorno mesto v Cerkvi. Ta zavest, pravi Pizzardo, bo laikom KA v veliko tolažbo in vzpodbudo. KA ima danes v Cerkvi svoje trdno stališče, ne le moralno, marveč tudi (vsaj v širšem smislu) že juridično, utemeljeno v papeških dokumentih, kar bo sčasoma brez dvoma tudi kodificirano.

²¹ O. c. I, 74.

²² Civardi, o. c. I, 74.

3. Hierarhija. — KA je udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu.

Hierarhija pomeni sveto načelstvo (sacer principatus). Definira se (subjektivno): Red posvečenih oseb, katerim je dana oblast izvrševati službeno sveta opravila. Ločimo dvojno hierarhijo: hierarhijo posvečenja (ordinis) in hierarhijo jurisdikcije (iurisdictionis). Prva je: vrsta oseb, ki imajo oblast opravljati (celebrare) božje skrivnosti, druga pa: vrsta oseb, ki imajo oblast vladati in voditi.

K hierarhiji posvečenja spadajo:

a) Po božji naredbi: škofje, mašniki in (cerkv.) služabniki (= diakoni).

b) Po cerkveni naredbi: subdiakoni in ostali nižji redovi. K tej hierarhiji se nadalje prištevajo: patriarhi, eksarhi, primati, nadškofje, metropolitani, naslovni škofje, koadjutorji, korni škofje, arhimandriti, prelati nullius itd.

K hierarhiji jurisdikcije pa spadajo:

a) Po božji naredbi: papež in škofje.

b) Po cerkv. naredbi: kardinali, apostolski legati, nunciji, apostolski vikarji in prefekti, arhidiaconi, generalni vikarji itd. Končno — v nekem smislu — župniki. Pravimo: v nekem smislu, kajti v pravem pomenu župnik ni član hierarhije iurisdictionis; njegova jurisdikcija je le derivata, analogica, participata. Podobno se lahko deležijo jurisdikcije tudi navadni duhovniki, da, v gotovih ozirih tudi laiki. Torej se hierarhični apostolat more deležiti v nekem smislu tudi laikom.

Hierarhija, t. j. sveto načelstvo deluje po osebah, ki stojijo med seboj v odnosu podrejenosti. To spada k bistvu hierarhije. Iz tega pa sledi, da je hierarhija nujno nekaj organiziranega. Hierarhija (subjektivno vzeta, kot osebe) je — organizacija. Ker pa je hierarhija likovni vzrok Katoliške akcije, njen formalni movens, in ker velja, kakor povsod, tudi tu načelo: *accessorium sequitur principale*, sledi, da je tudi KA, ki se deleži hierarhičnega apostolata, nekaj organiziranega. KA je organizirana dejavnost ali kratko: KA (kot vrsta oseb) je nujno organizacija. Dabin S. J. pravi: »Ta dedukcija je tako stroga, da ni govora o pravi KA, če ni organizirana.«²³ Sicer pa imamo dovolj izrecnih papeških izjav.²⁴

²³ L' Apostolat laique, str. 105.

²⁴ N. pr. v pismu kardinalu Segura et Saenz, 6. nov. 1929, pravi Pij XI.: »Quemadmodum Actio Catholica propriam habet naturam et

Iz pojma hierarhije sledi z ozirom na KA še ena prevažna distinkcija. Hierarhija vodi katoliško udejstvovanje lahko na dva načina:

a) Neposredno in učinkovito, tako, da sama prevzema odgovornost za to dejstvovanje. V tem slučaju ogovorimo o KA v pravem, striktnem smislu. To je Katoliška akcija quataalis, uradna KA, ali KA v ožjem smislu. Zato je ta KA tudi nujno neposredno podrejena hierarhiji.

b) Posredno, tako, da le na splošno aprobira, izrecno ali molče, kako katoliško gibanje ali organizacijo, in ne prevzema sama odgovornosti niti glede vodstva, niti glede sredstev in ne glede izvršitve. V tem slučaju govorimo o KA v širšem smislu. Taka je večina dosedanjih kat. organizacij (n. pr. naša Prosvetna zveza, itd.).

Ta razlika med KA v ožjem in KA v širšem smislu je velikega praktičnega pomena!

4. Apostolat. — KA je udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu Cerkve.

»Apostolat« prihaja od besede apostol, ta pa od glagola apostello — pošljem. Prvi in pravi apostol — poslanec — je Jezus Kristus, ki ga je poslal nebeški Oče (Jan 20, 21), in o katerem pravi sv. Pavel: »Sveti bratje... glejte na poslancain velikega duhovnika... Jezusa« (Hebr 3, 1). Apostolat torej pomeni najprej poslanstvo, misijo.

proprium, quod exsequi debeat, propositum, idque tamen multiplici bonorum genere constans, sic una in coetus omnes temperatione ordinationeque dirigatur ut suam quisque operis atque instituti rationem sancte custodiat, ac simul omnes rectoribus ab ecclesiastica sibi Hierarchia datis concorditer obtemperare sollemne sanctumque habeant... Quoniam Actio Catholica tamquam confertissima apostolorum acies animosa procedat oportet, ad animas suavi Iesu Christi imperio subigendas, eadem profecto et una concordique gubernatione, et optima omnium disciplina pollere debet. Plures enim esse, in eodem civium ordine, ac sibi invicem adversantes, catholicorum coetus eorumque non unam temperationem, id profecto vires elidit, concordiam dissipat, felicesque exitus praepedit aut prohibet; quod quidem omni contentione praecavendum est« (AAS, 1929, pg. 667). — V govoru katoliškim akademikom latinske Amerike, 28. dec. 1933, pa se je izrazil: »Il est indubitable, en effet, que les activités individuelles peuvent beaucoup donner, et il est certain que personne ne voudra les gêner ou les contrarier; mais il est certain aussi que, seule, la bonne organisation bien disciplinée produira le plein succès et que c'est seulement par la coordination effective des efforts de chacun qu'on obtient des résultats et des effets aussi importants que durables« (Documentation catholique, 30. jun. 1934, p. 1646). — In najbolj kompetentni tolmač Katoliške akcije, kakor jo pojmuje sv. oče, nadškof Pizzardo, pravi: »Enfin, un troisième élément de l'Action catholique: l'organisation, est d'une importance particulière, et même essentielle« (govor 8. dec. 1930).

Kristus je pred svojim vnebohodom, izpolnivši misijo, ki jo je bil dal nebeški Oče njegovi osebi, naročil dvanajsterim, da oni nadaljujejo zveličavno delo. Dal jim je torej mandat, misijo, napravil jih je za apostole, rekoč: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji. Pojdite torej in učite... krščujte... učite jih izpolnjevati...« (Mt 28, 18 nasl). S tem jim je dal trojno oblast in poveril trojno službo: oblast posvečevati, oblast učiti, oblast vladati vernike. Celokupnost teh treh oblasti in z njimi združenih funkcij se imenuje apostolat. Ker je prešel od sv. Petra in ostalih apostolov na njihove naslednike: papeža in škofe, ki se imenujejo sveto načelstvo ali hierarhija, se imenuje hierarhični apostolat, in torej pomeni: polnost apostolskih oblasti in funkcij v svetem načelstvu ali hierarhiji.

V hierarhičnem apostolatu moramo (logično) ločiti apostolat kot čin (status) in apostolat kot dej (operatio). Prvo izražamo n. pr. z besedo »episkopat«, drugo z besedo »apostolat«.²⁵ Prvo bi lahko imenovali *esse*, drugo pa *agere* hierarhičnega apostolata. Prvo je oblast sama na sebi, drugo akcija te oblasti.

Jasno je, da se morejo laiki deležiti le apostolata kot akcije, ne pa apostolata kot čina. Deležijo se ga s tem, da »sodelujejo« s hierarhičnim apostolatom. To sodelovanje ni nič drugega ko izvrševanje določene misije, določenega mandata, ki ga dobe od hierarhije. In to je ravno Katoliška akcija — udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu.

Misija, ki jo dobivajo laiki v KA, se razteza na vse tri glavne funkcije ali dejavnosti hierarhičnega apostolata: na učeniško, posvečevalno, vodstveno. (Podrobno o tem v III. referatu.)

Iz povedanega sledi zopet važna razlika med KA in raznimi drugimi kat. organizacijami. KA je bistveno in primarno apostolatska, t. j. aktivna organizacija. V KA spadajo samo skupine, ki hočejo, same po sebi, akcijo, apostolat. Radi tega, pravi Pizzardo, v Katoliški akciji »ne gre, direktno, za dejavnosti, ki jim je edini in glavni cilj, duhovno oblikovanje poedincev, kakor je to v bratovščinah, Marijinih družbah in drugih podobnih organizacijah, ki so sicer zelo koristne za duše in dosledno tudi za KA«.²⁶ Isto velja, nada-

²⁵ Prim. P. Dabin S. J., *L'Apostolat laïque*, str. 113.

²⁶ Dabin, *L'Action catholique*, 253.

ljuje Pizzardo, o organizacijah, ki jim je direktni cilj zgolj strokoven, socialen, gospodarski ali gmoten, in le indirektno delujejo za kraljestvo Kristusovo in za rešitev duš. Vse te organizacije so le »dragocene pomožne čete Katoliške akcije« kakor jih imenuje sv. oče sam — in radi tega niso Katoliška akcija qua talis²⁷...

Ločiti je torej treba tudi iz tega vidika med KA v ožjem, pravem smislu in KA v širšem smislu.

III. Misterij Cerkve in KA.

Pri analizi definicije KA nam je preostala še ena beseda, en pojem, to je — Cerkev. Zakaj KA je »udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu Cerkve«. Moramo se torej ustaviti še ob tem pojmu, tem bolj, ker je ta očitno izmed vseh najvažnejši. Saj ni nobenega dvoma, da mora biti KA na neki način dogmatično fundirana v nauku o Cerkvi, da, morda celo v njenem najglobljem dogmatičnem bistvu. Vsi avtorji pa, ki govore ali pišejo o KA — ne izvzemši sv. očeta samega — se strinjajo v tem, da je najgloblji temelj KA v nauku o Cerkvi kot mističnem telesu Kristusovem. Tako lahko damo temu poglavju naslov: misterij Cerkve in KA.

V tesnem okviru pričujočega referata seveda ni mogoče iti s tem poglavjem v širino in podrobnosti, ampak se moram omejiti le na to, da nakažem nekaj glavnih potez.

1. Misterij Cerkve.

Učlovečenje Sinu božjega je delo troedinega Boga. Delo neskončnih dalekosežnosti. Kristus je izpričal svoje božje poslanstvo in opredelil svoj prihod na svet z besedami: »Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak imel večno življenje« (Jan 3, 16). S tem je Kristus odgovoril na vprašanje: Zakaj in čemu učlovečenje? Z a k a j? Zato, ker je Bog — L j u b e z e n, ali filozofsko rečeno: Summum bonum — diffusivum sui. Č e m u? Zato, da bi se tudi človek deležil njegovega božjega življenja. To je bil motiv in cilj Boga pri ustvarjenju sveta, to je bil motiv in cilj Boga tudi pri učlovečenju Sina božjega, ki naj zopet spravi padlo človeštvo z Bogom.

²⁷ V svojem znanem govoru Marijinim kongregacijam, 30. marca 1930, pravi o teh: »... non vuol dire che perciò stesso esse siano proprio letteralmente e formalmente Azione Cattolica, per dir così ufficiale« (Cavaagna, o. c. Dodatki IX.).

Kristus — kar pomeni stvarno Bogočlovek — je najpopolnejša, najidealnejša združitev Boga in človeka. V Kristusu je sveta Trojica uresničila na najpopolnejši način načrt sprave med Bogom in padlim človeštvom. To je delo božje ljubezni, iz katere vse izhaja in h kateri naj se vse vrača. Zato pomeni inkarnacija, v kateri sta se božanstvo in človečnost spravili in združili v najtesnejšo hipostatično skupnost Kristusove osebe, začetek novega kozmosa, novega človeštva. Inkarnacija je, pravi Scheeben, korenina, iz katere se razvija veliko skrivnostno drevo, je jedro, okoli katerega se razporeja nov čudovit red vsega sveta.²⁸

Kristus je stopil z učlovečenjem v čudovito, nepojmljivo tesne odnose s človeškim rodом. Kristus ni deloval kot poedinec zase, marveč kot Predstavnik vsega človeštva. Njemu je bila poverjena naloga, mu je bil dan mandat, »da med vsemi zavzame prvo mesto«, »da v njem prebiva vsa polnost«, »da s krvjo njegovega križa (Bog) ostvari mir in tako po njem s seboj spravi vse, kar je na zemlji in kar je v nebesih« (Kol 1, 19—20). Zato je Kristus novi Adam, oče novega človeštva, nove, bogočloveške »rase«.

Kristus je postavljen za Srednika med troedinim Bogom in človeštvom. Kristus stoji v svetu, v človeškem rodu, je eno z njim, pa se obenem dviga znad njega v najvišjo neskončnost božanstva, je sam Bog in eno z Očetom in sv. Duhom. Ta njegova pozicija sredine pa ni le statična stvarnost, bogočloveški esse, marveč obenem živa, dinamična sredniška akcija, agere. Kristus posreduje človeštvu božje kraljestvo, božjo resnico in božje življenje; on je naš Kralj, naš Učitelj in naš Duhovnik, kakor je sam dejal, rekoč: »Jaz sem pot in resnica in življenje« (Jan 14, 6). Osrednja sredniška funkcija Kristusova je svečeniška. Duhovstvo je sredništvo kateksohen. Zato pravi sv. Pavel: »Ko je dosegel popolnost, je postal za vse, kateri so mu poslušni, začetnik večnega zveličanja, od Boga imenovan za velikega duhovnika po rodu Melkizedek.« (Hebr 5, 10.)

Kristus pa ostvarja to svoje sredništvo v Cerkvi. Kristusovo odrešilno delo, če naj bo res vekotrajna duhovsko-sredniška akcija, se mora deležiti vsem generacijam do konca sveta. Zato je Kristus »na sebi in v sebi ustanovil

²⁸ Mysterien des Christentums,³ 314.

veliko občestvo in družbo ljudi, kateri hoče biti glava in fundament, v kateri hoče neprestano delovati in vladati, po kateri hoče združiti ljudi s seboj in s svojim nebeškim Očetom. Ta družba je Cerkev.²⁰ Cerkev je nadaljevanje Kristusove inkarnacije. Predpogoj, da se človek deleži Kristusovih odrešilnih sadov, je ta, da stopi v bitno zvezo s Kristusom, z njegovo človečnostjo;^{20a} roditi se mora iz nje in v njo. To ni samo neka moralna ali juridična zveza, to je marveč fizična nadnaravna življenjska skupnost, v kateri se pretaka božje življenje iz Kristusa v vernike, kakor se pretaka življenjski sok iz vinske trte v njene mladike.

Zato se imenuje Cerkev božječloveško ali mistično telo Kristusovo. To je nadaljevanje in dopolnilo (pleroma) Kristusove inkarnacije z ozirom na esse in agere. Brez Cerkve Kristus ne bi mogel prav nadaljevati svoje božočloveške misije, in človek se ne bi mogel prav deležiti njegovega odrešenja. Zatorej je Cerkev dopolnilo Kristusa, Kristus pa življenjski princip in glava Cerkve. Šele oba skupaj sta celi, to je mistični Kristus, kakor pravi sv. Avguštin: »Plenitudo Christi caput et membra.« (Tract. in Jo. Ev. 21, 8). »Fit tamquam ex duobus una quaedam persona« (En. in Ps. 30, 4).

Sv. Pavel, najboljši učitelj o mističnem telesu Kristusovem, jasno loči med naravnim, historičnim Kristusom, ki je živel v Palestini, trpel in umrl na križu, pa med mističnim Kristusom, ki je »glava telesu, Cerkvi« (Kol 1, 18). Ko pravi v listu do Galačanov o pravih otrokih Abrahamovih, da so »v Kristusa krščeni«, da so »Kristusa oblekli« (3, 27); ko pravi Efežanom, da so vzdani v svet tempelj, čigar glavni vogelni kamen je Kristus (2, 20—22); ko pravi Korinčanom: »Vi pa ste Kristusovo telo in posamez udje« (1 Kor 12, 27) itd., tedaj ne govori o prirodnem, marveč o mističnem Kristusu.

V čem je razlika? Naravni Kristus ni celi mistični Kristus. Mistični Kristus je Kristus in Cerkev skupaj, je glava in udje, je vinska trta in mladike. Naravni Kristus nas je odrešil, mistični nas (s sv. Duhom) posvečuje; naravni Kristus je za nas umrl, mistični Kristus v

²⁰ Scheben, o. c. 460.

^{20a} T. j. s človečnostjo »odeto v svetost in slavo božje narave« — »die Menschheit mit der Heiligkeit und Herrlichkeit der göttlichen Natur bekleidet«. — Scheeben, o. str. 325.

nas živi; naravni Kristus nas je spravil z Očetom, mistični nas ž njim združuje.³⁰

Torej stoji: Kristus in Cerkev sta eno, Cerkev je mistični Kristus — misterion, sacramentum. »Sacramentum (mysterion) hoc magnum est, ego autem dico in Christo et ecclesia« (Ef 5, 32).

2. Mesto KA v Cerkvi.

Mistični Kristus je v Cerkvi naprej živeči in delujoči Kristus, pri čemer mu služi Cerkev kot dopolnilo (pleroma) kakor služi človeški glavi telo kot dopolnilo. Kristus izžarja v svet svojo bogočloveško akcijo v posebnem organizmu, ki je radi tega njegovo lastno podaljšano bitje, njegovo telo.

Ker je torej Cerkev nadaljevanje inkarnacije, t. j. naravnega Kristusa, sklepajo teologi, da mora Cerkev imeti in na neki način očitovati tudi vse bitne znake naravnega Kristusa. Ločijo pa³¹ trojno dejavnost naravnega Kristusa: a) čisto božjo (božji Logos v Kristusu, ki tudi po učlovečenju vlada in ohranja svet), b) čisto človeško (telesna dejavnost Jezusa v Palestini), in c) bogočloveško (ki se je izražalo zlasti v njegovih čudežih). Analogno temu ločijo tudi v mističnem Kristusu, t. j. Cerkvi, trojno dejavnost, trojno strukturnost, tri elemente:

a) Čisto božji element v Cerkvi. To je posvečujoča in dejanska milost, torej v bistvu to, kar imenuje teologija duša Cerkve. Počelo tega elementa je sv. Duh, ki je Duh Kristusov in v pravem pomenu duša Cerkve. K temu elementu pripadajo vsi krščeni, ki so v stanu milosti božje, ter v nekem smislu tudi vsi nekrščeni, ki so brez lastne krivde izven juridične Cerkve, a žive po glasu svoje vesti. To je nevidna, »mistična« stran Cerkve.

b) Čisto človeška stran v Cerkvi je zunanje, pravno ustrojstvo Cerkve, njena administrativna organizacija in obredi po svoji čisto zunanji snovi. To je zgolj »juridična« stran Cerkve, ki zajema vse krščene, najsi bodo v milosti božji ali ne, izključeni pa so vsi nekrščeni, tudi tisti, ki sicer, po krstu krvi ali želja, stoje v zvezi z dušo Cerkve. Teologija naziva to stran Cerkve na splošno — telo Cerkve, kar se seveda ne sme istovetiti z mističnim telesom Kristusovim, ki je cela Cerkev.

c) Bogočloveški element v Cerkvi. Tu sta božji in človeški element združena v eno bogočloveško stvarnost,

³⁰ Prim. F. Prat S. J., La Théologie de Saint Paul, I.²², str. 359.

³¹ To je: distinctio rationis cum fundamento in re.

ostvarjata pa se zlasti v zakramentalnem delovanju Cerkve, odnosno v neizbrisnem zakramentalnem znamenju. To je »dogmatična« stran Cerkve.³²

NB. Temu trojnemu aspektu Cerkve, mističnemu, antropološkemu in dogmatičnemu primerja Graber³³ trojni element, ki ga loči teologija pri zakramentih: a) »res sacramenti« = čisto božji element; b) »sacramentum tantum« = čisto človeški element; c) »res et sacramentum« = bogočloveški element.

Največje važnosti je za naše vprašanje, ko govorimo o Cerkvi z ozirom na KA, odnos med bogočloveškim elementom in neizbrisnim zakramentalnim znamenjem. Teologija nam pravi, da se naša inkorporacija, naša včlenitev v bogočloveški organizem Cerkve vrši ravno po neizbrisnem znamenju. Zakramentalno znamenje ima za nas analogen pomen, kakor ima za Kristusa hipostatična unija.

Vemo pa, da so izmed sedmero zakramentov samo trije — sv. krist, sv. birma, sv. mašniško posvečenje — ki vtisnejo duši posebno neizbrisno znamenje. Zakaj ravno ti trije? To mora imeti svoj razlog. In res, teologija nam namiguje, da stoji vsako izmed teh treh zakramentalnih znamenj v posebnem odnosu do treh služb Kristusovega apostolata, ki ga vrši v Cerkvi: do njegove kraljevske, učiteljske in duhovniške službe. Vsako treh zakramentalnih znamenj je neko posvečenje (consecratio) in namemba (deputatio) za eno izmed teh treh služb.^{33a}

a) Zakramentalno znamenje sv. krsta nas priličuje — kot signum configurativum — Kristusu **Kralju**, ter nas posvečuje in obvezuje za službo božjo v kraljestvu Kristusovem. Po njem se včlenimo v bogočloveški organizem Cerkve, postanemo otroci nebeškega **Očeta** in sposobni za sprejem ostalih zakramentov in za deleženje na pravicah in dolžnostih kot pravi člani Cerkve.

b) Zakramentalno znamenje sv. mašniškega po-

³² Prim. R. Graber, Die dogmatischen Grundlagen der Kath. Aktion, Augsburg 1932.

³³ Ravnotam, 40—43.

^{33a} Naslednja izvajanja o zakramentalnih znamenjih niso nič novega, se pa v novejšem času močneje povdarjajo. V tesni zvezi s Tomažem Akvincem (S. Th. p. III, qu. 63, a 2 in 3) jih izčrpno obdelava in aplicira R. Graber v knjigi: Die dogmatischen Grundlagen der Kath. Aktion, Augsburg, 1932; gl. tudi n. pr. Dr. Fr. Diekamp: Katholische Dogmatik, Münster 1922, III, str. 27.

svečenja konsekrira in deputira določene člane Cerkve za vršitev velikoduhovniške Kristusove službe v Cerkvi. Po tem zakramentalnem znamenju dobe določene osebe aktivno oblast nad Kristusovim telesom v sv. daritvi in preko te oblast nad mističnim telesom Kristusovim. Stopijo torej v aktivno službo Kristusa **Duhovnika**. Ker je Evharistija združena z najvišjo svečeniško funkcijo, z evharistično žrtvijo, osrednja Kristusova funkcija pa je njegovo Duhovstvo, zato bomo razumeli, zakaj sv. Tomaž nanaša vsa tri zakramentalna znamenja na Kristusa Duhovnika in odtod tudi izvaja jurisdikcijo.³⁴ Razumeli pa bomo tudi, zakaj že sv. krst utemeljuje »splošno duhovstvo« vernikov, ki je ena izmed glavnih podlag Katoliške akcije. KA temelji dogmatično že v tem »splošnem duhovstvu«, za katerega nas usposoblja sv. krst v zvezi z Evharistijo.

c) V čem pa je posebnost zakramentalnega znamenja s v. birme? Tudi ta zakrament nas konsekrira in deputira za neko službo v Cerkvi, namreč za službo Kristusa **Učitelja** ali Preroka. Birmsko znamenje, ki ga seveda moramo ločiti od birmske milosti in darov sv. Duha, nam dá dvoje: Prvič, vtisne nam pečat bogočloveške združitve z mističnim telesom Kristusovim ter nas konsekrira za učeniško službo kot deleženje na učeniškem apostolatu Cerkve. Drugič, naloži nam dolžnost, da to službo res vršimo s tem, da neustrašeno pričujemo resnici.³⁵

Decretum pro Armenis pravi: »Effectus hujus sacramenti est, quia in eo datur Spiritus Sanctus ad robur, sicut datus est Apostolis in die Pentecostes, ut videlicet Christianus audacter Christi confiteatur nomen.«³⁶ Primerjajmo s tem zadevni tekst v sv. pismu. Tu čitamo (Apd 1, 8): »Prejeli pa boste moč, ko pride v vas **Sveti Duh**, in boste meni priče v Jeruzalem in po vsej Judeji...« Ni težko opaziti vzporednosti misli v obeh tekstih. S tem je jasno nakazana vloga zakramenta sv. birme. To je zakrament KA!

Zakrament sv. birme je zakrament KA par excellence. Zgrajen v celotno zakramentalno zgradbo Cerkve, povezan

³⁴ S. Theol III, qu. 63 a 2 in 3.

³⁵ Prim. Graber, o. c. 30. Stvarno pomeni to isto, kar običajno izražanje o zakramentalnem znamenju sv. birme, n. pr. v Katekizmu, ki pravi, da nam sv. birma »vtisne neizbrisno znamenje vojaka Kristusovega« (382). Izraz »vojak Kristusov« je figura za »neustrašeno pričevanje Resnici v besedi in dejanju«. Prim. R. Graber, ravnotam, str. 31.

³⁶ Denz.-Banw. 697.

zlasti s sv. krstom in presv. Evharistijo, tvori skupaj s temi zakramenti globoko dogmatično osnovo KA, ki ima torej svoje mesto, svoje opravičilo in svoje poslanstvo v mističnem telesu Kristusovem.

Pojasnil sem v bežnih črtah zgodovinski razvoj ideje Katoliške akcije, njeno definicijo, njene dogmatične osnove. H koncu še samo to: več ko vsa lepa teorija pa je Katoliška akcija kot življenje in naloga. Ne pozabimo, kar pravi veliki praktični uresničevavec Kat. akcije — J. Cardijn, ustanovitelj žosistov: »Kdor obtiči ob pravni uredbi Katoliške akcije, kdor se zadovolji z zunanjo razčlenitvijo teoretičnega pojma, ta ne sluti nezaslišane, čudovite pomladi, ki jo KA prinaša Cerkvi; ta ne vidi preobrazbe, ki jo ona izvršuje v življenju vernikov; ta ni strmeča priča osvojitve in zmag, ki jih ona uresničuje. V nevarnosti je, da ostane tujec in nebriznež, da ne rečemo nezaupen dvomljivec pred duhovno in apostolsko renesanso, ki se očituje zlasti med mladino in ki mora odpreti široka obzorja vsakemu v resnici svečeniškemu srcu.«³⁷

Da bi se odprla ta široka obzorja Katoliške akcije tudi nam!

³⁷ Gl. »Dve razpravi kan. J. Cardijna o Kat. akciji«. Naša pot VIII, str. 14.

Drago Oberžan:

Duh in oblika KA.

Visoko napetost v življenju, ki bi mu morali biti v dušepastirstvu mojstri, opazamo vsi. Naša doba je doba vretja, razkranjanja, pikrega odklanjanja življenjskih načel.

Prihajajo ta razna vretja, razne krize nekako slučajno? Jedro resnice bo v izjavi socialista Lassalle: »Ist die Revolution drin in der Gesellschaft, in ihren tatsächlichen Verhältnissen, so muss sie, da hilft nichts, auch herauskommen.«¹

Če gledamo stvari s tega stališča, potem pač ne bomo mogli mirno preiti Matejevih besed: »Obličje neba presojate, znamenj časa pa ne morete«² in nam bo Gospod tem odločneje govoril: »Haec est hora vestra.«³ Tako bi danes pač ne mogli razumeti dušnega pastirja, ki bi se zadovoljeval z idilnim mirom in vaše potegnjeno kontemplativnostjo.

Ko opazujemo in študiramo to tragiko današnjega človeka, se skušajmo tudi zavesti: kaj bi lahko bili svetu in kaj bi mu morali biti, zlasti če se vglobimo v parabelo o dobrem pastirju.

S tem tečajem pač želimo vsi doseči: da bi se kraljestvo Gospodovo pri nas bolj poglobilo. Nujno potrebno pa je, da se ne bojimo pogledati situaciji pogumno v oči. Zato sem si dovolil gornje misli v nekak splošen uvod.

O namenu KA je že spregovoril predgovornik. Saj smo pač vsi tako iz dna duše prepričani, da je naloga Cerkve, torej naša življenjska naloga in tako tudi cilj KA ta: *Illu m oportet regnare*, in nam je vsem dnevna potreba — molitev: *Pater noster — adveniat regnum tuum.* — Pod Petrovo zastavo se bori njegov naslednik za mir Kristusov in regno Christi ter kliče ves svet na pomoč za to vzvišeno delo. Da moramo stati v prvih vrstah mi, ki smo zakramentalno najbolj povezani *cum corpore Christi mystico*, je umevno samo po sebi. *Illu m oportet crescere, nos autem minui*⁴ — to je veliki namen hierarhičnega apostolata in torej tudi KA, ki je *participatio* pri tem apostolatu.

Podoba Kristusova v mnogih knjigah 19. in 20. stoletja, ki bi naj služile verski spodbudi, sliči žal zelo onim pre-

¹ Das rotte Blatt, 1919, 28.

² Mat 16, 3.

³ Lk 22, 53.

⁴ Jan 3, 30.

sladkim potezam na premnogih podobicah in slikah, ki ne odražajo moči Boga-človeka, katerih podobic in slik najdemo dandanes mnogo na trgu cerkvene literature. Seveda si je ta neprava podoba Kristusova tudi v naših dušah ustvarila svoj lik.

Že pred 40 leti je Nemeč Viljem von Polenz zapisal tele ostre, pa menda ne pretirane besede:

Nein, Herr, so hast du nicht ausgesehen,
So nicht. —
Dieser schöne Männerkopf von milchzarter Farbe,
Nichtssagenden Augen, kirschroten Mundes,
Weichlich, freundlich — ist nicht Dein Ebenbild.
Niemals.«

Da vpostavi pravo podobo Kristusovo v nas in da »vse prenovi v Kristusu«, je Pij X. široko odprl vrata tabernaklja. Pij XI. pa je s praznikom Kristusa Kralja še posebno močno podčrtal kristocentrični karakter vsemu delu za prenavo v Kristusu.

Iz povedanega nam bo takoj jasno, da gre pri KA predvsem in v prvi vrsti za duha, in šele potem za obliko ali organizacijo. »KA namreč ne pomeni ničesar drugega ko spontano, naravno udejstvovanje notranjih sil katoličana v duhu, ki mu že obstoječe organizacije lahko popolnoma ali deloma odgovarjajo ali pa sploh ne. Poziv v KA se obrača na vsa hiša Izraelovo, kakor že velikokrat v zgodovini; to je oni čas, ko se ima duh Gospodov zopet razliti nad vse meso, ko bo večno Živeči položil v svoje otroke novega duha in nam dal drugo srce, okamenelo pa vzel, kakor pravi prerok stare zaveze.«⁵

Nekdanji berlinski nuncij kardinal Pacelli je rekel o priliki Katholikentaga v Magdeburgu o KA: »Was die KA vor allem anderen dem ganzen Zellenbau des katholischen Lebens geben will, das ist die Seele«⁶; in na drugem mestu pravi isti kardinal: »Die Gesinnung, in der sie arbeiten will, ist die Gesinnung des übernatürlichen Optimismus.«

Pred dnevi sem govoril dekletom pri duhovnih vajah o KA. Priznati moram, da me je pri govoru o »Kristusu in svetopisemskih ženah« najbolj zgrabila misel: Učenik ob Jakobovem studencu, ki kaže na sebe kot studeneč

⁵ Terseglav, Križ, 1929, 5—6.

⁶ Fr. Muckermann S. J., Katholische Aktion.

žive vode.⁷ Zdelo se mi je, da je našla ta misel tudi pri dekletih, ki bi naj postale po želji centralnega odbora DKA bodoči stebri obnovitvenega dela med deklinško mladino po župnijah, globoko umevanje. To sem hotel reči, da ne morem boljše podčrtati duha KA, kakor če ga primerjam z živo vodo, ki teče iz Njegovega osrčja, ki je v vsakem nepretrgoma drug za drugim sledečem trenutku vedno sveža in nova. Pripraviti notranjost nas samih in našega človeka za novega duha, ki nam ga Gospod prinaša z večnega studenca, to je p o g l a v i t n i in za začetek edini problem KA. Zakon trpeče in boreče se Cerkve je, da po dobah otpelosti ta duh zopet mogočno zaveje. V današnjih časih racionalizacije in mehanizacije je nujno bolj ko kedaj, da se duh do zadnje meje možnosti sprosti in zaveje čez usihajočo se slovensko versko plan. Vse drugo se lahko potem imenuje kakorkoli in se res samo po sebi razume in samo po sebi sledi — ter ni več tako veliko vprašanje.

Paralelo iz cerkvene zgodovine bi rad tu potegnil. Gotski kralj Alarik se leta 410. polasti Rima. Rim pade — to se pravi: vsi jezovi reda so podrti; to se pravi: prastara hierarhija bogov je padla; to se pravi: dediča vse moči, vse kulture ni več; to se pravi: nič stalnega ni na zemlji. Tako pri senatu populoque Romano. — Zgodilo se je pa, da je v onih dneh slišal o padcu Rima tudi Avguštin. V njem vstane takrat podoba novega sveta. Kot zmagoslaven oznanjevalec napove ta sekularni mož vizijo de Civitate Dei.

In zopet je v našem stoletju zašumelo: Evropa je v nevarnosti; že je vrgel Nemeec Ozvald Spengler na knjižni trg svojo knjigo »Untergang des Abendlandes«. Mi sami se pri pogledu na ta velikanski val doživetij iz dneva v dan vprašujemo: Kaj bo iz tega, ko najde naš Sursum corda največkrat prav slaboten odmev in še to le med cerkvenimi stenami. V tem času torej vstaja pred pastirjem narodov znova Avguštinova vizija. Pij XI. oznanja v stoletju neverjetnega mednarodnega trenja in revolucionarjenja praznik Kristusa Kralja. — Tu stoji pred nami naš Pij kot mogočen Führer, ki mu oko iskri ž a r e č e i d e j e , ki jo oznanja.

V tej luči gledana KA, kjer postaja podana podoba simbol resničnosti, zgubi KA že vnaprej vsak videz le zunanjega udejstvovanja, ki tako lahko postane lasten organizaciji, rojeni iz abstraktnosti.

KA je torej križarska vojska sedanjega časa, ki

⁷ Ketter, Christus und die Frauen.

ji daje silen in edinstven impulz ideja: za Kristusa gre, edino Zanj in njegovo kraljestvo.

KA je in mora biti življenje,⁸ ne mehanično gibanje, ampak življenjsko gibanje iz notranjosti na ven. Zato se s pomočjo golih pravil in zgolj preračunane, zunanje strukture KA ne bo mogla uveljaviti. Struga sama brez reke ni zanimiva — mrtva je.

Živa organizacija je izraz živega občestva. »Ut vitam habeant« je molil Gospod za nas. — Katoliško akcijo moramo pojmovati kot dinamiko, ne toliko kot statiko, ki bi nam nudila le skupen pregled funkcionarjev, sej in poročil. Vanjo mora duh, entuziazem, toplota.

Eno najvažnejših vprašanj KA je razmerje osebnosti do mase: obojestranski medsebojni vpliv obeh. — Uspeh velikih mož je gotovo odvisen tudi od mase, kakor obratno le močan osebni vpliv lahko zgrabi maso »pri srcu« — bi rekel. Iz Belgije mi piše prijatelj o znanem delavsko-mladinskem organizatorju kanoniku Cardijnju, ki je tekom 10 let v mladinski organizaciji KA organiziral nad 100.000 mladih delavcev in delavk, da je pred nekaj tedni izjavil duhovnikom in bogoslovcem: Naša organizacija KAJ (JOC) me je samega poglobila in mi dala globlje umevanje verskih resnic in molitve; isto morem reči o drugih duhovnikih, ki jih JOC presnavlja in pogloblja.

V razmerju do mase je pomen voditelja v tem, da zna novi ideji, ki jo je sam ustvaril ali ki jo je drugje zajel, priboriti priznanje in praktično veljavo. Sicer imajo velike ideje same po sebi gotovo privlačno moč, vendar je treba pri masi vzbuditi umevanje in ljubezen za idejo. Ideja ne vžge vsikdar že po svoji vrednosti, temveč pri večini še bolj s tem, kako, s kako toploto in s kakim prepričanjem se proglašajo. — Zakrament sv. birme, ki je pri nas za birmancev žal vse preveč le zunanja slovesnost, bi mogel tu zopet vpostaviti Kristusovo izpoved: »Prišel sem, da vržem ogenj na zemljo in kako želim, da bi se že vnel«⁹ in ji pridobiti zavedno veljavo v srcih birmancev.

Sv. Pavel tako lepo govori v 12. poglavju pisma Korinčanom o karizmah. V zadnjem verzu pa navdušuje: »Aemulami autem charismata meliora«¹⁰ in začne v naslednjem poglavju svoj slavošpev o ljubezni. — Prava bratska lju-

⁸ Joseph Will, Handbuch der katholischen Aktion, str. 12. nasl.

⁹ Lk 12, 49.

¹⁰ 1 Kor 12, 31.

bezen je oni silni impulz, je dih mogočne ideje, brez katere je po papeževih besedah kardinalu v Mechelenu v Belgiji KA sterilna.¹¹

Dovolite, da podam tu misel, ki sem jo nekje¹² zajel in ki sem o njej zase prepričan, da vsebuje tudi za nas Slovence precej resnice, namreč: Sovražnik se je preselil v nas same in se imenuje osebna neurejenost. Pred njim je treba absolutne pripravljenosti. To čuti tudi sv. oče. Dobro ve, zakaj je dejal: »Ogenj božje ljubezni pa mora goreti in plamteti v lastnih srcih, šele potem more svetiti tudi drugim in jih ogrevati za Boga.«

»Isti je duh,« piše sv. Pavel, »različni pa so duhovni darovi in različne so službe — in različna so dela.«¹³

Če je torej mišljena KA kot gibanje, ki ima določen cilj: poglobitev in razširitev kraljestva Kristusovega v našem narodu, bo pač samo po sebi umevno, da se mora voditi po enotnih načrtih cerkvene hierarhije. V izpeljavi načrtov se pokaže potem, kako blizu sta si ljubezen in pokorščina, z drugo besedo: kako globok je duh.

Če pridemo torej k vprašanju praktične uresničitve Avgustinove ideje o civitas Dei ali Pijeve o regnum Christi, zadenemo predvsem na nastajajoči odnos med klerom in laiki. Ne bo menda preveč rečeno, če poudarim, da je od pravilne rešitve tega odnosa odvisno bistveno poročstvo za uspeh KA. Kadar in kjer se to vprašanje ni pravilno pojmovalo in reševalo, smo vedno stali ali pred »klerikalizmom« ali pred »laicizmom«. Zdi se mi, da je pri razmotrivanju odnosa med laiki in klerom treba iskati najprej ono, kar nas druži. Vsi laiki in kleriki smo namreč udje mističnega telesa Kristusovega. Pod vidikom tega enostavnega členstva kot mladike na isti vinski trti smo torej vsi enaki. V tem je tudi dogmatičen temelj za delo KA.

Tako postajata ukaz enih in pokorščina drugih na telesu Gospodovem le služba Njemu samemu. Ko to temeljno gledanje izpolni dušo obeh, postane vzajemno delovanje obeh nujnost.

KA temelji torej v splošnem na duhovniku in laiku, v vsakem na svoj način svojstvenem svečeništvu, ki tem intenzivnejše vrši svoje funkcije, čim bolj tesno je zvezano s skrivnostnim telesom Gospodovim. — Seveda je treba to

¹¹ Pismo sv. očeta kardinalu Jožefu van Roey z dne 15. avg. 1928.

¹² Dr. Schulte O. M. Cap., Sehen wir die Zeichen der Zeit?

¹³ 1 Kor 12, 4 nasl.

zavest svečeništva z nalogami, ki jih zahteva, pri našem laiku šele vzbuditi. KA pomenja tako za laika neizmerno obogatitev osebnosti in je naravnost preobrat, ko odkriva po časovnih razmerah dolgo zasuto, oziroma praktično neizkoriščano resnico, ki jo je že sv. Peter tako lepo razvil.¹⁴

V logu duhovnika je sv. oče večkrat v svojih govorih jasno označil. Duhovnikom, vodjem KA, je rekel: »Dolžnost duhovnikov je predvsem, da si vzgojijo pravih apostolov.« Duhovnik je »duša KA«. »Vsi načrti, vsa dela KA nosijo pečat onega, kar duhovnik zmore in hoče ustvariti.«¹⁵ — V imenu KA je sv. oče izgovoril duhovnikom: »In manibus tuis sortes meae.«

»Prav za prav je nazadnje le vse odvisno od duhovnika,« mi je rekel neki misijonar, »ako zna vrelce milosti napeljati.« Španski jezuitski pater pa mi je na moje začudenje, češ, kako je moglo v tako katoliški Španiji, kjer pride na 450 laikov po en svetni duhovnik, priti leta 1930. tako daleč, prav resno odgovoril: »Če sem odkritosrčen, moram priznati, da je navsezadnje le veliko kriv kler, ki ni umeval časa.« Pozneje sem zvedel, da ni med španskim ljudstvom in klerom skoraj nobenega stika, na drugi strani pa da je v Španiji ogromno število samo mašnikov, t. j. takih duhovnikov, ki le mašujejo (največ po privatnih družinskih kapelah) in ne opravljajo nobenih dušnopastirskih ali drugih duhovniških služb; ti imajo tudi manjšo izobrazbo, kakor praktični dušni pastirji.

Spoprijazniti se moramo duhovniki z izjavo našega najvišjega pastirja: »Za mnogo duhovniških služb in za novo službo KA resnično ne zadostuje več pastoralna teologija od prej.«¹⁶

Potrebo notranjega življenja, ki bodi čim intenzivnejše pri duhovniku, ki hoče dobro izpeljati KA, pač ni treba poudarjati. Osebnost se mi tako zelo dopadejo besede sv. Bernarda, ki jih je rekel o Mariji, in ki bi jih naj naš narod lahko naobrnil tudi na nas duhovnike: Plena sibi, superplena nobis. Plenum sibi, superplenus nobis.¹⁷ In še to misel bi dostavil: Nemo homo actionis, nisi orationis.

Pri čitanju Pavlovih del me vedno globoko zgrabi ona njegova misel, da je hotel biti »vsem vse«.¹⁸ Večkrat

¹⁴ 1 Pet 2, 5 nasl.

¹⁵ Pij XI. v nagovoru z dne 19. jun. 1930.

¹⁶ Pij XI. v nagovoru duhovnikom dne 19. jul. 1928.

¹⁷ Kardinal Serafini v nagovoru škof. voditeljem KA 13. okt. 1930.

¹⁸ 1 Kor 9, 22.

sem premišljeval nas same. Modroval sem si: Ali nas niso prejšnja vzgojna sredstva radi ozkosti in enosmernosti, ali še bolje radi tega, ker niso bila dovolj kristocentrična, pustila na cedilu? Naj se izrazim bolj konkretno: ali nismo preveč ločevali praktične katoličane od mlačnih, oziroma še boljše: »naše« od nasprotnikov?

KA bo zahtevala novo orientacijo, ki je prav za prav stara, kakor ona parabola o dobrem pastirju, ki gre za eno izgubljeno ovco. Pod vse enako ogrevajočo ljubezen katoliškega občestva bo treba po papeževih željah postaviti vsakega katoličana, pa naj bo pristaš katerekoli stranke, naj izpolnjuje verske dolžnosti ali ne. KA ne sme imeti v svojem programu na skrbi le dosedanje oficijelne katolike, marveč vse, ki so krščeni. In ker ravno med te odtujene brate najbrž ne bomo mogli seči s kulturnimi ali drugimi organizacijami, zato moramo seči raje po edinem regulatorju: to je po osebnostnem delu, ki temelji na globoko versko prežeti eliti v posameznih stanovih. Priznati moramo, da smo doslej premalo cenili važnost takega neposrednega dela posameznika do posameznika.

S tem prihajam k tretji točki glede oblike KA. Najprej moramo ugotoviti, da je prišla misel KA iz Rima jasna kot vodilna ideja, ne pa kot dovršena in obvezna oblika. Oblika KA more dati vsak škof za svojo škofijo ali pa tudi škofje za eno državo, oziroma deželo. Za našo škofijo veljajo sedaj škofijska določila, ki so bila objavljena v Oglasniku.¹⁹ Vse tri določbe so zelo širokogrudne, po mojem mnenju presplošne in dajejo možnost delovanja ne le za striktno delo KA v ožjem smislu, temveč dovoljujejo delovanje tudi na kulturnem in sportnem polju: torej imamo pred seboj KA v najširšem smislu.

Ko si tako ustvarjamo po ordinarjevih določilih KA in v splošnih smernicah še mogoče iščemo enotne linije, osrednje misli ter se ne moremo zediniti glede ustrojstva in mogoče še ne znamo opredeliti delo za posamezne stanovsko ločene kroge naše družbe, pač ne more biti poniževalno za nas, da se ne bojimo spremeniti oblike, če in kadar bo potrebno in da pogledamo v tem tudi k drugim narodom, kjer ima KA sijajne uspehe in že zgodovino za seboj.

Italijanska KA²⁰ deli svoje delo v šest vej — or-

¹⁹ Oglasnik lavantinske škofije 1929, IV. Glede fantovskih in deklinskih odsekov veljajo določila Oglasnika iz leta 1933., VIII.

²⁰ Msgr. Pizzardo, Actio catholica.

ganizacij, ki so povezane v centralno zvezo; to so organizacije mož, žen, fantov, deklet, dijakov in dijakinj. Prve štiri so strogo župnijske, zadnji dve z ozirom na šole teritorialno opredeljene.

Francosko KA²¹ vodi centralni svet, ki so mu prideljeni trije odbori: a) odbor za versko akcijo, b) odbor za izobraževalno akcijo, c) odbor za socialno akcijo.

Ti trije odbori skupno s centralnim svetom usmerjajo potem delo že obstoječih društev.

Belgijska KA²² je povsem stanovsko opredeljena. Tam je bilo že davno izvrstno razvito organizacijsko življenje. Kmečka organizacija »Boerenbond«²³ s sedežem v Leuvenu je edinstvena organizacija te vrste na svetu. Delavci imajo svojo mogočno delavsko organizacijo, tako dijaštvo, isto srednji stan. Vsaka stanovska grupacija ima svoje lastno vodstvo, ker pač zasleduje organizacija stanovski interes članstva. Po papeževem proglasu in navodilih glede KA so si te stanovske organizacije ustvarile v svojih sredinah elito, ki si je nadela nalogo apostolata. Najmočnejše je stopila ta apostolska misel v ospredje pri JOC.²⁴

Holandska KA²⁵ je šla vsaj pri mladini obratno pot. To je: ustvarila si je v posameznih mladinskih stanovskih skupinah najprej elito, okrog tega jedra se je nato zbrala masa, ki jo usmerja in ji daje duševno hrano elita sama.

Onemški KA, ki je bila zelo lepo zasnovana, če tudi za naše pojme s prevelikim aparatom, se ne da govoriti, ker je faktično ni.

Vse te organizatorne oblike raznih dežela imajo **tole skupno**: Prvi in najnujnejši pogoj, ki so si ga stavile vse KA raznih deželá, je ta: da pač morajo obstojati nek a o s r e d n j a o g n j i š č a, ki dajejo hrano in ognja poedinim nižjim grupacijam. Ker je duša delavca pač nekaj drugega kakor kmečka narava, ker je njegov socialen milje povsem drug, kakor položaj trgovca ali inteligenta, ker torej živi delavec v vsem docela svojstveno notranje in socialno življenje, mora biti tudi metoda, ki bo hotela zgrabiti njegovo dušo, čisto svojstvena. Tako vsak drug stan. Torej je potrebno o s r e d n j e v o d s t v o, k i r a z u m e d e l a v c a, njegovo men-

²¹ Ravnotam.

²² Dr. K. du Bois S. J., Katholieke actie voor de jeugd in Vlaanderen.

²³ Msgr. Luytgaerens, Belgische Boerenbond.

²⁴ Prim. članek: Zgled Kat. akcije v praksi, »Vzajemnost«, 1936, 2.

²⁵ Katholieke actie van de vrouwelijke arbeidersjeugd.

taliteto in ga zna usposobiti za delo apostolata, prav tako, kakor je potrebno osrednje vodstvo za kmeta, inteligenta. Psihološko nemogoče bo najbrž, da bi moglo eno samo vodstvo razumeti dušo vseh stanov enako dobro in nuditi vsem enako dobro hrano. Da je med temi stanovsko opredeljenimi centralnimi vodstvi nujno potrebna koordinacija, je jasno samo po sebi, kakor hitro smo o strogo hierarhični opredelitvi KA prepričani in kakor hitro verujemo v nujno koordinacijo recimo posameznih ministrskih poslov, pri čemer pa obdrže posamezni ministri svoje resorje in pri tem svoj strikten delokrog. — Ker je KA participatio laikov na hierarhičnem apostolatu, ki ga mora idejno hierarhija sama usmerjati, in ker je delo v posameznih stanovskih grupacijah v načinu podajanja in metodi pridobivanja različno, je pač nujno, da rabi KA za vse te razne skupine duhovnike-specialiste, ki razumejo svojo nalogo, imajo za njo srce in ki ji lahko posvete vse svoje moči. Zdi se, da mora sploh vsaka KA, ki naj bi rodila zaželjene sadove, s tem začeti. Jedra v posameznih skupinah je treba stvoriti. Jedro pa bodi najprej duhovnik, ki usmerjaj taka interparohielna dušnopastirska vprašanja pri stanu, ki ga razumi. Prav konkretno mislim to stvar tako (in pri tem gledam na zglede drugih narodov, ki beležijo tako lepe uspehe ravno zato, ker so s tem najnujnejšim vprašanjem pričeli), namreč: Katoliško akcijo pri delavcu more poprijeti in jo izvesti le duhovnik, ki mu je dana ta težka naloga in ki jo razume ter ima srce za njo — s pomočjo laikov seveda, ki si jih je sam vzgojil. — Prav isto velja za KA pri kmetu, pri dijakih, pri inteligenci. Pri glavi je treba začeti. Vsaki stanovsko opredeljeni grupaciji bo treba dati posebnega duhovnika, ki bo živel le tej svoji nalogi. Seveda trpimo zelo zaradi pomanjkanja duhovnikov. Ali, kakor so važna parohielna vprašanja — loco, nič manj pa niso važna interparohielna vprašanja, kakor delavsko, dijaško itd. Takšno interparohielno delo duhovnika, ki mora biti — samo po sebi umevno v vsem le izraz ordinarjeve volje in želje — je le v pomoč župnijski duhovščini in njenemu delu.

To se mi zde prvi vogelni kamni, ki jih moramo postaviti v stavbo KA: duhovnike-specialiste, mož skupne ideje, svetega navdušenja in treznega gledanja, ki jim bo ordinarij lahko poveril vsakemu svoj resor. — Na take vogelne kamne postavljena stavba KA bo nosila sigurno oznako enotnosti in skupnosti, na drugi strani bo pa prožno družila stanovske skupine v krepke edinice. V vsakem stanu se bo

na sebi lasten način pripravljala elita za apostolat lastnega socialnega okoliša; pripravo in apostolat bo pa usmerjal enoten program, izdan od osrednjih vodstev.

Gotovo nas je že kedaj dvignila zavest, da ima naš mali slovenski narod tako velik organizatorni aparat; ta šumna vnanja delavnost, borba za »zmago načel v javnem življenju« nam daje vedno več ali manj novih impulzov. — Nazadnje nas pa vse to le ne zadovoljava popolnoma. Nadnaravno-versko vprašanje stoji namreč v raznih programih kot ena izmed točk. Ni pa nadnaravnost impulz vsemu drugemu delu ter gre le premnogokrat to delo tudi mimo cerkvene avtoritete. KA pa nas postavlja čisto v duha nadnaravnosti, iz nje ga živi. Usmerja pa KA hierarhična avtoriteta ter jo postavlja v milje in službo stanovsko opredeljene družbe, da tako zgrabi vsakega človeka v njegovem življenjskem okolišu ter ga na ta način pripravi za apostola njegove lastne socialne družbe.

Dr. Jakob Aleksič:

Delokrog KA.

Sv. Pavel je porabil v prvem listu do Korinčanov sliko iz sportnega življenja svojega časa, da bi z njo izrazil praktično navodilo o cilju človekovem: »Tisti, ki v tekališču tekajo, sicer vsi tečejo, pa le eden dobi nagrado. Tako tecite, da jo dosežete« (9, 24). Te besede najbistroumnejšega in najdelavnejšega apostola bi lahko stale ne le nad vhodi v nešteta sportna igrišča in tekmovališča naše dobe, marveč tudi na bojnem polju Katoliške akcije. Stojimo kakor tekmovalci pred startom: pred nami je vzvišeni cilj Katoliške akcije — obnova sveta v Kristusu. In tu slišimo apostolove besede: Tako tecite, da ga dosežete! Ali je to vzbodbuda, ali je ironija? Saj to je tisto težko vprašanje: kako teči, da ga dosežemo? — —

Plastično je to misel opisal župnik F. Zabret na sestanku duhovnikov, 3. januarja 1934 v Ljubljani: »Kako i z v e s t i Katoliško akcijo. To je največje in najvažnejše vprašanje. Zakaj idejo dati je večkrat zelo preprosta in lahka naloga. Idejo i z v e s t i, to je umetnost. Sovražno fronto prodreti, ta ideja je preprosta in samoposebi umljiva. Za to ni treba vrhovnemu poveljniku posebne modrosti. Modrost pa je neobhodno potrebna, kako fronto prodreti s čim večjim uspehom in čim manjšo izgubo. Tak načrt mora biti pripravljen v vseh podrobnostih ter mora računati z vsemi eventualnostmi. Glejte — v tem tiči jedro ogromnega dela, ki ga mora vršiti vodstvo, v prvi vrsti osrednje vodstvo KA.«¹

Primera o sovražni fronti je dobra; ostanimo kar pri njej. Naloga pričujočega referata je, da oriše načrt, po katerem naj Katoliška akcija »prodre fronto« modernega brezboštva, »s čim večjim uspehom in čim manjšo izgubo«. Tak načrt mora biti v skladu z določenimi stalnimi »vojnimi« načeli — oprostite, vojaška terminologija je danes zopet zelo v čisljih —, torej z vojnimi načeli in zakoni, mora pa tudi »računati z vsemi eventualnostmi« okoliščin časa, kraja, nasprotnikove taktike itd. Vsak bo priznal, da baš v tem »tiči jedro ogromnega dela«. Zato pa je tudi jasno, da v okvirju enega predavanja ne bo mogoče pojasniti vseh vprašanj, ki pridejo tu v poštev; to bo marveč le nekak splošen uvod.

V čem je torej vprašanje? Takole bi ga opisal. Katoliška

¹ Glej: »Ljubljanski škof. list«, 1934, št. 2—3.

akcija, ki je organiziran apostolat, ima, kakor vsaka organizacija, vsaka kolektivna urejena akcija, svoj določen cilj. Za doseg skupnega cilja neke organizacije pa je treba treh bistvenih stvari: Prvič, treba je točno določiti in poznati cilj sam, in to ne samo splošnega, zadnjega, na primer: »fronto je treba prodreti«, marveč tudi tako zvane bližnje in delne cilje, ki so z ozirom na končni cilj že tudi sredstva. Tako pridemo do druge bistvene stvari: treba je dobro poznati in izbrati prava sredstva, s katerimi hočemo smoter, tako zadnji, kakor bližnje, doseči. In tretjič: treba je izbrana sredstva, ki bodo različne narave, spraviti v akcijo, jih koordinirati in voditi. Le če so vsi ti trije pogoji dani, smemo računati, da bo dosežen zadnji, končni cilj. To je osnovni zakon vsake vojne umetnosti, vsake žive, smotrne organizacije, torej tudi Katoliške akcije. Ako smo si enkrat na jasnem, da je KA organiziran apostolat, potem o tem vprašanju ne more biti več debate.

K stvari. Govoriti hočem najprej o smotrih, sredstvih in akciji na splošno, potem o posameznih organiziranih akcijah, in končno o vodstvu in koordinaciji.

I. Cilji, sredstva in akcija.

1. Iz filozofije poznamo pravila o smotrnem vzroku: »Vse, kar deluje, deluje radi smotra« (Omne agens agit propter finem); enako: »Smoter je prvi vzrok, je vzrok vzročnosti vseh vzrokov« (Finis est causa causarum); in končno: »Prvo v zamisli je zadnje dejansko« (Primum in intentione est ultimum in executione), kar nam naš filozof takole razlaga: »Prvo je zamisel smotra, smoter po idealni biti; zadnje je dosega smotra po realni biti. Vmes so sredstva; in zopet čim bližje je kako sredstvo v zamisli smotru, tem pozneje pride na vrsto v dejanju, namreč vprav pred smotrom.«²

V svesti si tega moramo ločiti v KA tri vrste smotrov: a) Končni ali zadnji smoter, b) vmesne (delne, posebne) smotre, c) bližji ali neposredni cilj KA. Oglejmo si nekoliko te smotre, začeni pri najvišjem ali končnem.

a) Končni cilj KA. Vsak dan ga omenjamo, ko molimo v drugi prošnji očenaša: »Pridi k nam tvoje kraljestvo«. V pismu španskemu primasu razlaga sv. oče: »Cilj Katoliške akcije je: Kraljestvo Kristusovo v poedincih, v družini in v družbi.« Istoveten je torej s ciljem katoliške

² A. Ušeničnik, Ontologija, Ljubljana, 1924, str. 56.

Cerkve sploh, saj je KA udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu C e r k v e.

Ta končni cilj KA ima troje bistvenih svojstev: je verski, je socialen, je integralen. Cilj KA je skoz in skoz v e r s k i. KA ni »zgolj zunanja, temveč duhovna, ne zemeljska, temveč nebeška, ne politična, temveč verska«. ³ Seveda ne smemo iz tega sklepati, da so tudi sredstva KA zgolj verska, duhovna. To bi bila usodna zmota, zamenjujoča cilj in sredstva. Pa o tem pozneje.

Kat. akcija je nadalje — s o c i a l n a. »Po pravici se imenuje socialno«, pravi sv. oče, »ker ima namen širiti kraljestvo Kristusa Gospoda: zakaj ko ga širi, pridobi za družbo najvišjo vseh dobrin in pridobiva druge dobrine, ki od one prihajajo, kot so državne, tako zване politične, to je dobrine, ki niso last zasebnikov in poedincev, marveč so skupne vsem državljanom«. ⁴

Končno, KA je i n t e g r a l n a akcija: »Hierarhični apostolat, Cerkve in sodelovanje Katoliške akcije gledata na celoten program božjega Srca: hočeta utemeljiti, razširiti in utrditi kraljestvo Kristusovo v dušah, v družinah, v družbi, v vsej možni razsežnosti, širini in globini, ki je dosegljiva človeški dejavnosti, podprti po milosti božji.« ⁵ Integralna pa je tudi v tem smislu, da »zajema celega človeka, čigar pravo versko in civilno življenje pospešuje, to je jedrnato pobožnost, bogato spoznavanje zdravega nauka in popolno neomadeževanost življenja«. ⁶

b) Bližnji cilj KA. Dejali smo: prvo v zamisli je zadnje dejansko. Kaj je torej p r v o dejansko, z drugimi besedami: kaj je prvi in bližnji cilj Katoliške akcije? Nobenega dvoma ni, da je to vzgojitev, oblikovanje laičnih apostolov. Jasno. Kdor hoče vojsko, mora imeti najprej vojake, izvežbane, hrabre, z vsem potrebnim opremljene. Če hočemo ostvariti smoter KA, moramo imeti najprej sposobnih, izšolanih, nadnaravno usmerjenih in živečih laičnih apostolov. Prvo v Katoliški akciji je torej oblikovanje laičnih apostolov. In sicer mora biti to oblikovanje »specializirano«, svoj-

³ Pij XI. v pismu »Quae nobis« kardin. Bertramu (AAS 1928, 385).

⁴ Ravnotam.

⁵ Govor sv. očeta 19. apr. 1931 voditeljem rimske KA. (Cit. Ci-vardi, Manuale... I, 36.)

⁶ »Quae nobis«, AAS 1928, 386 (»Nam de Actione illa dicimus, quae totum hominem complectitur cuius rectam provehit religiosam civilemque institutionem, id est solidam pietatem, uberem sanae doctrinae cognitionem et plenam morum integritatem...«).

sko ciljem KA. Drugačna je vzgoja oseb, namenjenih za samostansko tišino, drugačna bo vzgoja za aktivno, apostolsko delo med svetom, na vasi, v mestu, uradu, fabriki itd.

V skladu z zadnjim smotrom KA je oblikovanje laičnih apostolov: versko, moralno, socialno in apostolsko. Krasno je to opisal sv. oče v pismu španskemu primasu,⁷ in v govoru katoliškim možem in fantom 26. avgusta 1934. Ker je temu vprašanju posvečeno posebno predavanje na našem tečaju, se ne bom dalje mudil ob njem.

c) Posredni ali delni smotri. Delni smotri so tiste posebne naloge ali vrste apostolata, ki tvorijo v pravem pomenu predmet Katoliške akcije. To so naloge z ozirom na apostolat poučevanja, naloge z ozirom na apostolat posvečevanja, in — lahko rečemo — tudi naloge z ozirom na apostolat vodstva. To je sodelovanje laikov v trojni misiji haerarhičnega apostolata: v misiji poučevanja, posvečevanja in vodstva.

V misijo poučevanja spadajo: apostolat za veronauk (pomoč pri poučevanju katekizma, priprava na sv. zakramente v šoli in izven šole, širjenje sv. pisma, liturgije, papeških izjav in dokumentov itd.); kulturni apostolat (poučava in rešuje vse pereče probleme — filozofske, znanstvene, moralne, socialne — v luči katoliškega nauka in jih širi med ljudstvo, potom učnih tečajev in tednov); šolski apostolat (skrbi za vzgojo dobrih, katoliških učiteljev, odpira in podpira katoliške šole, si prizadeva, da zavlada v šoli krščanski duh itd.); apostolat dobrega tiska, misijonski apostolat itd.⁸

Sodelovanje v misiji posvečevanja: Sem spada v prvi vrsti evharistični apostolat (velikonočno sv. obhajilo, obhajilo za bolnike, prvo sv. obhajilo, mesečno, vsakdanje, češčenje Najsvetejšega, evharistični dnevi, kongresi itd.); KA podpira na svojski način vzgojo duhovniških poklicev; podpira s posebnimi ustanovami posvečenje in duhovni napredek župnije, stanov, družine itd.; pospešuje delo socialne ljubezni, za otroke, za bolnike, za delavce itd.⁹

Sodelovanje v misiji vodstva: To je udeležba laikov pri vodstvu organizacij in ustanov Katoliške akcije. Laični apostoli naj kot izšolani, sposobni delavci in voditelji vnidejo

⁷ AAS 1929, 664 nsl.

⁸ Tako msgr. Pizzardo v knjižici »Katoliška akcija« (navajam po hrv. prevodu: Zagreb, 1934) str. 30—31.

⁹ Pizzardo, ravnotam.

v vse predele socialnega življenja in tu pripravljajo pot Kristusu Kralju. Njihova naloga bo v tem oziru velika zlasti glede na socialno vprašanje in obrambo Cerkve v javnem, tudi političnem življenju.¹⁰

2. Toliko o smotrih KA. Sedaj še kratko o sredstvih in akciji. Prav za prav so bližnji smoter in delni smotri že tudi sredstvo za doseg zadnjega cilja KA. Oboji, bližnji in delni smotri, pa rabijo za svoje uresničenje zopet posebnih sredstev. Sem spada vse, kar se rabi za oblikovanje laičnih apostolov in za uspešno izvrševanje njihovega apostolata. Kratko bi rekli: bližnji cilj KA — oblikovanje apostolov — se ostvarja v organizaciji KA, t. j. v njenem delu na znotraj; delni smotri pa se dosežajo z delom organizacije KA navzven.

Nastane vprašanje: kakšne vrste, kakšne narave bodo sredstva, ki jih rabi KA, bodisi pri delu na znotraj (pri oblikovanju apostolov), bodisi navzven (pri izvrševanju apostolata)? Odgovor na to se glasi: Katoliška akcija uporablja za svoje namene tako verska kakor svetna, tako nadnaravna kakor naravna sredstva. »Katoliška akcija,« pravi Civardi, »mora kristjanizirati ves svet in vse ljudi (tutto e tutti), z vsemi sredstvi, ki so možna in dovoljena . . . z individualnimi in kolektivnimi, zasebnimi in javnimi, tvarnimi in duhovnimi.«¹¹ Katoliška akcija je univerzalna akcija. Kakor naj človeku služijo za doseg njegovega najvišjega cilja — večnega zveličanja — ne le duhovna sredstva, marveč tudi naravne dobrine, ves svet s svojim bogastvom, tako se poslužuje Katoliška akcija vseh dovoljenih, t. j. npravno neoporečnih sredstev za doseg svojega najvišjega cilja, ki je duhoven, verski, nadnaraven. Bilo bi torej docela zmotno, če bi kdo sklepal iz dejstva, da je cilj KA samo verski, duhoven, da sme radi tega rabiti le verska, duhovna sredstva, ne pa tudi naravnih, svetnih.

To nam bo bolj jasno, če pritegnemo še pojem akcije, ki je itak le eno izmed »sredstev« KA. Vprašanje postavimo takole: Ali se omejuje Katoliška akcija samo na versko, duhovno polje, ali pa morda posega na kak način tudi na profana področja? Na splošno odgovarjata na to vprašanje dva papeža Katoliške akcije, Pij X. in Pij XI. Prvi uči: Delovno polje KA »je neizmerno veliko. Sama po sebi ne iz-

¹⁰ O tem govori obširno P. Dabin S. J. L'Apostolat laïque, str. 126 nsl.

¹¹ Manuale . . . I, 101.

ključuje absolutno ničesar, kar spada na kakršenkoli način, direktno ali indirektno, k božji misiji Cerkve«. ¹² Pij XI. pa pravi: »Katoliška akcija spada povsod tja, kjer gre za čast božjo, za rešitev duš, za odločitev med dobrim in slabim, za postavo božjo... Kjerkoli ima delovno polje hierarhični apostolat, ga ima tudi od njega pozvana KA... Ta ima, v okviru svoje misije, polje, ki mu ni mej.« ¹³

Največje važnosti za odgovor na prej stavljeno vprašanje je distinkcija Pija X.: »direktno ali indirektno«. Zdej lahko odgovorimo: Da! Katoliška akcija se razteza na versko in svetno polje! Toda s tem ni rečeno, da posega na oba polja na isti način. Katoliška akcija ne izključuje iz sebe nič pozitivnega, toda ona loči med tem, kaj spada v njen delokrog direktno, kaj indirektno. Direktni ali neposredni predmet KA je verski. Vsi drugi predmeti, vsa druga polja, kakor znanost, umetnost, politika, gospodarstvo itd. pa so njen indirektni ali posredni predmet.

Vendar s tem še ni konec distinkcij. Kakor za Cerkev, tako tudi za KA velja, da lahko posega na versko polje posredno ali neposredno, pa tudi na svetno polje posredno ali neposredno. Posrednost predmeta ne izključuje neposrednosti akcije. Katoliška akcija deluje na versko polje, ki je njen neposreden predmet, neposredno, ko n. pr. organizira versko dejstvovanje ali manifestacije, razširja verske knjige, časopisje itd., posredno pa, ko n. pr. pospešuje in podpira krščansko umetnost, slovstvo itd. Na svetno polje, ki je njen posredni predmet, deluje KA neposredno, ko se n. pr. bori za posvečevanje nedelj in praznikov v javnosti, v fabrikah in drugod, ko se zavzema za načela papeških enciklik v javnem življenju itd., posredno pa, ko n. pr. vzgaja in šola ljudi, da so »sposobni najti ali vsaj iskati rešitev problemov, ki so na dnevnem redu«. ¹⁴

Ali ima to razlikovanje kak praktičen pomen? Da, celo velik pomen, več pomenov. Prvič: varuje nas vsakega ekstremizma na levo ali na desno glede Katoliške akcije. Dva ekstrema, dve zmoti sta namreč mogoči: ekstrem na levo, če bi hoteli omejiti KA na zgolj religiozno dejavnost, izključili pa bi iz nje vsako dejavnost na svetno in javno življenje; ¹⁵ nasprotni ekstrem, ali zmeta na desno pa bi bila, če

¹² Il fermo proposito, 11. jun. 1905.

¹³ Govor 19. apr. 1931.

¹⁴ Pij XI. v »Ubi arcano«.

¹⁵ Dobro pravi tozadevno Dr. M. Keller: »In dem an sich sehr lo-

bi hoteli izriniti iz KA versko vzgojno delovanje, češ, to spada v nabožna društva, v kongregacije, bratovšične in podobno. Eno in drugo bi bilo napačno. Vsak »profanizem«, pa tudi vsak »misticizem« mora biti KA tuj. Resnica je v sredi.

Drugič, gornja distinkcija nam pomaga, da lažje določimo konkreten odnos KA do svetnih področij, do znanosti, umetnosti, gospodarstva, politike itd. Katoliška akcija posega, dosledno Cerkvi sami, na svetno polje le pod vidikom svojega zadnjega smotra, ki je verski in samo verski. Ona posega na ta področja, v kolikor so same dvojnega značaja, tvarnega in duhovnega: KA se zanima le za duhovno, etično stran teh področij, ne prestopa pa njihovega praga, v kolikor so zgolj časne zadeve, slednje v smislu kanonskega prava.¹⁰ Toda KA se zanima v tem smislu za profana področja ne le teoretično, ampak tudi praktično, efektivno. Ne le, da je njena pravica in dolžnost, da studira zase, za svoje člane probleme socialnega in političnega značaja, marveč bo morala v izvestnih slučajih, če je ogrožen njen zadnji smoter, na neki način dejanski poseči v javno, tudi politično življenje. Pa o tem podrobneje na drugem mestu.

Strnimo sedaj ugotovitve o smotrih, sredstvih in akciji:

a) Zadnji smoter KA je: »Vse obnoviti v Kristusu«. K temu cilju vodijo, temu cilju se podreajo vsi drugi, bližnji in delni smotri KA, po znanem načelu: *Finis est ratio et mensura omnium quae sunt ad finem.*

b) Bližnji smoter — oblikovanje laičnih apostolov — se

benswerten Bestreben, Wirtschaft und Politik nicht mit der Religion zum Schaden beider zu verquicken, verlangt man, daß sich die Kirche auf das rein Geistige zurückziehe und das andere den zuständigen Fachleuten überlasse. Da die Katholische Aktion nichts anderes als die in der Welt wirkende Kirche ist, würde für sie dieselbe Haltung in Frage kommen. Also auch die KA hätte sich auf das ausschließlich Religiöse zu beschränken und sich überhaupt nicht um den profanen Bereich zu kümmern. Will das der Papst sagen, wenn er die Kath. Aktion eine religiöse Aktion nennt? Nein! Das würde ja ein schlimmer Rückfall in die ‚Pest des Laizismus‘ sein, von der gerade die Katholische Aktion die Menschheit heilen soll. Das hieße schon von Pius IX. so scharf verurteilten Grundsätzen des Liberalismus Vorschub leisten, dessen größte Sünde ja eben in dieser Säkularisation, dieser Entgottung des gesamten Lebens bestand.« (Katholische Aktion, Paderborn, 1935, str. 39; prim. P. Dabín S. J., *L'Action catholique*, str. 87—102; Civardi o. c. 102.)

¹⁰ »Res temporalis hic sumitur non sensu ontologico seu secundum naturam ipsius materialem, sed sensu finali i. e. secundum destinationem«, F. M. Capello S. J., *Summa Juris publici ecclesiastici*, Romae, 1923, str. 269 (cf. Civardi o. c. 174—176).

vrši v organizaciji Katoliške akcije, ki je s tem tudi eno izmed njenih prvih sredstev.

c) Delni smotri KA se dosegajo z apostolsko akcijo organizirane KA. Ta akcija je direktna in indirektna, tako z ozirom na versko polje, kakor z ozirom na profana področja.

II. Organizmi akcije.

Katoliška akcija je organiziran apostolat. Njena organizacija pa ni enovita brezoblična tvorba, ampak razčlenjen, koordiniran organizem, oziroma več organizmov z enim skupnim zadnjim smotrom in enim vrhovnim formalnim počelom. V govoru belgijski katoliški mladini pravi sv. oče: »Akcija zahteva mnoštvo, je raznolika po smotrih in po zunanjem nastopu... Akcija mora biti raznovrstna in prilagojena raznim stopnjam starosti, naravnim stanovom, poklicem in družabnim pogojem. Da bo pa učinkovita, se mora snovati na 'edinstvu'.« (3. septembra 1929.)

Katoliška akcija je torej mnoštvo v edinstvu in edinstvo v mnoštvu. Svoje poslanstvo vrši s pomočjo organizacij, ki si jih ali sama ustvari ali pritegne že obstoječe, ako odgovarjajo njenim smotrom.¹⁷ To so potem organizmi njene akcije. Njihova naloga je, kakor smo že ugotovili, dvojna: akcija na znotraj (oblikovanje laičnih apostolov samih), kar pa je le sredstvo, predpogoj druge, prave naloge: akcija navzven, t. j. izvrševanje apostolata v svetu.

Jasno je, da se bosta oba namena dosegala tem lažje in tem popolneje, čim popolnejši so posamezni organizmi KA. Ti pa bodo tem popolnejši, čim bolj se bodo gradili iz nadnaravnih osnov Cerkve in čim tesneje se bodo prilagodili naravi svojih članov. Kajti, organizacija na splošno pomeni, kakor pravi Pizzardo, zvezo mnogih članov, ki imajo vsak svojo naravo, svoje gibanje, svoje življenje.¹⁸ Treba je torej upoštevati razlike ljudi, ki so pogojene v različnosti s p o l a , s t a r o s t i in končno p o k l i c a. Tako dobimo najbolj naravno razlikovno načelo za organizacije KA, utemeljeno v sami naravi človekovi in v stvarnih socialnih dejstvih.

¹⁷ Prim. dr. A. Odar, Pravni značaj KA (Bog. Vestnik, 1935, str. 152, 156).

¹⁸ »Organisation, en général, signifie l'union de membres multiples, qui ont chacun leur nature, leur mouvement, leur vie propres; mais qui, tous ensemble, convergent vers une finalité commune et concourent à la formation d'un seul corps, subordonné lui-même à un unique principe vital.« (Govor 8. dec. 1930. Cit. po: P. Dabin, L'Action catholique, 258.)

Različnost spola in starosti nam daje podlago za štiri osnovne organizme Katoliške akcije, za organizacijo mož, žena, fantov in deklet. To je osnovna razdelitev, ki se nadaljuje v razčlenitev po socialno-skupinskih vidikih, n. pr. KA visokošolcev, kmečke, delavske mladine fantov in deklet. To razlikovno načelo postaja za organizacije KA vedno bolj občeveljavno, dasi samo po sebi seveda ni bistveno in tudi še ne obvezno. Znan primer tako razčlenjene KA je italijanska KA in belgijski žosizem.

Oglejmo si nekoliko te organizme, kako si zamišljajo svoj delokrog.

1. Katoliška akcija mož. Njena naloga je dvojna, kakor v vsaki organizaciji KA: oblikovanje in apostolat.

a) **O b l i k o v a n j e.** Ali še potrebujejo odrasli, moške in žene, vzgoje? Res je razlika v tem oziru med mladino in odraslimi v Katoliški akciji. Mladinska KA je predvsem vzgojna, in šele na drugem mestu apostolsko-dejavna, KA odraslih pa je v prvi vrsti apostolsko-dejavna.¹⁹ A tudi vzgojna naloga ne sme pri odraslih povsem izostati. Tudi odraslim je potrebno oblikovanje, in to: versko-moralno, družinsko, socialno in državljansko.

Versko oblikovanje sicer ni več toliko pravo oblikovanje, marveč bolj usovrševanje, zlasti tam, kjer so moške KA izšli iz dobrih katoliških mladinskih društev. Mož navadno že ima svojo »formo«, svoj verski nazor in neko ustaljeno etično merilo. Toda nihče ne bo trdil, da je to že dovolj za laičnega apostola. Tudi možu je treba, da si svoje versko-nravno prepričanje spopolnjuje in da raste njegovo notranje, duhovno življenje. **S r e d s t v a** za to bodo: verske vaje (pogosto sv. obhajilo, liturgična udeležba sv. maše, adoracija, sodelovanje pri skupnih verskih vajah in prireditvah v župniji itd.); duhovne vaje, ločene za moške; verski pouk, t. j. poglobitev verskega znanja, iz katekizma, iz sv. pisma in drugega verskega slovstva; itd.

Družinsko oblikovanje. Družinska vzgoja je vzgoja in pouk za zakonsko in družinsko življenje. Po intencijah KA spada že v njene mladinske organizacije — kot priprava zaročencev na sv. zakon — nadaljuje pa se naj

¹⁹ Pij XI. v pismu »Quae nobis« kardinalu Bertramu pravi: »Člani mladinskih društev (qui de iuvenilibus coetibus sunt) naj se predvsem pripravljajo in urijo (se... conforment et comparent) za bodoče naloge; odrasli naj imajo širši delokrog: njih naloga je namreč, nič opustiti, če morejo izkazati človeški družbi kako dobroto, ki je kakorkoli v zvezi z božjim poslanstvom Cerkve« (AAS 1928, 386).

tudi v organizacijah odraslih. V moško KA spada vprašanje: mož kot soprog in oče, torej njegove zakonske in vzgojne dolžnosti. Sredstva so, poleg verskih, razgovori, tečaji in predavanja o krščanski družini s posebnim ozirom na soproga in očeta in glave družine. Dve veliki okrožnici Pija XI., namreč okrožnica o krščanski vzgoji mladine (31. dec. 1929) in okrožnica o krščanskem zakonu (31. dec. 1930) sta dva papeška dokumenta, ki se pač tičeta tudi mož. Toda koliko je krščanskih zakonskih mož, ki ju poznajo? Ne poznajo jih dovolj teoretično, še manj glede njih praktične aplikacije na sodobno problematiko življenja.

Socialno in državljansko oblikovanje. To oblikovanje mora pripraviti in opremiti moža za izvrševanje dolžnosti, ki jih ima kot član družbe in države: to so dolžnosti pravičnosti in ljubezni; dolžnosti poklica in družabnega stališča, ki ga zavzema; dolžnosti do bližnjega, do socialnih naravnih združb, zlasti države. Torej vzgoja za socialno in politično življenje. K tej nalogi KA pravi sv. oče: »Katoliška akcija ne dela strankarske politike... hoče pa pripravljati svoje člane za dobro politiko, za veliko politiko; hoče politično pripraviti zavest državljanov, in jih tudi v tem oziru krščansko in katoliško formirati.«²⁰

Sredstva za to socialno in politično vzgojo so ustna in pisana: razgovori, predavanja, tečaji, knjige, časopisje, propaganda. Za podlago bosta morali služiti zlasti obe veliki socialni okrožnici: *Rerum novarum* in *Quadragesimo onno*. Za koga neki so bile napisane te okrožnice, če ljudstvo, če v prvi vrsti možje, ki stoje sredi socialnega in političnega življenja, ne zvedo zanje in za njihovo vsebino? Da se to zgodi, je v prvi vrsti poklicana Katoliška akcija. In ravno KA mož bi v tem oziru lahko vršila, že s tem, da svoje člane temeljito seznanj s krščansko sociologijo in njenim reševanjem sodobnih socialnih problemov, prevažno poslanstvo. Če bi kdo trdil, da to ne spada v KA, ta ne ve, kaj je KA, vsaj taka, kakor jo hoče Cerkev in njen poglavar, papež.

b) **Akcija.** Oblikovanje je predpogoj in sredstvo za

²⁰ »I beni comuni riguardano la polis: la città, la nazione, la comunità nel senso pieno della parola. Come ci si potrebbe disinteressare di quelle cose che sono le più e le più importanti... Ne viene così di conseguenza, che, pur non facendo politica di partito, l'Azione Cattolica vuol preparare a fare della buona politica, della grande politica, vuol preparare politicamente le coscienze dei cittadini e formarle, anche in questo, cristianamente e cattolicamente.« (Govor 30. okt. 1926. — Cavigna, Pio XI e l'Azione Cattolica, str. 183.)

apostolat, za akcijo. Ta zavzema prvo mesto zlasti pri moških. Delovno polje pa, kjer naj se udeje tvuje moška KA, obsega v glavnem tri kroge: to so družina, župnija in družba. Torej družinski, župnijski in družbeni ali socialni apostolat.

Družinski apostolat se vrši v družini in za družino. Mož, glava družine, bodi njen prvi apostol, učitelj in svečenik. Z zgle dom, z besedo in avtoriteto si naj prizadeva, da zavlada v njegovi družini Kristus Kralj. Žena, otroci in posli so prvi in poglobitvi predmet njegovega apostolata. Družina mu bo svetišče in misijonišče, ki ga bo upravlj al, branil in odvr ač al od njega vse nevarnosti, naj pridejo ali grozijo od koderkoli, od slabega časopisja, od soseščine, od šole preko otrok, od zastrupljevalcev materializma, svobodomiselstva, boljše vizma, razizma itd.

Župnijski apostolat. Župnija je »prva celica verskega življenja v veliki družini katolicizma«, pravi sv. oče. S Katoliško akcijo je nastopila nova doba tudi za župnijo. Včlenjenje laikov v hierarhični apostolat Cerkve se vrši redno na teritoriju in v okviru župnije. Katoliška akcija je primarno župnijska akcija.²¹ Organizacije Katoliške akcije so, pravi sv. oče, »roke, ki jih daje Bog in Cerkev pameti in srcu župnika«. Naravno, da tudi možje od Katoliške akcije zavzamejo v župniji mesto, ki jim gre v poslanstvu KA. Kako bo torej KA mož sodelovala z župnikom? Civardi na to odgovarja: Pri vsaki iniciativi, ki ji je cilj krščanska vzgoja mladine; pri vsaki iniciativi, ki hoče dvigniti versko in moralno življenje župnije, zlasti mož (verski tečajji in dnevi za može, pridobivanje za velikonočno spoved mož, za pogosto sv. obhajilo; boj zoper preklinjanje; razširjanje dobrega tiska itd.); sodelovanje za povzdigo bogoslužja; sodelovanje pri karitativnih ustanovah župnije itd.²²

Socialni apostolat. Njegovo polje nima mej, njegove oblike so brez števila, kakršno je mesto in položaj, ki ga možje v družbi zavzemajo, in kakršne so potrebe in nevarnosti. Socialni apostolat osvaja in pokristjanjuje okolje, osvaja in pokristjanjuje ljudi. Osvaja s tem, da pozitivno, premišljeno, prigodno in po načrtu pronica ali penetrira v družbo, v milje, v javno mnenje in življenje. Socialni apostolat pa tudi brani in ohranja: brani katoliška načela, brani Cerkev, brani svetost družine in njene pravice,

²¹ Prim. o župniji s stališča KA: K. Mayr, *Katholische Aktion im Werden*, Wien, 1934, str. 36 nsl.

²² *Manuale* ... II, 133—135.

brani vzgojne pravice staršev, brani vse, kar je krščansko, katoliško po svojem bistvu in namenu. Skratka, cilj in predmet socialnega apostolata je socialna obnova človeške družbe v duhu velikih papeških socialnih okrožnic.

Sredstva za to so najrazličnejša: osebni zgled, organizirano delo, ustna in tiskana beseda, radio, kino itd. Kakor naj se vse to v podrobnosti vrši, da bo akcija smotrna in uspešna, za to je treba razen osebne, individualne gorečnosti, iznajdljivosti in vztrajnosti posameznih članov tudi smotrnega dela in vodstva organizacije kot take. Saj je brez tega vsaka kolektivna akcija — in taka je KA — nemogoča, brezuspešna. Tu pridejo v polni meri do veljave besede župnika Zabreta, ki sem jih navedel v začetku: »... Načrt mora biti pripravljen v vseh podrobnostih ter mora računati z vsemi eventualnostmi. Glejte — v tem tiči jedro ogromnega dela, ki ga mora vršiti vodstvo, v prvi vrsti osrednje vodstvo KA«, k čemer bi dostavili le: za Katoliško akcijo mož v prvi vrsti njeno osrednje vodstvo, to je škofijska centrala KA mož.

Toliko splošno o KA mož. Za njeno praktično izvedbo bi bilo važno tudi socialno-skupinsko vprašanje, to se pravi, ozir na to, dali imamo pred seboj kmečke može, delavce ali izobražence. Primemba delokroga se bo nujno morala ravnati ali slediti tem vidikom. Začeti pa bi bilo treba tam, kjer je potreba največja, to je pri delavcih in izobražencih (akademsko starešinstvo).

2. **Ostali stanoví.** Iz gornjega si lahko ustvarimo približno sliko o Katoliški akciji mož, katere so njene naloge in kakšno je njeno delo. Sedaj bi bilo treba govoriti še o ostalih treh stanovih, o ženah, o fantih in o dekletih. Radi tesnosti prostora, in ker mi ne gre toliko za podrobnosti, kakor za osnovno skupno linijo, ki pa je iz povedanega že kolikor-toliko razvidna, hočem o naslednjih organizmih omeniti samo eno ali drugo misel.

a) **Katoliška akcija žen.** Da spada tudi žena v Katoliško akcijo, da tudi njo kliče Cerkev v apostolat, tega menda ni treba šele dokazovati. Važnejše je vprašanje, v čem naj obstoji apostolat žene. Gre za delokrog in za način dela. Glede delokroga lahko rečemo: okvir je v bistvu isti kakor za može, namreč družina, župnija, družba. Da, tudi družba. Glavno torišče ženinega apostolata bo sicer vedno družina in nato župnija, toda tudi javno življenje. Kakor postaja žena, omožena, še bolj pa neomožena samostojna žena, delavka, uradnica, nameščenka vedno bolj viden soustvarjajoč činitelj v produkcijskem procesu in poklicih, tako

postaja javno življenje zanjo vedno bolj pomembno, in tudi vedno bolj potrebno torišče: vržena je semkaj, da se tu bori za svoj obstanek in svoje pravice. S tem pa raste tudi njen pomen in njena odgovornost za družbo.

Neredko slišimo tožbo, da se čuti zlasti akademsko izobrazena samostojna žena v Cerkvi naše dobe zapuščeno, nerazumevano. Obenem pa lahko opazujemo, kako se sovražniki Cerkve, posebno marksisti, trudijo, da bi pritegnili ženo, ne le ročno delavko, marveč tudi izobraženko, v svoj krog.

Kar zadeva gornjo tožbo, se zdi, da ni popolnoma neupravičena. Ne kakor da bi Cerkev ženo odpravila ali omalovaževala kot objekt pastoralne skrbi. Tudi ne, kakor da je žena v Cerkvi — po znanem, napačno tolmačenem Pavlovem reku »ženske naj v cerkvah molče« (1 Kor 14, 34) — obsojena samo na molk in pasivnost. Pač pa se zdi, da nam je žena, zlasti delavska in ona samostojnih, inteligenčnih poklicev, precej tuj, še nerešen problem kot pastoralna sodelavka. Gotovo je temu v veliki meri vzrok dejstvo, da je to pač še razmeroma mlad problem, ki ga je vrgel na površje čas moderne industrializacije. Toda danes je tu, in treba bo pristopiti k njegovi rešitvi. Treba se bo vglobiti v žensko dušo označenih plasti, psihološko-vzgojeslovno, in treba bo misliti na to, kako ji utreti pot k praktičnemu, njej odgovarjajočemu sodelovanju pri nalogah apostolata.

Tu čakajo duhovnega voditelja in organizacijo ženske Katoliške akcije nemale naloge, tako z ozirom na delokrog kakor z ozirom na način ženskega apostolata. Čeravno se bo namreč apostolat žene udeleževal v glavnem na istem torišču družine, župnije in družbe, kakor apostolat mož, so vendar med obema velike razlike v načinu dela in v sredstvih. Drugačno je poslanstvo moža, drugačno poslanstvo žene.²³

b) Katoliška akcija mladine. »Kar je bogoslovno semenišče za verski apostolat klera, to je organizacija katoliške mladine za versko-socialno življenje katoliškega laikata.« S temi besedami je bil otvorjen mednarodni kongres katoliške mladine l. 1924 v Innsbrucku. »Mladinska organizacija«, pravi Civardi, »ima namen, da pripravi, zlasti s svojo vzgojno in preventivno akcijo, dobre elemente za vse združbe odraslih, ki imajo za cilj, posredno ali neposredno,

²³ O vprašanju »žena in Katoliška akcija« obstoja že nekaj slovstva. Prim. n. pr.: Emma Kapral: »Die Frauen« v knjigi: Der Aufbau. Jahrbuch der Katholischen Aktion in Österreich, 1935. Wien. Seelsorger-Verlag. Str. 50 nsl.

socialno pokristjanjenje sveta. Zato gre mladinski organizaciji po pravici naslov: semenišče Katoliške akcije. Da je temu res tako, dokazujejo dejstva preteklosti in sedanjosti. Odrasli možje, ki stoje na čelu naših organizacij — tudi onih, ki sicer niso vključene v uradno Katoliško akcijo, pa delujejo v duhu krščanskih načel — so šli tako rekoč vsi skozi mladinske organizacije. Radi tega se zre z vrhov hierarhije s posebno simpatijo nanje, in z ljubečo skrbjo se spremlja njihovo gibanje . . . »²⁴

Kako naj izgleda prava mladinska Katoliška akcija, o tem si danes ni treba več razbijati glave. Božja Previdnost nam je poslala moža, ki je v teku dobrega desetletja ustvaril tip mladinske KA, ki ga naziva sam sv. oče — dovršenega. To je Žok (I. O. C.), delavska mladinska organizacija Katoliške akcije, ki jo je poklical v življenje belgijski duhovnik F. Cardijn. L. 1929 je sv. oče priznal žosistem, ko so prišli v Rim, da njihovo časopisje dovršeno tolmači Katoliško akcijo, kakor jo razume papež, in da jo tudi sijajno uresničuje v praksi: »Znano nam je, dragi otroci, kako marljivo, dejavno, energično, velikodušno, s kako sveto vnemo, s heroizmom, da, z genialnostjo ste si prizadevali in si prizadevate, da bi izvedli svoj program.«²⁵ V nekem govoru, 8. avgusta 1933, že stavi žosizem za zgled Katoliške akcije,²⁶ kardinal Pacelli pa piše 11. januarja 1935 Cardijnju, da »Žok dejanski ostvarja v očeh sv. očeta dovršen tip Katoliške akcije, ki je ena izmed glavnih idej njegovega pontifikata.«²⁷

Treba se bo na vsak način bliže seznaniti s tem katoliškim mladinskim pokretom, o katerem je dejal pri neki priliki pariški kardinal Verdier: »Žok je čudež — ne bojim se izreči te besede — čudež, ki smo nanj čakali in ki ga Bog končno ostvarja, kajti vi ste na začetku nove dobe krščanske civilizacije.«²⁸ Po sodbi vseh, ki ga poznajo, prinaša Žok za mladinsko in sploh socialno pedagoško nove, nad vse dragocene vidike in pridobitve. Že znameniti žosistični priročnik »Manuel de la I. O. C.«²⁹ pomeni pravo zakladnico globokih uvi-

²⁴ Manuale . . . II, 150—151.

²⁵ Ob priliki romanja belgijskih žosistov v Rim, 22. do 30. sept. 1929. (Cit. po: Pierre Bayart, L'Action Catholique spécialisée, Paris, 1935, str. 116—117.)

²⁶ Gl. ravnotam, str. 117.

²⁷ Gl. ravnotam, str. 117.

²⁸ Ravnotam, str. 52.

²⁹ Bruxelles, 1930 (2. izd.). (Les Éditions Jocistes.)

dov, kako je treba v duhu Katoliške akcije vzeti v roke mladino. In kar še bolj dvigne pomen te knjige: njene metode se dajo v bistvu uporabiti ne le pri delavskih mladostnikih, marveč tudi za mladino vseh ostalih socialnih plasti, da, tudi za odrasle. »To je čudovita pedagogika«, vzklika Pierre Bayart, »to so prave ‚Eksercicije Katoliške akcije‘.«³⁰

III. Vodstvo in koordinacija.

Poznamo smoter Katoliške akcije — končni, bližnji in delne smotre. Govorili smo tudi o sredstvih, s katerimi se naj smotri KA dosežajo. To so vsi različni duhovni in tvarni pripomočki, ki jih potrebujejo organizmi KA zase in za izvrševanje apostolata. Ostane torej še zadnje vprašanje, ki smo si ga zastavili v uvodu: kako spraviti vsa ta sredstva, ali če hočete, vse te organizacije, v akcijo. Ni dvoma, da je prvi tozadevni činitelj — hierarhija, oziroma duhovnik, ki jo predstavlja. Zato bi morali sedaj prav za prav najprej govoriti o duhovniku kot movensu Katoliške akcije. Pa za to je določen poseben referat. Razen tega je vprašanje, ki si ga stavimo, širše, to se pravi, ne obsega samo osebe duhovnika in njegove vodstvene vloge, marveč vprašanje vodstva in koordinacije vobče.

Izhajam iz predpostavke, da je KA — organiziran apostolat, ali bolj točno: apostolat organiziranega laikata. Dr. A. Odar izvaja iz tega — mislim, da popolnoma v skladu s pravilnim pojmovanjem Katoliške akcije — nekatere misli, ki nam lahko služijo za podlago pri naslednjih izvajanjih. Piše: »Po pravnem značaju je Katoliška akcija ustanova cerkvenega javnega prava. Do te trditve moramo priti, ko smo izključili pri njej zgoraj značaj navadnih cerkvenih društev in omenili njeno tesno zvezo z uradnim poslanstvom Cerkve. Ne gre, kakor smo videli, za neko zunanjo zvezo, temveč za integralen del apostolata. V Katoliški akciji poveri (zaupa, odstopi) hierarhična Cerkev izvrševanje apo-

³⁰ O. c. str. 51. Bayart sam dostavlja pod črto: *Ceux qui trouveraient l'éloge excessif sont invités à se référer directement aux sources et à lire les pages consacrées à toutes ces questions techniques ordinairement arides* (p. 228 à 290). Ils y découvriront, s'ils veulent bien y prêter un peu d'attention, des trésors de psychologie éducative dont il n'est pas une de nos oeuvres existantes qui ne pourrait tirer profit et fruit. — V slovensčini sta izšli ne dolgo tega »Dve razpravi kan. J. Cardijna o Katoliški akciji« v zbirki »Naša pot«, VIII. zv., 1935. — Glej tudi lep članek: Jakob Laura D. J., »Nekoliko misli o žosizmu« v »Vzajemnosti«, 1936, št. 2, str. 29—35.

stolata laikatu, ali še bolj točno: organiziranim laikom. Poverjen je ves apostolat, oziroma celotno njegovo izvrševanje, toda v mejah, v katerih je po božjem pravu laični stan zmožen izvrševati ta apostolat. V teh mejah pa mu hierarhična Cerkev prepušča lastno iniciativnost in odgovornost, seveda pod vodstvom hierarhije, ker bi sicer ta prepustitev ne bila v skladu s cerkveno ustavo. Za izvrševanje tega apostolata se ustanove posebne organizacije, ali pa se prevzamejo že ustanovljene organizacije, ali pa se tudi drugim sposobnim organizacijam poveri delno izvrševanje apostolata.«³¹ (Podčrtal ref.)

Ker nam ne gre samo za teoretično razpravljanje o Katoliški akciji, ampak končno tudi za njeno praktično izvedbo pri nas, nas zanima najprej in najbolj zadnji stavek gornjih Odarjevih ugotavljanj. Postavimo vprašanje konkretno: Kako je z našimi dosedanjimi oz. obstoječimi katoliškimi organizacijami? Kako naj jih presojava s stališča Katoliške akcije? Ali naj si Katoliška akcija pri nas ustvari povsem nove »lastne« organizacije za izvrševanje svojega apostolata, ali pa naj se prevzame — eno ali več — že ustanovljenih organizacij, oziroma se poveri tej ali oni »delno izvrševanje apostolata«?

Če si ogledamo zemljevid organiziranih slovenskih katoličanov, dobimo približno sledečo sliko društev in organizacij — po skupinah, kakor jih navadno grupiramo —: 1. Nabožne in versko-vzgojne družbe in bratovščine: Marijine družbe, Tretji red, Apostolstvo mož, razne druge bratovščine. 2. Prosvetne in prosvetno-vzgojne ustanove: Prosvetna zveza s svojimi fantovskimi in dekliškimi odseki, s Pevsko in Žensko zvezo ter z Ljudskim odrom; Krekova mladina (»Mladinska zveza«); Krščanska šola; sem smemo šteti tudi Leonovo družbo, Mohorjevo družbo, Kat. tiskovna društva itd. 3. Karitativne: Vincencijeve konference, Elizabetna društva, Društvo za varstvo deklet, za varstvo otrok-sirot, Rafaelova družba, morda tudi kake zavarovalne institucije (»Karitas«) itd. 4. Stanovske in strokovne organizacije: Kat. akademsko starešinstvo, Akademski društva, Slomšekova zveza, Jugoslov. strokovna zveza, Zveza združenih nameščenec oz. delavcev, Kmečka zveza, Poselska zveza, Kršč. ženska zveza, Društvo kat. mojstrov, Društvo kat. pomočnikov,

³¹ Bogoslovni Vestnik, 1935, II, str. 156.

in še kaj. 5. *Gospodarske*: posojilnice in razna druga združna združenja (»Združna zveza«, »Gospodarska zveza«). 6. *Ostale*: narodno-obrambne, sportne, politična.

Torej: ali popolnoma nova, »lastna« organizacija Katoliške akcije, ali pa pritegnitev katere izmed navedenih, pri čemer seveda ne mislimo na tako zvano širšo KA, ampak na pravo ali ožjo? Brez dvoma je možna ena in druga pot. Seveda se niti pri prvi niti pri drugi rešitvi za stalno ne bo mogoče izogniti vprašanju vzporeditve vseh katoliških organizacij. Katera rešitev je bolj organična, katera bolj »revolucionarna«? To je težko reči. Zdi se, da brez neke reorganizacije nekaterih obstoječih prej ali slej, to je vprašanje časa — ne bo šlo. Ker prva pot ne vsebuje kake posebne problematike in za enkrat tudi ne izziva vprašanja reorganizacije obstoječih, o njej dalje ne bom govoril. Oglejmo si drugo pot, kjer bi bila ta vprašanja prej aktualna in ki ima za seboj pri nas že kos svoje zgodovine.^{31bis}

Tako je že l. 1925 sestavila duhovščina dekanije Kamnik obširno spomenico o »Reorganizaciji slov. katoliških organizacij.«³² V tej spomenici se dušni pastirji najprej bridko pritožujejo nad obstoječim stanjem. »Versko-moralnega življenja«, pravijo, »je v naših organizacijah veliko premalo. Dolgo let se že trudimo, a uspehov ni, kakor bi jih upravičeno pričakovali. Duhovnik pač nima vsled napačnega pojmovanja demokratičnega principa tiste avtoritete, kakršno bi moral imeti. V našem društvenem življenju ni enotnosti. Imamo razne centrale. Vsaka zahteva svoje. Pisarij veliko. Tudi pri krajevnih organizacijah ni nobene enotnosti, nobene skupnosti. Vsaka hodi svojo pot.« Radi tega zahtevajo: »Trdnejšo katoliško podlago pri vseh naših društvih... Duhovnik imej v organizacijah tisto avtoritativno mesto, ki mu gre, da more uspešno voditi organizacijo... Tudi naj bo duhovni vodja pri vseh katoliških društvih... Zahtevamo večjo enotnost in skupnost pri krajevnih in središčnih organizacijah... V naša društva moramo pritegniti mase, ker dosedaj je v njih le mal del našega naroda.« Tem ugotovitvam o nedostatkih in zahtevam po ozdravljenju sledi nekak načrt o reorganizaciji, ki bi naj prinesla zaželjeno ozdravljenje. Žal temelji ta načrt na pomanjkljivem poznavanju bistva Katoliške akcije, pojmuje

^{31bis} Za lavantinsko škofijo je vprašanje o prvi ali drugi poti sedaj deloma že rešeno, z naredbo prevzv. Ordinarija, ki je med tem izšla v Oglasniku lav. škof. 1936, I, str. 1, in ki je v celoti ponatisnjena v pričujoči knjigi: gl. str. 112.

³² »Vzajemnost«, 1925, št. 9—10.

jo preozko, t. j. kot nekakšen koordinatorni organ ali aparat, ki naj vzporeja in brzda obstoječe organizacije.

Štiri leta za tem (l. 1929) so izšla »Pravila za Katoliško akcijo v Sloveniji«, ki so jih izdelali od škofov pooblašteni zastopniki obeh škofij. Menda smemo trditi, da tudi ta pravila niso prinesla pričakovanega uspeha. Če se ne motim, je bil vsaj deloma vzrok v tem, ker ne ločijo KA v ožjem in KA v širšem smislu. Pred očmi imajo le nekakšno koncentracijo organizacij širše Kat. akcije, ki pa ji manjka prave hrbtenice, t. j. ožje Katoliške akcije. Radi tega tudi niso dala odgovora na prevažno vprašanje (bližnji smoter!), ki si ga sama ob koncu zastavljajo: »Sedaj se pa vrine upravičeno vprašanje: kako si bomo po župnijah take delavce vzgojili?«³³ Glavno vprašanje je torej ostalo brez odgovora. Zato tudi snovanje škofijskih in župnijskih odborov, ki se je začelo vršiti na podlagi teh pravil, ni imelo prav za prav kaj »koordinirati« (ti odbori so po svojem bistvu v prvi vrsti koordinatorni organi KA), kajti pravih organizacij Katoliške akcije ni bilo, bile so le »pomožne čete«, ki pa so imele svoje lastne centrale in svoje lastne koordinatorne organe.

Kmalu nato pa je bila pri nas zatrta Orlovska organizacija in končno še Prosvetna zveza. Ko so se potem začeli ustanavljati fantovski in dekliski odseki Katoliške akcije, se je zdelo, da ti predstavljajo začetek organizacije ožje KA, ali vsaj, da se bodo v to kmalu izoblikovali. Toda, bodisi da je bil čas prekratek, ali da so bile ovire prevelike, zanimivo je to, da ko je zopet oživela Prosvetna zveza, so ti mladinski odseki KA po večini dejanski prešli pod okrilje Prosvetne zveze. Jasno, da to ni prava rešitev vprašanja.

Kje najti izhod? Prava ali ožja Katoliška akcija je nujno potrebna. Ta pa mora imeti svoje organizacije, kajti KA je organizirano delo. Na drugi strani pa se ne more trditi, da bi v nobeni izmed obstoječih katoliških organizacij ne bilo nikakih sorodnih potez s KA, na kar bi se dalo navezati, organično naprej graditi in zgraditi v popolno ali ožjo KA. V ta namen bi bilo treba to ali ono preosnovati, prepojiti z novim duhom in uvesti vanje novo metodo dela, kakor to zahteva bistvo in smoter KA. V svrhu koordinacije vseh sil pa bi se postavilo celotno katoliško organizirano delo na temelj razlikovanja med ožjo in širšo Katoliško akcijo, ali med uradno KA in njenimi pomožnimi skupinami. Poglejmo kako.

³³ Gl. »Oglasnik lavant. škofije«, 1929, str. 31.

1. Imamo združbe, v katerih se že nahajajo neki za-
metki za ožjo Katoliško akcijo, oziroma take,
ki bi po svoji naravi bile poklicane, da po-
stanejo ožja Katoliška akcija, seveda šele po
globoki notranji obnovi in primerni zunanji
preosnovi, za kar bi bilo treba vsekako časa. Tako bi
v ožjo KA spadale:

a) V Katoliško akcijo mož: Apostolstvo mož,
Katoliško akademsko starešinstvo, moška Akademsko dru-
štva, moška sekcija Slomšekove zveze...

b) V Katoliško akcijo žena: Zveza akademsko
izobraženih žena, ki bi jo bilo treba šele poklicati v življenje,
Društvo katoliških visokošolk, Krščanska ženska zveza, do-
čim bi delavske in kmečke žene bilo treba šele
organizirati...

c) V Katoliško akcijo fantov: Za dijake
»Mladci«; za delavsko moško mladino »Mladinska zveza«; za
rokodelsko mladino »Društvo kat. pomočnikov«; za kmečko
mladino »Fantovski odseki KA«...

d) V Katoliško akcijo deklet: Zveza deklet
KA (oz. Dekliški odseki KA); le da bi jo bilo treba razširiti
res na vse sloje.

V teh skupinah, vsaj pri večini, bi bilo treba najprej
ustvarjati jedra ali celice apostolov, iz katerih bi se
potem širila preosnova na celo skupino. Obenem bi se usta-
novila osrednja škofijska žarišča ali vodstva, za vsako sta-
novsko vejo po ena, namreč: za može, za žene, za fante in za
dekleta. Poleg teh bi bil še skupni osrednji škofijski svet za
celo škofijo, v okvirju župnij pa župnijski sveti KA kot ko-
ordinacijski organi.

2. To bi bila organizacija ožje Katoliške akcije. V širšo
KA pa bi spadale:

a) Nabožna društva: Marijine družbe, Tretji red,
ostale bratovščine.

b) Prosvetna društva: Prosvetna Zveza, ki pa
bi se morala primerno reorganizirati, namreč v tem smislu,
da prepusti — polagoma — oblikovanje mladine
(t. j. Fantovske in dekliške odseke) ožji Katoliški akciji,
sama pa razvija svojo dejavnost na ostalem dosedanjem pod-
ročju, ki je itak še vedno ogromno (splošna in stanovska kul-
tura, narodno-obrambno delo, treznostno gibanje, sport), in
z aparatom, ki ga že ima ali bi si ga še lahko izpopolnila
(Ljudski oder, Pevska zveza, radio, kino itd.). Sem spadajo
tudi vse ostale prosvetne institucije (glej zgoraj).

c) Karitativne organizacije (Vincencijeve konference itd.).

d) Strokovne organizacije, ki seveda morajo biti in ostati strogo nepolitične, v strankarskem pomenu besede.

Vse te organizacije bi torej ohranile svoj značaj, ki ga imajo sedaj, stale bi pa v stiku z ožjo KA na tleh osrednjega škofijskega (oz. tudi nacionalnega) in župnijskih odborov, kjer bi se določale neke skupne delovne smernice, ne da bi pri tem trpela avtonomija posameznih organizacij.

Šele, ko bomo imeli približno nekako na ta ali sličen način izvedeno organizacijo ožje KA, oziroma reorganizacijo širše, bomo mogli govoriti v pravem smislu o »vodstvu in koordinaciji«³⁴ katoliških sil ali celotne Katoliške akcije. Da je ta potrebna, ni dvoma. To zahteva, če se ne motim, tudi sv. oče sam, ki pravi: »Enoten načrt in združenje sil je nujen pogoj za uspeh vsega dela Katoliške akcije.«³⁴

³⁴ Pismo kardinalu v Lisaboni. Cit. po: »Bog. Vestnik«, 1934, II, str. 171.

Prof. J. Richter:

KA v odnosu do nabožnih in prosvetnih organizacij.

Kot sedemnajstletnemu dijaku mi je eden izmed starejših tovarišev stisnil v roke revijo z rdečimi platnicami. V tej reviji sem bral misel, ki je od takrat vedno živa v meni: V prelomu dveh vekov mi novega kujemo. Seveda tedaj v svoji nedozorelosti in nerazglednosti tej trditvi nisem videl do dna. Vendar je v mladi duši vzbudil ta stavek toliko ponosa in toliko navdušenja, da ga do danes ni izbrisala iz spomina. — Odrasel človek gleda z večjo skepso na vse dogajanje v sebi in okoli sebe ko mlad otrok. Zato sem si pozneje večkrat stavil vprašanje, ali živimo res mi otroci 20. stoletja — v prelomu dveh vekov. Danes si tega vprašanja ne stavim več. Življenje med mladino, življenje v mestnem vrvežu, odkoder pluskajo valovi na deželo — izostri človeku pogled, da gleda jasneje konture časa, v katerega smo vrženi. In znamenje naših dni je velika duhovna zmeda. V osrčju te duhovne zmede pa divja grandiozen boj za temelje naše tisočletne krščanske kulture. Osnovne vrednote našega religioznega, moralnega, socialnega življenja so na tehtnici. Bog, Cerkev, posmrtnost, družina, osebna svoboda, zasebna last — vse te in podobne svetinje naše duše in našega etosa so danes že predmet ciničnega posmeha ne samo v razgovoru med štirimi očmi, ampak tudi na javnih zborovanjih, v tisku, v gledališču, v kinu, v radiju in po drugih modernih prižnicah. Materialistična, naturalistična, komunistična propaganda presega po sredstvih in elanu skoraj vse dosedanje proticerkvene in protiverske pokrete. Med tem, ko liberalizem izumira in ima svoje zatočišče danes samo še v ožjih krogih jare gospode, zavzema novodobni paganizem, ki ga oživlja predvsem materialistični marksizem, vse širše dimenzije ne samo v mestih, ampak tudi po deželi. Tudi v naših vaseh že odmeva brezbožna, razdiralna beseda. Materialistični evangelisti — ki to besedo oznanjajo — so po navadi dobro izšolani. Živo se zavedajo, da bo njih delo uspešno le tedaj, ako bo individualno, od duše do duše. Le ob živi besedi, ob izrazih sočustvovanja in zaupanja padajo temelji dosedanjih nazorov. Le ob osebnem stiku se vzgajajo duše, zjeklenijo srca, se stvari neizkorenljivo prepričanje, se rodi za idejo tiha in vztrajna požrtvovalnost. Le tisti, ki pozna dušo, ki se vživi v njo, ki za njo skrbi, ji pomaga, jo

opozarja, ji daje poguma — jo lahko tudi oblikuje. Te individualne metode se poslužujejo novodobni reformatorji, ki skušajo v dosego svojega cilja najprej ljudem iztrgati vero iz src.

Contraria contrariis curantur.

Temu brezbožnemu valu se je pognal nasproti protival večno živega krščanstva. V to mračno dobo je zadonel klic sv. očeta po Katoliški akciji. Pij XI. je spoznal nujno potrebo po stopnjevani, živahnejši delavnosti katolicizma. Zato kliče laike k sodelovanju pri hierarhičnem apostolatu Cerkve. V laikih moramo mi duhovniki zopet vzbuditi zavest, da so odgovorni za duševni blagor bližnjega. Dušni pastirji nismo samo mi duhovniki, dušni pastirji so tudi laiki, seveda na svoj način in po svojih zmožnostih. Splošno duhovništvo, o katerem govori apostol Peter v svojem listu, ni samo pravica, ampak je prava dolžnost, ki veže krščanskega laika, da skrbi v svojem okolju za duše drugih. To zavest odgovornosti za druge moramo dvigniti danes v onih naših še dobrih ljudeh, ki jim krščanstvo ni samo tradicija, samo videz, samo kulisa, samo fasada. To sodelovanje med duhovniki in laiki ima svojo podobo že v praksi krščanstva. Naš čas je v mnogem oziru iz istega kova, kot je bil stari svet, ki ga je Cerkev nekoč osvojila. Marsikatero območje življenja potrebuje še Kristusovega kvasa, marsikatera pridobitev, o kateri smo mislili, da jo posedamo za vedno, se nam je izmuznila iz rok. Čudovito zamotana duhovna zmeda, nepopisno nravno zlo, hlinjeno krščanstvo in neprikrito poganstvo stopajo kot pošastne prikazni pred nas. To bolno družbo je treba v Kristusovem duhu zopet obnoviti, treba je dati spečemu in ohlapnemu krščanstvu svežega duha, kot je vel po Binkoštih v prvih kristjanih. Ta akcija naj prerodi vsakega človeka v celoti, tudi nas, v kolikor smo postali preveč komodni ali preveč malodušni ali preveč uklenjeni od posvetnih skrbi in mislimo predvsem na to, kaj bomo jedli in kaj bomo pili in s čim se bomo oblačili... Ta akcija mora pokristjaniti zasebno in javno življenje, mora obsegati versko in svetno izobrazbo, skratka: ta akcija naj ustvari pravega, modernega katoliškega človeka — ne svetobežnega, a vendar popolnoma zasidranega v Bogu.

Na Slovenskem se je Katoliška akcija srečala na eni strani z različnimi že obstoječimi nabožnimi organizacijami, kot so Marijine družbe, tretji red, razne bratovščine, apostolstvo mož itd. Na drugi strani pa imamo v naši domovini nanovo oživljeno, iz krivičnega groba vstalo Pro-

svetno zvezo s številnimi prosvetnimi in izobraževalnimi društvi, ki temeljijo na katoliškem svetovnem nazoru. Treba je radi tega določiti pravilen odnos KA do že danih nabožnih in prosvetnih organizacij, treba je ugotoviti delokrog KA in delokrog že obstoječih krščanskih društev, da ne bo prišlo do nezaželjene konkurence, do škodljivih nesporazumljenj. Postaviti moramo norme, po katerih bomo uredili apostolsko delo laikov, da ne bodo izbruhnili med že obstoječimi katoliškimi društvi in med KA — spori. Iz sporov se kaj lahko rodi zagrenjenost. V zagrenjenosti pa delavnost ohromi, blagoslova ni . . .

Katoliška akcija in nabožne organizacije.

Namen Katoliške akcije je pokristjaniti ves svet, obnoviti vse v Kristusu, širiti kraljestvo božje na zemlji. To dolžnost, to poslanstvo je sprejela Cerkev od svojega Ustanovitelja. Realizirati bi morali ta cilj v prvi vrsti mi duhovniki. Toda nas je premalo, mi smo prezaposleni, metode dela, ki so nam bile dosedaj predpisane, v novem času ne zadoščajo. Mi dalje ne moremo imeti povsod oči, da bi vedno opazili, kje so nam že zasejali ljuliko na naše njive. Mi smo preslabi, da bi lahko zaustavili razkristjanjevanje, ki se danes vrši v velikih dimenzijah, preslabi smo, da bi lahko zopet pokristjanili to, kar je že pogansko. Zato iščemo novih metod, iščemo novih moči. Pij XI. pa nam je zaklical: *Pritegnite laike na delo pri posvečevanju duš!* Toda tudi s pomočjo laikov bo naše delo uspešno edino takrat, če bomo najprej laične apostole izšolali. Ti laični apostoli morajo krščanske ideje in načela dobro poznati, morajo krščanstvo tudi prakticirati v svojem življenju, morajo znati svetinje krščanstva braniti, morajo imeti dovolj energije in poguma, da bodo s krščanskim duhom prekvasili svoje okolje. Delovati v službi krščanske resnice, to je naloga vsakega člana katoliške skupnosti. Treba je znova ožariti ta cilj in sprožile se bodo nove moči, ki sedaj počivajo, ker se ne zavedajo svoje naloge. Te sveže moči je treba izuriti, usposobiti v šoli apostolov. Nato bodo ti apostoli od vasi do vasi, od hiše do hiše, od osebe do osebe pridobivali svet za Kristusa. To je katoliška akcija v ožjem pomenu besede, to je katoliška akcija kot organiziran apostolat.

Namen nabožnih združenj, ki so že pred KA obstojala pri nas, pa je po can. 685 C. I. C. predvsem tale: »*Associationes (fidelium) . . . constitui possunt vel ad perfectiorem vitam*

christianam inter socios promovendam, vel ad aliqua pietatis aut caritatis opera exercenda, vel denique ad incrementum publici cultus.« Vsa nabožna društva spadajo pod ta kanon. Vsa nabožna društva, ki jih pri nas imamo, skrbijo v prvi vrsti za notranjo, asketsko kulturo svojih članov, skrbijo predvsem za samoposvečenje, apostolat jim je le postranski cilj. Zato vseh teh društev, zato tudi Marijanskih kongregacij ni mogoče identificirati s Katoliško akcijo, čeravno so včasih šla ta društva preko svojega delokroga in vršila tudi nek nesistematičen apostolat. Zato so se silno motili tisti, ki so ob nastopu Katoliške akcije pri nas rekli: »Ah, saj vse to pri nas že imamo, pri nas bo ostalo vse pri starem. Ta KA je predvsem za Italijo, kjer katoliških društev dosedaj niso imeli. Nam je treba le nekega naddruštvenega odbora, ki bo vsa katoliška društva vodil, jim dajal smernice ter pazil, da ne pride do meddruštvenih sporov.« Ne! Med dosedanji nabožnimi društvi in med KA je bistvena razlika. Katoliška akcija ne pomeni le zasebnega apostolata, KA ne pomeni društva »z omejeno zavezo«, z omejenim številom članov — KA se mora preko elitnih šol razširiti na vse kristjane, mora po točno načrtanem apostolskem delu objeti vse krščanske duše, mora versko razgibati tudi tiste plasti naroda, kjer še dosedaj ni uspela nobena nabožna organizacija. Ne gre več za neko novo izvrševanje pobožnosti in kreposti v dosego višje stopnje popolnosti. Katoliška akcija gre daleč preko tega tihega samoposvečenja. Apostolsko delo, ki nas čaka, mora po dobro izdelanem načrtu obseči maso. Zato ima KA danes tudi pravno nek privilegirani položaj v Cerkvi, nima značaja navadnih cerkvenih društev, ker je v tesni zvezi z uradnim poslanstvom Cerkve. Katoliška akcija je cerkvena, uradna, obvezna zadeva — poudarja prof. dr. Odar v »Bogoslovnem vestniku«.

Vsled tega pa po nastopu KA dosedanja cerkvena, nabožna društva niso odveč. Ta društva nudijo KA izdatno, providencialno pomoč, posebno ako so res aktivna in niso samo na papirju. Iz teh društev bo KA vsaj od kraja dobivala svoje ljudi, svoje delavce. Ta društva bodo še naprej budila v svojih članih požrtvovalnega, apostolskega duha, bodo še nadalje opravljala nujno potreben apostolat molitve, bodo še nadalje skrbela za versko in moralno obnovo svojih članov. Nabožne organizacije bodo tvorile tako zvano širšo katoliško akcijo, bodo pomožne čete KA. Nabožne organizacije ohranijo tudi v dobi KA svojo avtonomijo, med

njimi in med KA mora vladati dobrohotno sodelovanje, v medsebojni krščanski ljubezni pomagajo Katoliški akciji pri apostolatu, pri zopetnem pokristjanjenju razkristjanjenih mas. Vsa ta nabožna društva tvorijo pod vodstvom KA eno družino, eno — na principu delitve dela — urejeno armado. Ne gre za unifikacijo, gre za koordinacijo teh društev in KA.

Katoliška akcija in prosvetna društva.

Namen prosvetnih društev, kot je razviden iz njihovih pravil, je v kratkem tale:

1. Krepiti med člani versko, narodno in gospodarsko zavest, izobraževati jih na temelju naukov katoliške Cerkve umsko, нравno in telesno;

2. skrbeti za njih strokovno izobrazbo;

3. navajati jih k varčnosti in treznosti;

4. prirejati jim zdravo, pošteno zabavo.

Katoliška akcija sega na vsa področja človekovega udejstvovanja, KA ima namen vse življenje prekvasiti v Kristusovem duhu. Zato ima nujno tudi svoj kulturni apostolat. Ta kulturni apostolat se vsaj delno ujema z namenom prosvetnih društev. Prosvetna društva so radi tega ravno tako pomožna skupina, širše Katoliške akcije. — Katoliška akcija res ni konglomerat raznih nabožnih, kulturnih, prosvetnih, narodnovzgojnih organizacij, mora pa tem organizacijam dajati duha, mora jih duhovno penetrirati. KA in naša prosveta se ne smeta med sabo ovirati, morata se podpirati. Posebno v kulturnem področju ne bomo smeli več pogrešati pobud za poglobitev od strani KA. — Mogoče nismo v sedanji, posebno v novejši dobi katoličani nikjer zgubili toliko postojank, kot ravno pri kulturnem delu. Nekdaj smo na Slovenskem mi prevladovali v tisku, v knjigi, pri prosvetno-organizatornem delu. Danes igramo skoraj vlogo berača in tudi mi uživamo neužitne drobtine, ki nam padajo iz neblagohotne bogatinove mize. — Če pa se pojavi kje kaka idealna skupina, ki hoče brezkompromisno krščansko resnico postaviti kot merilo za vse kulturno življenje, ji letijo polena pod nože od vseh strani. Katoličani bi se morali zavedati, da je tudi v sedanjem razdobju svetno kulturno delo potrebno, da, bolj kot kdaj potrebno. Po katoliškem pojmovanju mora vsa kultura, tudi svetna, realizirati kraljestvo resnice in pravice. — Ni vsaka kultura prava kultura, ni vsaka izobrazba prava izobrazba. Prava izobrazba je le tista, ki je podana v luči večnoveljavnih božjih resnic. Naša

prosvetna društva bodo edino tedaj ohranila pravico do svojega obstanka, ako bodo res torišča krščanske kulture. Seveda bo Prosvetna zveza morala izdelati potrebam časa odgovarjajoč delovni program in izobraževalna društva se ne bodo smela omejevati samo na zadnjo točko svojega programa, to je na skrb za zabavo, ne bodo smela prirejati samo iger in izletov! Drugače se lahko zgodi, da bo zazeval v društvih nek notranji vacuum, ki ga bo izpolnil tisti, ki bo najbolj spreten in gibčen. In znano je, da so sinovi tega sveta gibčnejši od nas. — Prosvetna društva morajo radi tega gledati predvsem na kakovost in šele v drugi vrsti na število svojih članov. Boljše je, da prosvetnega društva ni, kakor pa da bi bilo greda za razne strupene rastline. Na zadnjem občnem zboru Prosvetne zveze v Ljubljani so sprejeli tudi tale predlog: Član prosvetnega društva je lahko le praktičen katoličan, ki izpolnjuje verske dolžnosti, to je nedeljsko, petkovo in velikonočno dolžnost. In naj se oni, ki so za verske vrednote topi, iz tega predloga še tako norčujejo, za nas ostane ta zahteva *conditio sine qua non*. — Toda s tem še vprašanje prosvetnih društev ni rešeno. Mi vemo, da imajo razni šolani materialisti nalog, da se vrinejo v vse naše institucije, v vsa naša društva — pa magari pod plaščem pobožnosti — in jih nato na znotraj podminirajo. Ti brezbožni evangelisti se bodo ponudili tudi za sodelavce in predavatelje v prosvetnih društvih. Da ne bomo doživeli novih razočaranj, bomo morali gledati na to, da bodo posebno voditelji naših prosvetnih društev in raznih odsekov v teh društvih — katoliški, značajni fantje in možje, ki bodo kakor izklesani iz zlahtne kovine verskih in moralnih vrednot. Posebno voditelji katoliških prosvetnih društev bodo morali iti skozi šolo KA, da bo njihova vzgoja in izobrazba dovolj temeljita in globoka in ne bodo niti v najtežjih zapletljajih pogrešili, ampak požrtvovalno vztrajali na nepogrešljivem verskem temelju.

Sv. oče Pij XI. piše dne 12. novembra 1928 kardinalu Bertramu med drugim naslednje: »Razume se, da se mora KA pri svojem delu ozirati na razlike časa in kraja. Mladinske organizacije naj se za apostolsko delo predvsem pripravljajo in izobrazujejo, oni pa, ki so že v zrelejši dobi, naj uporabljajo svoje sile pri apostolatu na širšem polju.« Iz teh besed sv. očeta zveni Katoliški akciji naročilo, da to mladino usposobi za apostolsko delo. Zato spadajo mladinski krožki pod okrilje KA. Tudi kmet na polju, ko orje, ne postavi otroka za plug, ampak mu da vajeti v roke šele

takrat, ko je že dorastel in sposoben za to delo. Šele ko bodo fantje in dekleta načelno dobro orientirani, se bodo s pridom kulturno udeleževali. Prosvetna društva pa v svojem članstvu družijo različne stanove in zastopnike različnih starosti. Zato naj na širši bazi vršijo svojo kulturno misijo, ki danes res ni majhna in lahka.

Končam. V prelomu dveh vekov mi novega kujemo. Ali smo dobri kovači? Ali smo samo nakovalo, po katerem kujejo drugi? Ali bomo zmogli grandiozen boj, ki ga nam vsiljujejo — boj za obrambo krščanske kulture? Žmagali bomo edino tedaj, ako bomo poslušali klic sv. očeta in bomo v složnem sodelovanju in po načrtu KA pravilno uporabili svoje sile za prenovitev sveta v Kristusu. To složno delo bo blagoslovil Bog — ker prazno je delo brez sreče z nebes.

Dr. J. Aleksič:

KA, socialno vprašanje in politika

V pismu do kardinala patriarha v Lizaboni pravi sv. oče: »Nobeno delo, ki je možno in koristno krščanskemu življenju, se ne sme izključiti iz programa Katoliške akcije.«¹ Nadškof Pizzardo pa začenja v svojem spisu »Katoliška akcija« poglavje o »generalnem programu Katoliške akcije« z besedami: »Obči program Katoliške akcije je v izvestnem smislu univerzalen, kakor je univerzalna tudi misija Cerkve: »to je apostolat in širjenje dobrega v vseh pravicah in v vseh mogočih stopnjah« (Pij XI. 19. marca 1927), »na način, da ni izključena nobena oblika dobrotvorne dejavnosti, samo da vsaj z neke strani pripada božji misiji Cerkve. Čeravno je namreč Katoliška akcija po svojem bistvu religiozna in nadnaravna, vendar se bavi tudi z nereligioznimi dejavnostmi, toda vedno in edino v toliko, kolikor so ta dejstvom potrebna in usmerjena na dosego njenih ciljev.«²

V pričujočem referatu obrnimo pozornost k enemu izmed zelo važnih in kočljivih predelov, ki spadajo na nek način v Katoliško akcijo, namreč vplivu in delovanju KA na območje splošne blaginje. Pri tem se bo nujno pojavilo tudi vprašanje, v kakšnem odnosu stoji Katoliška akcija do tistih združb, ki so po svoji naravi poklicane, da ostvarjajo občo blaginjo: to so socialne, gospodarske in politične organizacije. Zadevne misli bom skušal zajeti v sledečih odstavkih: 1. KA in »obča politika«. 2. KA in politične stranke. 3. KA in socialno vprašanje. 4. KA in gospodarstvo socialne organizacije, pri katerih pa imam pred očmi zlasti strokovne organizacije.

I. Katoliška akcija in obča politika.

Mnogo se je že pisalo, pri nas in drugod po katoliškem svetu, o »nepolitičnosti« Katoliške akcije. S hvale vredno odločnostjo se naglaša njen »nepolitični« značaj. Vendar tej

¹ »Osservatore Romano«, 12. febr. 1934. Cf. govor sv. očeta katoliškimi novinarjem, 27. jun. 1929, kjer pravi: »E' un campo immenso che sta davanti a ciascuno, perché dire Azione Cattolica è dire tutta quella varietà di cose nella quale essa entra. Ed essa realmente entra dappertutto perché altro non è che la manifestazione della vita cattolica. Essa perciò porta dovunque i suoi principii, le sue direttive generali.« (M. Cavagna: Pio XI e l'Azione Cattolica², Roma, 1929. str. 313.)

² Mons. Jos. Pizzardo, Katoliška akcija. Preveli bogoslovi hvarске biskupije. Zagreb, 1934, str. 16.

odločnosti često manjka potrebne jasnosti pojmov, vsled česar je v nevarnosti, da zaide v enostranosti in stranpota, kakor vsaka gorečnost poučevanja, ki pozabi na zlato pravilo: Qui bene distinguit, bene docet.

Ako pravimo: »Katoliška akcija nima s politiko nič opraviti«, ne da bi tudi pojasnili, kako je treba razumeti to nepolitičnost, je taka trditev lahko pravilna, pa tudi prav tako napačna. »Katoliška akcija dela politiko in je ne dela«, odgovarja Dabin, in ima prav. Vse je odvisno od tega, kako jmljemo besedo »politika«. Ta namreč ima več pomenov: govorimo lahko o državni — zunanji ali notranji — politiki, o socialni politiki, o cerkveni politiki, o strankarski politiki itd.

Zato je prav in potrebno, da najprej pojasnimo, kateri pomen polagamo v besedo, ko govorimo o odnosu Katoliške akcije do politike. Razume se, da pri tem ne gre za to, kaj misli ta ali oni ali jaz, ampak papež in njegovi pooblašteni tolmači. Radi tega bom navajal kar se da številne in dobesedne tekste avtentičnih izjav sv. očeta in njegovega glavnega pomočnika za KA, nadškofa Pizzarda, tajnika sv. kongregacije za izredne zadeve.

»Prihajamo — tako piše Pizzardo — do jako delikatne točke za Katoliško akcijo, na njen odnos do politike. Tu govorimo o Akciji kot taki, o njenih združenjih, organizacijah, društvih, upravah kot takih, a ne o poedinih njenih članih. Reklo se je, da je Katoliška akcija, ker se ne bavi s politiko, socialni činitelj brez važnosti. . . Precizirajmo izraze! Kaj razumemo pod politiko? Takoj pridemo do distinkcije prvega reda, ki jo je sam sv. oče tolikokrat razjasnil v svojih globokih in jasnih govorih. Politika v pravem in bistvenem pomenu je nauk in umetnost, da se ostvari obče dobro po zakonih in ustanovah, soglasnih s krščanskimi načeli. Ona prinaša s seboj prizadevanje in skrb za javno blagostanje in pravi napredek socialne dobrobiti; ona se dotika s socialno moralo, celo z največjo in najširšo zapovedjo: z zapovedjo ljubezni! Očividno je, da se Katoliška akcija na noben način ne more desinteresirati na tej politiki; to bi bilo isto, kakor da se ne meni za ljubezen glede na obče dobro.

To obče dobro (ki se na tisočero načinov goji v individualnem, družinskem in socialnem življenju) se ostvarja s pomočjo zakonodajnih ukrepov, ki jih vsak državljani, v kolikor je državljani, mora po svojih močeh pospeševati. A tedaj beseda »politika« označuje sredstva, ki jih državljani

uporablja, da neposredno sodeluje pri zgradbi teh zakonov in ukrepov. To sodelovanje državljana je prigodno (kontingentno), tako po svojem obsegu, kakor po svoji učinkovitosti, že radi tega, ker obče dobro, gledano s socialnega vidika po ukrepih in zakonodavstvu države, ni gledano od vseh na enak način in ne iz istega stališča. Od absolutnega pa do parlamentarnega režima so skušali doseči javno blagostanje na najrazličnejše načine, z večjim ali manjšim sodelovanjem državljanov. Nekatero ustavne oblike gledajo predvsem na kvaliteto oseb in na njihovo sposobnost, druge zopet — moderne demokratske oblike — bolj cenijo število. Danes sodelujejo državljani pri upravi države zlasti s tem, da volijo svoje zastopnike. Ker pa obstojajo različna mišljenja o načinu in sredstvih, kako naj se ostvari obče dobro, se državljani skupljajo po tem, kakor se križajo interesi pojedincev in interesi razredov, ali tudi po njih osebnem mišljenju, kako kdo presoja in rešuje razna politična in socialna vprašanja. Tako nastanejo skupine — politične stranke. Glejte, s tem pa smo prišli do drugega, sedaj prigodnega pomena besede »politika«. Tu izraz »politika« ne znači več obče blaginje cele družbe po načelih socialne morale, ampak neko posebno sredstvo za doseg obče blaginje, gledane z izvestnega stališča: ena stranka ga gleda z ene, druga z druge, često popolnoma nasprotne strani. To je prav za prav popularni in sedanjí pomen besede »politika«.³

Tako Pizzardo. Ločiti moramo po tem takem politiko v »pravem, bistvenem smislu« in politiko »v prigodnem smislu« ali v smislu političnih strank. Sv. oče imenuje prvo: veliko politiko, drugo pa: strankarsko politiko.⁴ Najprej torej nekoliko misli o odnosu KA do te velike ali recimo obče politike, ki ni nič drugega ko skrb in delo za splošno blaginjo družbe, naroda in države.

Za izhodišče in podlago si bomo vzeli načelo, ki brez

³ Pizzardo, o. c. 37—38.

⁴ Pij XI., 30. okt. 1930: »I beni comuni riguardano la polis: la città, la nazione, la comunità nel senso pieno della parola. Come ci si potrebbe disinteressare di quelle cose che sono le più grandi e le più importanti, di quelle cose ove è maggiore dover di carità, e dalle quali dipendono gli stessi beni donatici di Dio, i beni domestici, i beni privati, e gli interessi della stessa religione? Dunque non ci si può disinteressare di tali cose; ne viene così di conseguenza, che, pur non facendo politica di partito, l'Azione Cattolica vuol preparare a fare della buona politica, della grande politica...« (podčrtal ref.) (Cavagna, o. c. str. 183).

dvoma drži, namreč: odnos KA do obče politike mora biti isti, kakor je odnos Cerkve same do nje, kajti KA kot udeležba laikov na hierarhičnem apostolatu Cerkve je le »podaljšana roka« cerkvene hierarhije. V skladu s tem načelom lahko rečemo; Katoliška akcija podpira in sodeluje z občo politiko, in sicer na način, ki je v skladu s krščansko socialno moralo. Ta njena skrb in sodejavnost pa se vrši na dva načina: posredno ali neposredno.

a) Posredno deluje Katoliška akcija za občo blaginjo ali občo politiko s tem, da v svojih vrstah in po njih pripravljajo dober in najboljši »človeški material« za pravo politiko, dočim se sama, kot taka, s svojimi organizacijami, ne spušča v to dejstvovanje, n. pr. da bi podvezemala kake konkretne, organizirane korake v tem ali onem velikem političnem vprašanju. Tozadevne papeževe izjave so zelo jasne in razumljive. »Katoliška akcija — pravi — ne dela strankarske politike, pač pa hoče politično pripraviti svest državljanov in jih tudi v tem oziru krščansko in katoliško oblikovati... V tem smislu torej ne le da Katoliška akcija ne ovira poedincev pri delu za dobro politiko, marveč jim jo nalaga kot pravo dolžnost. Usposablja jih, da se posvečajo politiki z bolj razsvetljeno in poglobljeno vestjo.«⁵ Dober vernik, dober katoličan bo tudi dober državljan in pošten politik. Resnično, »razsvetljena in poglobljena vest«, to je najboljšo poroštvo in predpogoj dobre politike. Papež pravi »razsvetljena« (illuminata); zato razumemo, zakaj mora KA svoje člane in po teh ostale tudi poučiti o važnih načelnih vprašanjih socialnega in političnega značaja. Poučiti jih mora o načelih krščanske socialnosti in politike, v duhu in po smernicah papeških socialnih okrožnic, o katoliških pravicah in nalogah, o socialni politiki, o šolski politiki, glede družinske politike itd. itd. Nevednost v teh vprašanjih je često celo večja kakor mlačnost vesti. Prav razsvetljena vest bo tudi prej uvidela odgovornost, ki jo ima krščanski človek

⁵ Ravnotam, Enako v pismu španskemu primasu: »Ceteroqui, quamquam, ut diximus, Actio Catholica a civilium studiis partium se omnino abstinere debet, nihilominus ad commune Societatis bonum magnopere conferet, cum catholicae religionis praecepta, publicae quidem prosperitatis firmamentum et columnen, quam latissime in usum deducendo, tum ad christianam vitae perfectionem sodalium animas tam alacriter excitando, ut iidem, quasi sacra facta phalange, non modo Ecclesiae sed civilis etiam ac domesticae consortionis utilitates et commoda animose provehant atque tueantur.« AAS 1929, p. 666—667.

kot javni delavec. Pravim: prej, da naglasim s tem pogojnostni značaj socialne in politične »prosvetljenosti«, kajti jasno je, da sama ta »prosveta« še zdaleka ne zadostuje. Večje in važnejše je: p o g l o b i t e v v e s t i, to je globoka, versko-nravna, nadnaravna vzgoja srca. Šele v harmonični združitvi obeh pa leži skriti zaklad in ideal prave Katoliške akcije. To je sicer le posredno delo za občo blaginjo, je tiho in skromno, ne kriči in ne demonstrira, a zato tem globlje prodira, v same temelje, in tem dalje drži.

b) Vendar pa utegnejo priti tudi slučaji, ko mora KA stopiti iz zatišja svojega posrednega dejstvovanja za občo politiko in poseči vanjo direktno, n e p o s r e d n o. Seveda tega ne bo storila nikoli iz kakšnih zgolj časnih motivov, marveč, kakor pravi Pij XI.: »Če zahtevajo razmere, da mora stopiti tudi na gospodarsko socialno polje in se dotakniti tudi političnih vprašanj, tega ne bo storila drugače ko pod vidikom nadnaravnih koristi in nramnega ter verskega dviga poedincev in narodov.«⁶

Kateri so ti slučaji? Papež jih takole opisuje: »Pravijo, na primer: sv. oče bi se ne smel baviti s politiko, moral bi jo prepustiti nam. Ni treba dokazovati. Kadar se politika s pretnjo približa (accosta) oltarju, tedaj ima religija in Cerkev in papež, ki jo predstavlja, ne le pravico, marveč tudi dolžnost, da dá smernice in znamenja, za katera ga imajo verniki pravico prositi, in dolžnost, jim slediti.«⁷ Ali še bolj jasno: »Treba se je varovati zmede, ki lahko nastane, kadar se zdi, da Mi, episkopat, duhovščina, katoliški laikat delamo politiko, dočim v resnici vršimo versko dolžnost. Kajti naše delo je versko, naše delo je obramba vere, kadar se borimo za svobodo Cerkve, za svetost družine in šole, za svetost Gospodovih dni. V vseh takih in podobnih slučajih se ne dela politika; pač pa se je politika dotaknila vere, se je dotaknila oltarja — in tedaj je naša dolžnost, da branimo Boga in njegovo vero, ki nam jo je zaupal; to je tudi dolžnost episkopata in klera; to je naša dolžnost, dragi katoliški mladenci, in vaša dolžnost, katerikoli narodnosti že pripadate, dolžnost, ki jo imate z vzvišenim naslovom apostolskih sodelavcev.«⁸

⁶ V instrukciji italijanskim ordinarijem, 2. okt. 1922. — Cavagna o. c. 333.

⁷ V govoru 8. sept. 1924 (Cavagna o. c. 93).

⁸ V govoru mednarodni katol. mladini, 20. sept. 1925 (Cavagna o. c. 139).

K tem besedam sv. očeta dostavlja Osservatore Romano: »Glejte, to je mesto za neposredno dejavnost Katoliške akcije.«⁹

Zanimiva ugotovitev. Opozarja nas, da ne gledamo v Katoliški akciji samo neke skrite, »nevidne elite« ljudi, ki se nič ne zmenijo za javno življenje, ampak vrše samo svoj osebni, individualni apostolat, skrito, neopazeno. Res da je osebni, individualni apostolat od človeka do človeka glavno in najvažnejše v Katoliški akciji. Vendar cela Katoliška akcija še to ni. Katoliška akcija je tudi strnjena, organizirana sila, ki brižno prisluškuje utripom življenja, in na katero se lahko Cerkev zanese, kadar se v javnem življenju kršijo njene pravice ali ruši svetost družine, šole, pravice staršev, ponižanih in stiskanih itd. Skratka, Katoliška akcija se ne sme in ne more skriti pred javnim življenjem. Kajti — tako piše vatikansko glasilo Osservatore Romano — njeni smotri imajo pred očmi ne le duhovni red, marveč tudi socialni red, ki je odsev verskega reda in njemu v pomoč. Katoliška akcija se zanj zanima, ob njem sodeluje; se ne desinteresira, ne dezertira; to bi se reklo, podkopavati ga, rušiti ga, kajti prepustila bi ga subverzivnim teorijam in silam.¹⁰

II. Kat. akcija in politične stranke.

Katoliška akcija se torej živo zanima za občo, za »veliko« politiko. Precej drugače pa se zasuče vprašanje, ko govorimo o politiki v njenem vulgarnem pomenu in nam ta beseda znači politične stranke in njihovo strankarsko dejavnost. Tudi tu se hočem držati razlage nadškofa Pizzarda, ki pač najbolje pozna tozadevno mišljenje sv. očeta, izraženo v njegovih pismih in govorih; vemo pa, da so se te izjave že različno tolmačile.

»Ako si ogledamo nauke«, — piše Pizzardo — »s katerimi so prežete razne stranke, s stališča Katoliške akcije, lahko takoj zapazimo drugo globoko razliko: med strankami, ki so izrecno usmerjene proti naukom Cerkve in onimi, ki niso proti njenemu nauku, ali še bolje, ga priznavajo in se od

⁹ Docum. Cath. 1929, 408.

¹⁰ Docum. Cath. 1929, 408.

njega navdihujejo. Naravno, da se ne bomo ustavljali pri strankah, ki so navdane z ideologijo, nasprotno nrvnemu zakonu in so od Cerkve obsojene. Jasno je, da Katoliška akcija ne more drugega nego da te stranke odkloni in obsodi. Govorimo o strankah, katerim katoličani smejo pripadati, t. j. o strankah, ki se ne ravnaajo po ideologijah, nasprotnih veri.«¹¹

Kakšen je odnos KA do teh slednjih, dovoljenih strank? Pizzardo ga opredeljuje nekako v treh potezah: a) KA se »bistveno loči od vsake, tudi najboljše stranke, ki bi si jo mogli želeti s stališča katoliških načel«; b) »KA ne more braniti svojim članom, da pripadajo dovoljenim strankam, če jih le spoštujejo kot katoličane (da spoštujejo njihovo katoliško mišljenje)«; c) »KA ne more biti indiferentna napram strankam, ki v večji ali manjši meri izvajajo katoliška načela.«¹²

Vzemimo te tri stavke za podlago in jih bliže osvetlimo.

1. Kaj se pravi: KA se bistveno loči od vsake, tudi najboljše stranke? — Pizzardo navaja dva razlikovna razloga:

a) Misel prvega je ta: Vloga vsake politične stranke — govorimo le o dovoljenih strankah — je prehodna, spremenljiva. Ako pustimo ob strani načela ljubezni do domovine, pravičnosti, sodelovanja stanov itd., kar se pri teh strankah sponira, moramo reči, da se dejavnost strank nanaša na politične, upravne in socialne probleme, ki se dajo na več načinov »pravilno« rešiti, t. j. ne da bi bila ena in druga rešitev v nasprotju z moralo. Očividno je, da KA ne more založiti svoje avtoritete za eno ali za drugo preporno rešitev, in da mora pustiti svojim članom svobodo, da se opredelijo na ono stran, ki se jim zdi najboljša.

b) Drug važen razlikovni razlog pa je ta: KA ima svoj smoter, ki se bistveno loči od smotra politične stranke. Smoter KA je nadnaraven, večno zveličanje duš, smoter politične strankarske akcije neposredno le časno blagostanje v skladu z nrvnim zakonom. Različni smotri pa dajejo tudi različno naravo vsakokratnemu kolektivnemu gibanju: čisto drugačna bo struktura, metoda, sredstva itd. v KA, in čisto drugačna v tej ali oni stranki.

Iz tega sledi dvoje dalekosežnih zaključkov. Prvič: Ker je torej bitna razlika v smotru in predmetu KA in

¹¹ Katoliška akcija, str. 38—39.

¹² Ravnotam, str. 39.

politične stranke, je tudi naravno, da morajo biti »upravni organi KA in stranke različni. Voditelji KA ne morejo biti na čelu političnih skupin.« To je razumljivo. Katoliška akcija stoji po svojem smotru na ravnini Cerkve, politične stranke na ravnini države in njenega smotra. In kakor so upravni organi Cerkve različni od upravnih organov države, podobno velja o upravnih organih KA in političnih skupin.

Drugič: »Društva Katoliške akcije ne morejo biti politična društva, niti postati agenti ali orodje političnih strank, tudi če bi bile najboljše.«¹³ V organizacijo KA torej ne spadajo vprašanja strankarske politike, enako, kakor ne spadajo v cerkev in šolo.

V smislu teh dveh zaključkov je treba umeti tozadevne izjave sv. očeta, ki jih je nenavadno veliko in ki so zelo odločne. Vse se osredotčujejo v eni misli, izraženi z znano formulo: »Katoliška akcija je izven in nad strankami.«¹⁴

2. Katoliška akcija pa ne more braniti svojim članom, da pripadajo dovoljenim stran-

¹³ Ravnotam, str. 39—40.

¹⁴ »La Azione Cattolica si eleva e si svolge al di sopra e al difuori di ogni partito politico.« Govor 30. okt. 1930: Cavagna o. c. 183. — V pismu litvanskim škofom, 24. jun. 1928, čitamo: »Cumque actio catholica nihil sit aliud nisi actio religiosa, non eadem studiis partium, sed plena catholicorum concordia niti ac consistere debet eo conspirantium ut communis christianae vitae sensus atque usus privatim publice retineantur. Meminerint ergo catholici — quatenus Actionem catholicam moderantur vel participant — qua hac in re decessor Noster Leo XIII f. r. (in Epist. Enc. »Cum multa«) opportune sapienterque edixit: »fugienda illorum opinio praepostera, qui religionem cum aliqua parte civili permiscent, usque adeo, ut eos, qui sint ex altera parte, prope descivisse a catholico nomine decernant. Hoc quidem est factiones politicas in augustum religionis campum perperam compellere, fraternam concordiam velle dirimere, funestaeque incommodorum multitudini aditum ianuamque patefacere«. Quatenus — inquit — actionem catholicam moderantur vel participant; ipsi enim, ut cives sunt, prohiberi nequeunt, quominus, nulla Actionis catholicae, qua talis, opera interposita, civili suffragii iure utantur. Quin immo a gravi officio iidem deficerent nisi politicis rebus civitatis, provinciae, Status, pro viribus consulent... At praesertim cleri est actionem catholicam a politicis rebus seiungere; cum enim religiosas res populi universi is curare debeat, prorsus eum decet factioni alicui studere; siquidem cavendum est ne ministerii eius dignitas inter partium conflictus deteratur neve qui ad contrarias factiones pertinent, errore fortasse decepti, a religione abalienentur. Quae si quidem omnia serventur, nullum catholicae actioni detrimentum obveniat.« AAS 1928, p. 256—257.

kam, če jih te le spoštujejo kot katoličane. — Splošni pomen tega stavka je jasen, saj je vključen že v prvem. Vendar se mi zdi potrebno, dodati še nekoliko razlage. Že svoj čas so se — tudi pri nas — slišali glasovi, iz katerih je ta ali oni sklepal, da je KA v toliki meri tuja vsaki politični stranki, da katoličani vobče ne smejo več snovati svojih političnih strank. Tako na primer piše »Križ« (1929, str. 90): »Katoličani naj v duhu katoliške akcije torej ne ustanove in nimajo nobene politične stranke, ki bi se imenovala in tudi bila katoliška. Ne gre samo za ime, gre za stvar.« Ta stavek, dasi pravilen, bi se mogel, vzeti zase, krivo razlagati in umevati, zlasti, če bi napak razlagali znano pismo sv. očeta mehikanskim škofom, 2. febr. 1926, kjer sv. oče odločno odsvetuje mehikanskim katoličanom, da bi si ustanovili lastno »katoliško« stranko (»Omnes igitur catholici, qua tales, civilem partem nomine catholicam ne constituent«).

Tu je treba točno razlikovati. Brez dvoma stoji, da katoličani naj ne snujejo kake stranke, ki »bi se imenovala in tudi bila katoliška.« Zakaj to je po svojem strogem smislu — nezmisel, ki ga dobro osvetljuje dr. K. Kniewald (»Pastirsko bogoslovje«, Zagreb, str. 393), rekoč: Katoliška stranka more značiti samo stranko, ki ima »Katoliški kulturni (ili socialni) program.« »To može značiti samo, da je kulturni ili socialni program izvjesne stranke suglasen s načelima katoličke Cerkve. Ali to još ni zdaleka ne znači, da je s njima istovjetan, što više, on to i ne može biti, on nije nikakav dogma, jer se može zamisliti i politička stranka, koja bi, naročito u detaljima, imala ne samo drugi politički, nego i kulturni i socialni program, a ipak bi taj program bio isto tako sukladan s katoličkim načelima, s jednostavnog razloga, jer katolicizam nije ni politika, ni sociologija, ni kultura, nego religija. Kao takav je katolicizam sigurno, eminentan kulturni i socialni čimbenik, ali se mogu zamisliti ne samo različiti politički, nego i kulturni i socialni sistemi, koji su jednako u skladu sa svojim katoličkim ishodištem.«

To je torej popolnoma jasno. Imenovati kako stranko »katoliško«, in zahtevati, da se vanjo vpišejo vsi, ki stoje na katoliškem svetovnem nazoru, pa to stranko proglašati za »edino katoliško«, tako početje bi bilo hudo zmotno in nevarno.

Toda nekaj drugega je vprašanje, ali smejo katoličani, kot državljani, snovati stranko, eno ali več, ki bi naj stale

v skladu s katoliškimi načeli, ne da bi jih imenovali katoliške, ali da bi jih smatrali kot edino možne za katoliškega državljana. To pa je nekaj čisto drugega. To prepovedati bi bil ravno tak nezmisel, kakor proglašati neko stranko za »katoliško« v zgoraj opisanem pomenu besede. Saj tega ne moreta prepovedati niti Cerkev niti Katoliška akcija. Ravno radi tega, ker Cerkev priznava vsem katoličanom, oziroma KA svojim članom, pravice in dolžnosti, ki jim gredo kot državljanom — saj jim tega ne moreta jemati, nasprotno, krščanska morala in papež izvrševanje državljanskih dolžnosti celo strogo zabičujeta — prav radi tega jim tudi dajeta popolno svobodo, da se pridružijo tisti stranki, ki se jim zdi najboljša. Toda če ni nobene stranke, ki bi vanjo po svojem katoliškem prepričanju mogli vstopiti, ali če jim v obstoječih, dovoljenih strankah njihov socialni, kulturni ali politični program ne ugaja; ali potem nimajo pravice, da si ustanove tako stranko, ki jim bo všeč? Jasno je, da jo imajo.¹⁵

3. Zanimiv je končno tretji stavek, s katerim opisuje Pizzardo odnos KA do političnih strank: »KA ne more biti indiferentna napram strankam, ki v večji ali manjši meri izvajajo katoliška načela.«

Po vsem, kar smo pravkar povedali, se sliši ta stavek nekoliko presenetljivo. In vendar je popolnoma v redu. Če namreč pomislimo, da ima politika važne stike z moralo, bomo takoj razumeli, da se KA ne more proglašati za indiferentno napram strankam. Na dnu vsakega res socialnega in političnega vprašanja leži tudi moralno vpra-

¹⁵ Na istem mestu »Križa« čitamo: »Od katoličanov pa smejo imeti svojo — seveda ne katoliško — stranko ali biti in delovati v katerikoli stranki, da le ni v opreki s krščanskim naukom in krščansko moralo — le laiki. Škofje in duhovniki pa ne smejo biti in delovati v prav nobeni stranki; tudi pisati ne smejo v liste katerekoli stranke.« Zahteva, po kateri bi smeli biti v kakih stranki samo laiki, pa noben duhovnik, se mi ne zdi upravičena. Tu bo treba razlikovati, kakor to tudi razlikuje cerkvena praksa, kajti v tem oziru nimamo nobene obče veljavne cerkvenopravne določbe. Da aktivni dušni pastirji in duhovni voditelji KA ne bi smeli prevzemati v politični stranki funkcij, to bo treba priznati. Da pa ne bi smeli biti niti vpisani kot člani v tej ali oni dovoljeni stranki, in da duhovniki, ki niso aktivni dušni pastirji, v nobenem slučaju ne bi smeli prevzemati funkcij v kakih stranki, to, mislim, iz bistva stvari ne sledi, ne glede na kan. 139 § 4. Radi tega ne bo držala trditev: »Da velja prepoved tudi za druge dežele, je vsled istih splošnih razlogov popolnoma izven vsakega dvoma.« (Ravnotam, str. 95.) Sklicevanje na pismo litvanskim škofom ne prepriča.

šanje. Kamor pa sega morala, sega v izvestnem smislu tudi delokrog KA. Radi tega mora KA zavzeti tudi do vsake konkretne politične stranke svoje konkretno stališče, mora napram njej opredeliti svoj položaj, svoj odnos. Pizzardo imenuje to »dolžnosti KA napram konkretno gledanim strankam« (str. 42). Njegove misli so v tem oziru sledeče:

Res, Katoliška akcija se drži izven in nad strankami. Tisti, ki vodijo KA, ne smejo obenem voditi tudi politične stranke. »Toda ko smo to glasno in jasno povedali, moramo tudi reči, da ima KA vendar tudi blagodejne odnošaje s temi političnimi strankami.« Ne le, da dovoljenih strank ne pobija; ne le da njeni člani svobodno stopajo v te stranke; ne le da jim ona s svojimi vzgojnim, versko-moralnim, socialnim in strokovnim oblikovanjem članov KA pripravlja izbran material, s katerim se bodo mogle okoristiti stranke: ona je celo pripravljena, sodelovati pri samem konkretnem ostvarjanju strankinega programa, podpirati vse ustanove dobrotvornosti, pomoči, prizadevanja itd., ki lečijo vsa časovna in krajevna zla; zakaj to so dela, ki morejo biti del programa vsake poštene stranke, a gotovo spadajo tudi v program Katoliške akcije.

Razen tega ima KA napram strankam dolžnost, da jih opominja, naj ne stavijo interesov stranke, tudi če bi bili še tako veliki, pred vzvišene interese Boga in duš; da jih odvrča od ostrine strankarskih borb...; da skuša pomiriti katoličane, politično razcepljene v razne stranke, na višji ideal prave socialne dobrobiti, po znanem načelu: ako nas politika deli, vera nas združuje...¹⁶

Tako Pizzardo. Zanimivo in dobrodošlo je v tej zvezi praktično navodilo, ki ga je priobčil »Osservatore Romano«, in ki se da aplicirati na vsako državo:

a) Katoliška akcija se po svoji naravi, po svojem smotru in tesni povezanosti z religijo jasno loči od političnih strank.

b) Ako ima KA v kaki deželi (pays) pred seboj več političnih strank, ki sprejemajo versko in moralno bazo in dajejo zadostne garancije za zaščito pravic Cerkve, imajo katoličani pravico, da se vpíšejo v katerokoli teh strank; toda KA se ne sme podajati v službo niti ene niti druge teh strank; to bi se reklo naklanjati svojo avtoriteto bolj nemu ko drugemu načinu rešitve problemov političnega, socialnega in gospo-

¹⁶ Katoliška akcija, str. 43—44.

darskega značaja, o čemer vendar katoličani lahko svobodno diskutirajo in različno mislijo.

c) Ako pa se nahaja KA v kaki deželi pred eno samo stranko, ki nudi zadostne garancije, o katerih smo zgoraj govorili, in torej morejo katoličani edino preko te stranke, v danem slučaju vršiti uspešno akcijo v obrambi pravic božjih in Cerkve, tedaj sme med ljudmi te stranke in ljudmi KA priti, ne do zlitja ali politične unije, pač pa do sodelovanja, ki je tesnejše ko sicer; toda vedno je stvar cerkvene oblasti, da določi praktična in konkretna pravila, kako se naj ta načela aplicirajo.

d) Povsod pa ima KA nalogo, da zedinja katoličane v višji ideal prave kolektivne dobrobiti, da morejo katoličani v času potrebe, strnjeni na skupni bazi, izven upravičenih in partikularnih razlik v mišljenju, braniti višje interese vere in družbe.¹⁷

Naobračba teh smernic leži na dlani, tudi za razmere v naši državi.

III. Katoliška akcija in socialno vprašanje.

V se prenoviti v Kristusu je cilj KA. Eno izmed najbolj perečih torišč človeške družbe, ki potrebuje te obnove v Kristusu, je brez dvoma socialni red naše dobe. Ta obnova pa se ne more izvršiti brez Cerkve. Zakaj socialno vprašanje je na svojem dnu predvsem moralno vprašanje. V svesti si tega pozivajo sodobni papeži katoličane k neutrudnemu delu za obnovo družbe. V kakem duhu in po katerih načelih naj se to delo vrši, je povedal Pij XI. že v naslovu svoje velike socialne okrožnice, ki jo naziva: »Okrožnica o obnovi socialnega reda po evangeljskih načelih.«

Ali je treba šele dokazovati, da smo katoličani dolžni prispevati k rešitvi socialnega vprašanja? Ali ni samo po sebi umevno, da moramo ravno mi razvijati v tem oziru najintenzivnejšo, najplemenitejšo dejavnost? Ali ni Kristusov evangelij vir in podlaga najčistejše socialne ljubezni in pravičnosti, blagovest v prvi vrsti ubogim? Ali nimamo v svojem programu socialnih enciklik Leona XIII. in Pija XI.? Vkljub temu oziroma prav radi tega se moramo potrkati na prsi

¹⁷ 13. in 14. april 1931. Citiram po: P. Dabin S. J.: L'Action catholique, str. 154—156.

in priznati: naša socialna vest ni dovolj prebujena, naša socialna volja ni dovolj aktivna! V neki parlamentarni debati je zaklical komunist katoliškemu poslancu: »Kar vam očita-mo, niso socialne enciklike, ki jih imate, ampak da te socialne enciklike, ki jih imate, prezirate!«

Gotovo je res, da komunizem nima pravice in legitima-cije, da bi nam delal očitke, zlasti, dokler sam ne more pokazati kaj boljšega. In tega tudi ne bo mogel poka-zati, zakaj slabo drevo ne more roditi dobrega sadu. Ne moremo pa ostati ravnodušni, če slišimo podobno, ali morda še težjo besedo iz ust svojega vrhovnega poglavarja, ko pravi: »Res je žalostno, častiti bratje, da so bili in so še, ki se imajo za katoličane, a se komaj spominjajo tiste vzvi-šene zapovedi pravičnosti in ljubezni, ki nam ne veleva samo, dajati vsakemu, kar je njegovega, temveč tudi, pomagati po-trebnim bratom, kakor samemu Gospodu Kristusu, in kar je hujše, ki se ne boje iz pohlepa po dobičku pritiskati delavce. Da, so celo taki, ki zlorabijo vero samo in skušajo z njenim imenom pokriti svoje krivice, da bi se ubranili popolnoma upravičenih delavskih zahtev.«¹⁸ Torej ne samo, da mnogi katoličani premalo upoštevajo socialne naloge do svojih sobratov, da premalo store za zboljšanje socialnih razmer vobče, med njimi se najdejo celo izžemalci delovnega ljudstva.

Kako bi torej mogla KA, ki ji gre za obnovo sveta, ostati brezbrizna napram socialnemu vprašanju? Kako bi je ne pretresla strašna ugotovitev: »Število bednih proletarcev je neizmerno naraslo in njih ječanje vpije z zemlje k Bogu.« (Qu. a. -9)? Kako bi mogla mirno prenesti, ko vidi, kako se iz neurejenih, krivičnih socialnih razmer vije ogromna reka zločinov, propalih eksistenc, grehov med bogatini in grehov med ubogimi? In kako bi je ne osrčila prekrasna beseda Kristusovega namestnika, Pija XI., v isti encikliki: »Bodi zaslužena zahvala . . . vsem tistim klerikom in laikom, ki so, kakor z veseljem gledamo, dan za dnem deležniki in krepki pomočniki pri istem velikem delu, namreč naši ljubi sinovi, člani Katoliške akcije, ki se vneta z Nami trudijo ob socialnih vprašanjih, kolikor je to delo po božji ustanovi pravica in dolžnost Cerkve. Vse te zopet in zopet v Gospodu opominjamo, naj se ne ustrašijo nobenega truda, se ne dajo premagati od nobenih težav, temveč naj bodo od dne do dne bolj trdni in močni. Res jim nalagamo težko delo; dobro

¹⁸ Quadagesimo anno, 126.

namreč vemo, da je na obeh straneh, med višjimi in med nižjimi družabnimi razredi, vse polno ovir in zadržkov, ki jih bo treba premagati. A naj nikar ne izgube poguma: kristjan se mora trdo boriti, in dober vojščak Kristusov, ki ga hoče bliže nasledovati, mora prenašati težke trude.«¹⁹

Mimogrede rečeno: človek strmi, kako sedanji papež tako rekoč s prstom kaže na socialno delo v Katoliški akciji in s kako ganljivo prisrčnostjo vabi k temu delu. Čujmo njegove besede v pismu portugalskemu kardinalu, februarja 1934: »Nobeno delo, ki je možno in koristno krščanskemu življenju, se ne sme izključiti iz programa Katoliške akcije. A poleg vsega so nekatere naloge posebno nujne, one namreč, ki odgovarjajo bolj širokim in bolj občutnim potrebam. Med temi je danes pomoč delavskim slojem, ne samo duhovna pomoč — ki mora biti vedno prva — ampak tudi materialna pomoč. Pomagati jim moremo materialno po onih ustanovah, ki jim je poseben namen, da ostvarjajo načela socialne pravičnosti in evanđeljske ljubezni. Katoliške akcije bodi torej skrb, da bo snovala take ustanove tam, kjer jih še ni; in kjer so že, naj sodeluje pri njih, pa tako, da jim pušča svojsko svobodo in avtonomijo v čisto tehničnih in ekonomskih stvareh... Glava sv. Cerkve je božji delavec iz Nazareta. Zato je Cerkev vedno imela materinsko skrb za delavce. Danes ima prav posebno skrb za najnižje med njimi. Vsi naj uživajo dobrine, kakor je prav in pravično. A Cerkvi ni samo za materialne dobrine, ampak hoče tudi odtegniti delavce nevarnemu in nad vse pogubljivemu vplivu komunizma, ki se z diabolsko zlobo prizadeva, da bi po vsem svetu ugasil luč sv. vere, delavce pa tira v nevarnost, da bodo prej ali slej zopet sužnji kakor nekdanj. Zato pa Cerkev vabi vse svoje sinove, mašnike in laike, zlasti one, ki delajo pri Katoliški akciji, naj jo podpirajo v tej najbolj nujni zadevi in v tej grozeči nevarnosti rešijo duhovne in materialne dobrine, ki jih je Kristusovo odrešenje prineslo vsemu človeštvu, zlasti pa nižjim slojem.«²⁰

Ni dvoma, da čakajo tudi našo KA težke socialne naloge. Slovensko ljudstvo se vedno bolj proletarizira. Vedno več je

¹⁹ Ravnotam, 139.

²⁰ Gl. »Bog. Vestnik« 1934, II, str. 170.

industrijskega delavstva; imamo viničarsko in sezonsko delavstvo; imamo našega kmeta, ki se pogrza vedno bolj v vrsto proletariata; imamo vedno več inteligenčnega naraščaja, ki ne dobi službe ne kruha. Splošna blaginja našega ljudstva, ki itak nikoli ni bila previsoka, pada vedno niže. V istem teku pa, ko narašča beda in proletarizacija, se pripravljajo tla komunizmu in njegovim prevratnim idejam. Na mesto bivšega liberalizma in njegovih privržencev stopa kot njegov dedič iz Moskve dirigirani boljševizem. Z naglimi koraki gre v zadnjih letih idejni proces v tej smeri, zaenkrat bolj v vrstah mladega izobraženstva, odtod v slovstvo in publicistiko, pa tudi že neposredno med ljudstvo. Čez noč se bomo znašli pred novim sovražnikom, o katerem smo doslej samo čitali v knjigah in časopisih.

Ali smo nanj pripravljeni? Ali poznamo njegovo orožje, njegovo bojno taktiko? Doslej smo bili vajeni orožja in taktike liberalizma. A ta je danes že skoraj mrtev, njegova vojna umetnost več ne učinkuje. Orožje komunizma pa je še svetlo in neizrabljeno, ker je novo. Kaj pa je naše orožje? Zgodovina, tradicija, priznana »vernost« našega ljudstva? Ne varajmo se! Naše orožje, to je s e d a n j o s t, ki ve, kaj je treba storiti, pa ima tudi voljo in pogum, da se loti novih nalog in ne omaga pred njimi. Naše orožje, to smo najprej mi sami, slovenski duhovniki, če razumemo svoj čas, če smo dovolj vkoreninjeni v Kristusu in v svojem ljudstvu. Komunizem bo nevaren samo tam, kjer ni dovolj klene katoliške duhovščine, tam, kjer duhovščina ne gre s časom in pred njim, da bi ga vodila, ampak za časom, da on vleče njo za seboj.

In kaj je še naše orožje? Omenil bi samo eno: stanovske in strokovne organizacije delovnega ljudstva. Morda bomo ravno ob tem vprašanju lahko preizkusili našo pripravljenost, zato posebej o tem.

IV. KA in strokovne organizacije.

1. Zgoraj sem navedel iz pisma sv. očeta portugalskemu kardinalu stavek, da mora biti skrb KA, ustanavljati za delavce »one ustanove, ki jim je poseben namen, da ustvarjajo načela socialne pravičnosti in evangeljske ljubezni.« Katere ustanove misli s tem papež, ni težko uganiti tistemu, ki pozna obe veliki papeški socialni okrožnici. To so poleg karitativnih stanovske, oziroma strokovne organizacije delojemalcev in delodajalcev.

Pomen in važnost teh društev zlasti delavskih, je izven

debate. Kako važnost polaga nanje sedanjí papež Pij XI., o tem pričajo cele strani njegove okrožnice »Quadragesimo anno«, kjer govori o njih, in kjer pravi n. pr. o delavskih: »Leonovi okrožnici gre zahvala, da so se delavske organizacije povsod tako razcvetale. Četudi jih — na žalost! — socialistične in komunistične organizacije po številu še presegajo, družijo vendar že zares velike množice delavcev in so zmožne braniti pravice in pravične zahteve katoliških delavcev bodisi v mejah domačih držav, bodisi na mednarodnih kongresih in širiti tako tudi krščanska socialna načela.«²¹

Vkljub temu je treba p^ribiti, da je med katoličani v s e p r e m a l o r a z u m e v a n j a za stanovske in strokovne organizacije. Čeravno jih je že Leon XIII. — kakor piše sedanjí papež — »zgovorno opisoval in priporočal, s čudovito modrostjo razlagal njih bistvo, počela, primernost, pravice, dolžnosti in zakone«, jih mora še Pij XI. jemati v zaščito, ne le proti državam, ki so ponekod »po zločesti nepravdi odrekale naravno družno pravico njim, ki so je bili najbolj potrebni, da bi se mogli braniti krivic mogočnjakov«, marveč tudi pred »nekaterimi katoličani«, ki so »prizadevanja delavcev za organizacijo po strani gledali, kakor da bi vohali v njih socialistični in prevratni duh.«

Al je danes, po petih letih, odkar je izšla Pijeva okrožnica, kaj bolje? Na splošno, po svetu morda, pri nas žal ne. Pa o tem pozneje. Poudarimo prej še enkrat: stanovske in strokovne organizacije, tako za delavce kakor za delodajalce, obrtnike in kmete, so neizmerne važnosti. To je zadeva, ki se živo tiče tudi Cerkve, zadeva, ki spada med najnujnejše, kar jih Cerkev v našem času pozna. Le tako moremo razumeti papeža, ki pravi v zgoraj omenjenem pismu do kardinala v Lizaboni: »Cerkev vabi v s e svoje sinove, mašnike in laiike, zlasti one, ki delajo pri KA, naj jo podpirajo v tej najbolj nujni zadevi in v tej grozeči nevarnosti rešijo duhovne in materialne dobrote, ki jih je Kristusovo odrešenje prineslo vsemu človeštvu, zlasti pa nižjim slojem.«

2. Kakor vidimo, stavi papež strokovne organizacije v neko zvezo s Katoliško akcijo. Kakšna je ta zveza? Ali spadajo krščanske strokovne organizacije po svoji naravi v tako zvano o ž j o Katoliško akcijo? To ne, vsekako pa v š i r š o. Da se strokovna organizacija ne more in ne sme vključiti v pravo Katoliško akcijo, je jasno.²² KA je strogo cerkvena organi-

²¹ Quadragesimo anno, 36.

²² »Katoliška akcija... se odreka pravi sindikalni in politični dejavnosti.« Quadragesimo anno, 97.

zacija, ki ima isti smoter, isto vrhovno avtoriteto, isto osnovno organizacijsko strukturo (škofija, župnija), isto metodo dela, naperjeno na vse ljudi, kakor Cerkev sama, dočim je strokovna organizacija po svojem neposrednem smotru svetna organizacija, z demokratično voljenim načelstvom, z demokratično obliko in namenjena le za določeno slojno plast ljudstva. Strokovna organizacija je torej avtonomna organizacija. Seveda pa moramo takoj dostaviti, da je treba to avtonomijo pravilno razumeti: treba je vedeti, v čem je avtonomna in v čem ne. Jasno črto ločilnico je v tem oziru postavil papež v pismu španskemu kardinalu Segura et Saenz, z dne 6. nov. 1929, kjer pravi: »Da se odstrani, kolikor je mogoče, vsako omahovanje, naj se dobro pomni: organizacije, ki uravnavajo svoje delo po zapovedih vere in posebnih smotrih Katoliške akcije, pa imajo namen, pomagati ljudem v gospodarskem in strokovnem oziru, se morajo v stvareh, ki pritičejo Katoliški akciji, njej podrediti in služiti krščanskemu apostolatu; kar pa zadeva čisto ekonomske stvari, so v svojem delu samoupravne in zanj same odgovorne. Iz tega sledi, da se dušni pastirji po svoji službi tem organizacijam ne morejo odtegniti, marveč bodo po svoji najboljši moči in dejavnosti skrbeli, da jih kar najbolj oblikujejo v duhu katoliških verskih načel in zapovedi.«²³

Kako naj se to praktično uredi in ostvari, to je seveda lahko različno po razmerah in prilikah. Nadškof Pizzardo svetuje — v organizatornem oziru — naj se ustvari vez med Katoliško akcijo in strokovno zvezo s pomočjo posebnega sekretariata pri Katoliški akciji.²⁴ Minimum je pač, da imej strokovna organizacija svojega posebnega, od škofa imenovanega osrednjega duhovnika, specializiranega duhovnega vodjo. Da je to ne le zaželjeno, marveč naravnost potrebno, je Rim že večkrat naglasil. Posebno znamenito je v tem oziru pismo koncilске kongregacije, dne 1. junija 1929, francoskemu škofu in poznejšemu kardinalu Lienartu, pismo, ki je tudi sicer sijajna apologija krščanskega strokovnega gibanja.²⁵ Ozek okvir referata nam ne dovoljuje, da bi šli globlje v podrobnosti tega vprašanja.

²³ AAS 1929, pg. 666.

²⁴ Katoliška akcija, str. 17. Glej tudi naslednje odstavke: Naloga Katoliške akcije napram strokovnim organizacijam, oziroma strokovnih organizacij samih.

²⁵ Sveta kongregacija hvali francoske škofe, da nastavljajo tako zvane »missionaires du travail« in spominja, da je že Benedikt XV. opo-

3. Kako pa je pri nas s strokovnimi organizacijami? Na to vprašanje je že pred štirimi leti odgovoril dr. A. Ušeničnik v svojem članku: »Kako smo Slovenci izpolnili naročila okrožnice Rerum novarum.«²⁶ Odgovor ni razveseljiv ne tolažil. Dokler je živel Krek, se je delalo mnogo, se je mnogo storilo. »Okrog Kreka«, pravi Ušeničnik, »se je zbrala cela četa mladih mož, duhovnikov in laikov, ki so bili pripravljene za vse žrtve in so res nesebično vse žrtvovali: čas, mir in denar.« Za sedanjost in polpreteklost splošno pa pravi: »Če bi natančno presodili svojo notranjščino, bi morda tudi našli, da nismo imeli vedno tiste velike ljubezni, ki jo je tako priporočal Leon, ljubezni do delovnega ljudstva, do delavcev, do vseh, ki so tlačeni in bedni. Ta ljubezen bi premagala mnogo izgovorov, ki se moramo sedaj z njimi opravičevati.« Svoje misli pa zaključuje z besedami: »Zato naj mlajši z ljubeznijo in požrtvovalnostjo nadomeste, kar smo starejši zamudili. Če treba po Leonovem opominu iti med ljudstvo, je pri nas zlasti treba iti med delavstvo! In če je Leonova doba vzbudila in zbrala mnogo socialnih delavcev, naj jih zbudi in zbere Pijeva doba še več. Tako bomo najboljše izpolnili naročila okrožnice »Rerum novarum«, kar je še nismo zadostno izpolnili.«²⁷

Amen! Da, Leonova doba — Pijeva doba. Leonova okrožnica — Pijeva okrožnica. Kje so socialni delavci Pijeve dobe? To bi si upal trditi: Malo jih bo ali sploh nič, če ne bo delavcev Katoliške akcije. Pijeva doba je doba Katoliške akcije. Samo prav pojmovana Katoliška akcija, s svojo zahtevo po nadnaravni, iz dogem in zakramentov Cerkve se porajajoči obnovi celega človeka; s svojim na celoto uprtim pogledom: v se prenoviti v Kristusu; s svojo binško voljo po apostolski dejavnosti za rešitev duš, samo taka Katoliška akcija bo rodila danes prave socialne delavce. Klicati v življenje, ustvarjati tako Katoliško akcijo, se pravi zbudjati tudi krščanske socialne delavce: saj prave Katoliške akcije brez socialne akcije biti ne more.

zarjal duhovščino: »Naj noben duhovnik ne misli, da je to nezdržljivo z dušnopastirsko službo, izgovarjajoč se, da gre za ekonomska vprašanja, kajti: ravno na tem polju je zveličanje duš v nevarnosti. Zato hočemo, da imajo duhovniki za svojo dolžnost, posvetiti se čim bolj socialnemu delu, s tem da studirajo in zasledujejo problem dela ter na vso moč podpirajo tiste, ki na tem polju delujejo.« — H. A. Brun, »La Cité Chrétienne«, II, 111.

²⁶ »Čas« 1931/32, str. 361 nsl.

²⁷ Ravnotam.

Drago Oberžan:

Predpogoji dobre metode pri KA.

Znan je pregovor: Kdor ne napreduje, nazaduje. Če bi ga skušali navezati na dušnopastirsko življenje katol. Cerkve zadnjih desetletij v posameznih državah, bi kaj težko določili: kje in v koliko beleži versko življenje napredovanje in v koliko nazadovanje. Eno je gotovo, da bi nas statistična karta cerkvenega življenja nikakor ne zadovoljila, ker bi v zelo mnogih slučajih beležila precejšen minus. — In vendar vemo, da nosilci cerkvene avtoritete ne mirujejo, da duhovniki delajo bolj ko mogoče kedaj prej. V čast naši slovenski duhovščini bi tukaj rad povedal, kar so mi zatrjevali holandski in nemški duhovniki, ki so obiskali naše kraje, da so se čudili nad izredno našo zaposlenostjo. — Literatura o »novih metodah« dušnopastirskega delovanja je v zadnjih letih tako narasla, da bi rad poznal duhovnika, ki so mu poznani vsi tozadevni, nešteti spisi po revijah, listih, knjigah. Če bi človek hotel vse to le prečitati in malo preštudirati bi potreboval ogromno časa; veliko več časa seveda bi bilo treba, če bi se hotelo vse nasvete in predloge upoštevati in izvesti. In to iskanje novih potov se še ni ustavilo. Tudi mi sami stojimo dostikrat pred vprašanji, ki jim res ne moremo lahko in kar čez noč najti odgovora. Novi časi, nove preizkušnje nujno prinašajo nova vprašanja in tudi nove metode.

Zdi se mi pa — dovolite, prosim, da izrazim tukaj svoje osebno mnenje — zdi se mi pri vsem tem, ko stojimo pred novimi vprašanji, da: a) ne moremo vsikdar uvideti, da nov čas res nekaj novega zahteva, b) pa tudi, da se mora tudi vse novo nasloniti v prvi vrsti izključno na božjo psihologijo Gospodovo, da torej tudi vse, kar bodi novo, ni novo, ampak mu je že pred 19 stoletji Gospod določil pravec. Dovolite, gg., da vzamem tukaj iz praktičnega življenja primeru za to, kar mislim. Če vemo, da stoji tako ogromna masa našega slovenskega delavstva izven praktičnega katolicizma — v vrstah socializma in komunizma, doma v stanovanju pa le imajo križ, in če se na drugi strani resno vglobimo v parabolo o dobrem pastirju,¹ nastane nehote vprašanje: kako je prvo vendar mogoče? Ali če pomislimo na Gospoda, ki je pretresujoče rekel prešuštnici: Glej, nihče te ni obsodil, tudi jaz te ne bom,² potem pa potegnemo paralelo z našimi ubogimi

¹ Jan 10, 1—21.

² Jan 8, 10, 11.

dekleti in njih srečanjem z nami pastirji, če kedaj katera pade. Ali na Nikodema in njegov nočni pogovor z Gospodom, potem pa na našo inteligenco, ki ne stoji v katoliških vrstah in na naše nastope, stike in razgovore z njo. — Dalje mislim tu na prve krščanske čase, ko še ni bilo Pijevega dekreta, a so vsi pri službi božji navzoči prejeli tudi sv. obhajilo. Dandanes pa 30 let po Pijevem odloku v nekaterih krajih še vedno debatirajo, če je sploh oportuno: sedemletno deco pripustiti k mizi Gospodovi. Kako so prvi kristjani razumeli skrivnost daritve ter sledili vsem obrednim aktom! — Z začudenjem mi danes prebiramo Pavlova pisma; osebno mi zelo ugajo oni krasni odstavki, kjer govori apostol narodov o telesu Gospodovem, katerega udje smo. In ta pisma so verniki takratnega časa gotovo razumeli — in danes?

Se ne vsiljuje pri tem kar nehote človeku vprašanje: da so naše, tudi nove metode le premalo Gospodove?

Saj vemo prav vsi predobro, da je pot do srca — in to ob času Gospodovem in danes ravnotako — le ena: pot, ki ji je zapel Pavel v 1. pismu Korinčanom ono nedosegljivo pesem: pot ljubezni.

To v kratek uvod. Naročeno mi je, da spregovorim o predpogojih dobre metode v KA. Skušal bom odgovoriti na vprašanja, ki si jih v dušnem pastirstvu največkrat stavljamo ter postaviti nekaj tez, ki si mi zde kot najnujnejši predpogoji dobre metode sploh.

Podlago vsem predpogojem sem podal že v uvodu s kratko ugotovitvijo: Metoda naša bodi povsem kristocentrična.

Praktično nastaja za nas prvo vprašanje: *Zakaj ne dosežemo kot duhovniki več ljudstva?* Brez vsakega dvoma je, da po nekaterih krajih primeroma zelo veliko našega ljudstva ne hodi več v cerkev. Duhovnik jim ni več oče.

Vzroke za to bi takole razdelil:

Imamo precej veliko prevelikih župnij; največja šteje do 26.000 duš. Da take mase župnijska duhovščina — in naj bi bila še tako številna — ne more obvladati, še manj pa jo družiti v farno družinsko občestvo, je brez debate. Če kje, bo pač tu veljalo načelo: *Divide et impera!* Če naj nam velja dobri pastir za vzgled, ki pozna svoje ovce, se moramo pač sprijazniti z mislijo, da je to v prevelikih župnijah nemogoče. — In kako naj taka masa sploh zadosti nedeljski službi božji recimo v eni sami mali farni cerkvi? Ker sem se že dotaknil največje fare s 26.000 katoličani, bo

zanimivo če ugotovimo sledeče: če bi med temi desettisoči jih recimo le 19.000 bilo dolžno zadostiti nedeljski sv. maši, morali bi imeti priliko priti k nič manj ko 36 sv. mašam, če bi jih bilo pri vsaki maši 500. Še le takrat bi se ne mogli opravičevati, da ne morejo k službi božji.

K tem mislim bi rad pokazal na dva vzgleda, ki sem jih doživel v tujini: Pariški kardinal Verdier je letos posvetil 60. cerkev v pariških predmestjih. Vse te cerkvice so nastale v zadnjih 10 letih. Veliko duhovnikov je z lastnimi rokami zidalo cerkve. V najbolj rdeči coni Pariza v Monterouge me je sprejel župnik z zavihanimi rokavi, s kladivom v roki ter po kratkem pozdravu izjavil »Le pojdite pogledat, mi smo vsi komunisti«. Na dvorišču je z drugimi delavci vred pomagal pri zidanju, njegov kaplan pa je v podstrešnih sobah instaliral vodovod. Ta podjetnost cerkvenih krogov gre v zadnjem času tudi politični oblasti precej na živce, tako, da je vsaj ponekod zboljšala obupen socijalni in predvsem stanovanjski položaj tamkajšnjega prebivalstva.

Drug primer bi navedel iz Holandije. Dekan v Heerlenu je dal v mestu in okolici Heerlen s 50.000 prebivalci tekom svojega 25 letnega službovanja pozidati 11 novih in zasilnih cerkev ter 17 kapelic. Pokojni nadškof v Utrechtu je v 33 letih svojega škofovanja ustanovil preko 60 novih fara. — Moj bivši škof je mladega duhovnika kar enostavno dekretiral: »V tisti kraj pojdi; 1000 ljudi je že tam, kraj se bo še razširil. Ustanovi župnijo, pozidaj cerkev. Kako — to je tvoja stvar. Moj blagoslov te naj spremlja.« — Nastanil se je duhovnik v privatni hiši, večkrat maševal v kaki sobi, tudi v škednju ali na šolskem podstrešju, se začel seznanjati z ljudmi, poiskal prostor in denar ter začel zidati. Poznam več že ustanovljenih fara, kjer nimajo cerkve; župniki mašujejo eden na šolskem podstrešju, drugi celo v prejšnem hlevu, ki ga je spremenil v kapelo. In prosim to v bogati Holandiji. Princip mojih holandskih sobratov je bil vedno ta: za čredo pojdi pastir! — GG., verujte mi, da me še danes vedno gane spomin na ta lepa doživetja preteklih let — zlasti če mislim na nas same.

Dobra ureditev nedeljske službe božje se mi zdi v zvezi s prvim drug vелеvažen predpogoj dobre metode. Že s principa, da naj ne bodo župnije prevelike, sledi, da tudi prevelike cerkve ne odgovarjajo več današnjim potrebam.

Načelo bodi: Več ne-prevelikih farnih cerkvá! Misel, ki jo je ljubljanski škof napisal pred tedni za »Slovenca« in ki jo

utemeljuje s primerom iz Amerike, da bi naj bila pri večjih podružničnih cerkvah redna nedeljska služba božja, ima gotovo svoj velik dušnopastirski pomen, dokler ni misliti na ustanovitev fare pri dosedanjih podružnicah; seveda bodi ekspozitivna služba oskrbovana po farni duhovščini, da ostaja ona prepotrebna župnijsko-občestvena vez.

Drugo načelo glede nedeljske službe božje bodi: Či m v e č s v. m a š, kjer le mogoče, a nobene brez pridige. Vse pa pri velikem oltarju. Zdi se, da naši ljudje vse preveč love one »suhe« maše, zlasti po mestih. Če je kdaj treba, da mašuje kateri izmed duhovnikov ob nedeljah pri stranskem oltarju, bi se naj to zgodilo redno med sv. mašo, ki se vrši pri glavnem oltarju. Mi dovolite, da povem zopet primerom iz Holandije? V Heerlenu s 5000 katoličani smo imeli ob nedeljah 6 sv. maš vse s pridigo: vsako uro eno. — Kljub izredno velikemu številu duhovništva je skoro pri vsaki cerkvi vsaj po eden duhovnik biniral, samo, da so imeli vsi ljudje priliko za sv. mašo in da je vsak vernik tudi lahko sédel v cerkvi. Bi ne bila tudi pri nas večkrat potrebna večja širokogrudnost glede binacij?

Kot tretje in v današnjih časih zelo važno načelo smatram: Nedeljska služba božja ne bodi predolga: po mojem osebnem prepričanju največ 50 minut (če je tiha sv. maša). Absolutno nujno bo to tam, kjer se vrste službe božje vsako uro. GG., smem povedati kakor si sam zase mislim ureditev te stvari? Kako lepo bi bilo, če bi bile vsaj po naših mestnih cerkvah redne 45 minutne službe božje vsako uro. Zdi se mi, da bi potem ne bilo onega neprestanega prihajanja in odhajanja med sv. mašo. — O pridigi m e d sv. mašo sem tako zelo prepričan, da bi se kar dovolil prositi: poskusite in videli boste, da se veliko boljše obnese, kakor pred ali po sv. maši. Dolge molitve po pridigi preložimo na popoldan.

O finesi kot četrtem načelu pri službi božji še par misli. Pri duhovnih vajah sem govoril kmečkim dekletom tudi o finesi; razvil sem misel, da si Marije nikakor ne morem drugače predstavljati, kakor da je imela fin nastop. Še veliko vzvišenejšo predstavo imamo vsi o Kristusu. Kake važnosti bi bilo nekaj več finese tudi v našem duhovniškem in cerkvenem življenju — če bodimo drugi Kristusi. V privatnem duhovniškem življenju mislim tako, da bodo naši župljani našli Kristusa v naših očeh, v našem nastopu. V cerkvi mislim tako, da bo privlačna tudi za ljudi, ki imajo več čuta za fineso. — Večkrat si človek stavlja vprašanje: Kaj je vendar vzrok, da se čuti inteligenca — tudi »naša«

inteligenca (tu rabim ta izraz »naša«, ki mi je sicer zelo apatičen in bi rajši rekel katol. inteligenca) v cerkvi tako tujo? Poleg drugih vzrokov se mi zdi, da ni zadnji tudi ta, ker nosijo naše cerkve večkrat rekel bi preveč kmečki značaj — oprostite mi prosim ta izraz! — premalo finese je v njih.

Tretji vzrok, da ne dosežemo več svojega ljudstva, gledam v tem, da imamo premalo osebne stika z verniki. Ko sem prišel pred leti v svoj bivši misijon, mi je eden dekanov na moje začudenje, ko sem zvedel, da župnijska duhovščina na škofov ukaz najmanj enkrat letno redno obišče vsako družino na domu, rekel kratko: Čemu je pa potem povedal Gospod priliko o dobrem Pastirju, ki je med najlepšimi parabolami, in s tem ukazal agnoscere oves. Kako naj jih poznamo, če ne bi imeli z njimi osebnega stika? — Tako me je za vedno prepričal, kar sem pozneje tudi sam izkušal, da je oseben stik eminentne važnosti za versko življenje. Danes sem zase prepričan, da bi nam vsem moral biti *conditio sine qua non*.

Tukaj bi pa takoj tudi dostavil, da je hišni obisk za druge kraje iz tehničnih razlogov precej lažje izvedljiv, kakor na pr. pri nas. V pre mnogih državah namreč ni treba župniku biti v prvi vrsti uradnik; tam, kjer vodijo politične oblasti matične knjige, je duhovnik res le predstavnik Cerkve in nikak tajnik. Moj Bog, kako žalostno ulogo moramo igrati dostikrat gg. mi, ki smo vendar vse kaj drugega študirali in nas je Gospod predvsem določil za pastirje, ki gredo za svojimi, pa moramo vršiti toliko onega strašno šablonskega pisarniškega dela, ki nam vzame dostikrat ves čas, vso energijo. — Seveda je stik s farani v pisarni tudi nekaj. A je in ostane le uradni stik, saj skoro drugače ni mogoče.

Vprašanja javnih služb in nadarbinskih posestev nam jemljejo mnogo energij in časa, ki je duhovnikom drugih krajev prihranjena ter se tako lažje posvečajo osebne stiku z verniki — hišnemu obisku. Na vsak način pa sem zase prepričan, da bi se tudi mi lahko odtegnili marsikakemu odboru in svētu.

Še ene tehnične ovire ne poznajo drugod v taki občutni meri, kakor pritiska na ramena zlasti naše mlajše duhovščine: vprašanje šol. V Belgiji in Holandiji, kjer je sicer dovolj duhovnikov, podučujejo verouk tudi laiki, ki jim da škof misijo. Več katehetov mi je zatrjevalo, da izvršujejo to nalogo učiteljice v 1. in 2. razredu veliko boljše, kakor bi jo mogli oni sami izvršiti, ker se ne morejo tako lahko uživeti v

psiho 7-letnega otroka kot mlada učiteljica, ki ima otroka vedno pred seboj. A tudi šoli odraslo mladino skušajo duhovniki glede verske vzgoje doseči po laičnih vzgojiteljih in vzgojiteljicah. Za dekleta se je osnovala v ta namen posebna laična kongregacija: katehistinje, o čemer sem pred leti nekaj malega napisal v »Vzajemnost«.

Ker govorim ravno o katehetih, se mi vsiljuje še ena lepa, za naše razmere skoro nerazumljiva poteza iz holandskega katehetskega življenja: Katehetje, ki so vsikdar le aktivni dušni pastirji — državno nastavljen katehet, ki stoji izven dušnega pastirstva, bi iz enostavnega principa: da mora župnijska duhovščina poznati svoje ovce, nikdar ne mogel dovesti otrok do prepotrebne stika z farnim občestvom — katehetje torej oddajo vso svojo katehetsko nagrado redno svojemu župniku, ki jo déne v skupno farno blagajno, iz katere potem plačuje kaplane — vse enako.

Osební stik z župljani pri hišnem obisku je, gospodje, nekaj izredno lepega. Nas same bo dvignil, preobrazil. A dvojno oznako mora imeti duhovnik, ki hoče to doživeti: ljubezen in viteštvo spremljajta njegov korak in nastop!

Četrty vzrok, da ni stika med nami in ljudstvom, je tehničnega značaja. O berlinskem velemestnem apostolu dr. Karlu Sonnenscheinu sem čital, da če bo kdaj proglašena za svetnika, mu bodo dodjali kot poseben simbol: kartoteko. Ogromen aparat njegovega vsestranskega dela za bližnjega se je gibal na samih kartotekah. To se mi zdi: da je naša knjiga »status animarum« za današnje čase že precej nepraktična. Veliko bolj odgovarjajoča je kartoteka, v kateri se razvrste listki in sicer najboljše za vsak stan lastne barve. Tako je vsikdar možen najtočnejši pregled celotne župnije. — Ob času selitve enega ali drugega župljana se listek iz kartoteke kar pošlje župniku, kamor se je župljan odselil. Glede oblike bi trebalo enotnosti.

Drug zelo važen tehnični pripomoček so družinske knjižice. To smo čutili zlasti pri naših izseljencih v tujini. Dočim so mnogi drugi narodi ob vsakem krstu ali smrti kar predložili družinsko knjižico, kjer je pristojni župnik vpisal spremembo, so morali naši vedno iskati za vsakega otroka poseben listek, ki so ga potem kaj lahko zgubili. Mohorjeva družba je že izdala take knjižice. Želeti bi bilo, da bi bile v slovenskem in latinskem jeziku in da bi tudi upoštevale naše izseljence. Take knjižice se mi zde izredno praktičen tehnični pripomoček in bi bilo želeti, da ga obe slovenski škofiji uvedeta.

Še več vzrokov bo, zakaj ne dosežemo ljudstva. Omenil bi le še enega, ki je bolj indirektnen za široko plast, a je direkten za našo inteligenco: vprašanje našega dijaštva. V tem bom čisto kratek, ker spada vprašanje bolj na zborovanje katehetov, ki se je že vršilo. Podčrtal bi le eno misel: da smo Slovenci za naše dijaštvo v socialnem pogledu — in tako tudi v versko-nravnem oziru — premalo storili. Koliko naših dobrih fantov v višjih gimnazijskih razredih odpove in stopi iz katoliških vrst. Vzrokov za to bo več. A ne bo zadnji, ker se zanj socialno ni dovolj storilo. Vprašanje naših deklet je poglavje zase. Potreba po dijaških domovih postaja pereča. — S tem končam to misel, ker nisem poklican, da bi stavil v tem konkretnije predloge.

Kot naslednji predpogoj dobre metode v KA bi smatral: pravilno opredeljene in dobro usmerjene **versko-kulturne liste**; moderne prižnice našega stoletja bi jih imenoval.

Za osnovo bi podčrtal tole: Vsi naši katoliški listi bi se morali ogibati vsakega izraza napadanja in sovražnosti. Vsa polemika bi se morala vršiti v finem tonu; v tem bi bil tudi njen večji uspeh.

Tri stvari bi bilo želeti, da bi v naših versko-kulturnih listih bolj prihajale do izraza:

Nekateri listi so enostransko-nabožno opredeljeni, hočem reči: podčrtavajo le eno plat verskega življenja (mogoče tudi za to, ker so nekateri listi neka javna glasila te ali one verske družbe), ne zgrabijo torej celega človeka.

Drugič so verski listi večkrat presplošno psihološko orientirani, ne zgrabijo človeka v njegovem socialnem miljeju. Saj si moramo biti na jasnem, da doživlja delavec precej drugače svoj odnos do Boga, kakor n. pr. kmet; vojak drugače kakor inteligent (Primerjajmo zgodbo o stotniku in njegovem hlapcu iz sv. pisma,³ ali: Kako sv. Pavel pripoveduje o mleku, ki je za slabotne.⁴)

Tretjič se mi zde naši kulturno-verski listi leosebno v zgojnih, ne dovolj za apostolat, za akcijo usposablajoči.

Zato bi trebalo pri event. preorientaciji obstoječih ali snovanju novih listov misliti na to:

a) Ko nastanejo grupacije stanovsko opredeljene KA, se bo to delo absolutno nujno moralo nasloniti tudi na kulturno-

³ Mat 8, 5—13.

⁴ 1 Kor 3, 2.

vzgojne liste in ti listi bodo morali pisati iz duše one stanovske skupine, za katero bodo namenjeni. Milje, v katerem živi danes naš delavec, zahteva čisto njemu svojstveno opredeljen kulturno-vzgojno-verski list, ki smo ga dosedaj zelo pogrešali. Tudi naš inteligent še vedno čaka na njegovi dušni potrebi odgovarjajoči list, ki postani glasilo KA specijelno zanj. Bodimo si odkritosrčni in priznajmo, da potrebuje naša inteligenca stalne dušne hrane. Če bi ji jo dali v primerni obliki, bi nam bilo marsikaj prihranjenega.

b) Drugič treba misliti, da dobe naši listi bolj apostolski zanos. Rekel sem, da so le bolj osebno vzgojni. V dobi KA pa bodo listi tudi morali pokazati pot in metodo, kako akcijo izvesti — pot v praktičen apostolat. — Jasno in določno bi naj listi navajali naše laične apostole: kako treba razširjevati kraljestvo Kristusovo. Metoda in pot bo seveda za razne stanove različna, cilj bo pa isti.

O odnosu društev do KA po ev. preorientaciji je govoril drug govornik. Ob tej priliki bi rad le podčrtal **evharistični pečat**, ki bi naj označeval in usmerjal vse delo KA. — Sploh bodi Evharistija characteristicum KA. — Evharistično življenje je zavzelo pri nas že precejšnje dimenzije. Mislim na številne evharistične kongrese. Zdi se, da bi moralo evharistično življenje še bolj na globoko zajeti vsakega posameznika. Izjavo, ki jo je ljubljanski prevzvišeni slišal v Franciji, da smo Slovenci čredarsko ljudstvo in ki ne odgovarja v vsem, bi pa le trebalo včasih malo premisliti: zakaj drugi tako o nas sodijo?! In če bi smel dostaviti svoje izkustvo, ko vem, da so naša dekleta v domačih farah hodila najmanj mesečno k zakramentom, ko vem, da so naši kmečki fantje šli vsako nedeljo v cerkev, ko pa so prišli preko meje, so odložili že tekom prvih tednov te navade, kakor se pač odloži zimski suknjič spomladi, in to brez velikih težav. — In sem se vprašal: kako je vendar to mogoče? pa nisem pri najboljši volji našel drugega odgovora, kakor: so pač osebno premalo na globoko zajeli. Evharistično gibanje nam bo moralo dati značajev za bodočnost, značajev po individualni vzgoji. EK (Evharistično križarstvo) imenujejo severni narodi tovrstno gibanje.

Dotaknem se naj prav kratko še **liturgičnega gibanja**, ki bo pri pravem, globokem evharističnem življenju le spontan odraz njegov. Več znanja o sv. maši, več sodelovanja, sodarovanja pri skrivnosti od strani našega ljudstva bi bilo vsekako želeto. Utemeljena je ta želja z istim razlogom, kakor zgoraj. Če bodo imeli naši ljudje več umevanja sv. maše,

jo bodo tudi vzljubili, jim ne bo le lepa navada, temveč potreba in potem ne bodo tako hitro ohlapnili, oveneli, kakor hitro se presadi njihovo mehko dušo v drugo zemljo. Pri vprašanju liturgičnega gibanja bi se morali dotakniti zopet onih točk, ki sem jih omenjal pri ureditvi službe božje ter jih bolj razviti in nove momente dodati, toda to bi spadalo bolj na liturgični tečaj. Eno je gotovo: če je sv. maša središče vsega našega verskega življenja, bo treba tudi oči našega naroda vedno bolj usmerjati na Kalvarijo naših prezbiterijev, da ne bo sv. maša samo eden izmed obredov, kakor je n. pr. blagoslov kruha na veliko soboto in radi česar so bili nekateri moji izseljenci obupani, češ velika noč brez blagoslovljenega mesa sploh ni prava, a če ni šel v nedeljo v cerkev, si ni delal prav nobenih velikih skrupulov.

Dovolite, gospodje, da končam svoja izvajanja z mislijo, ki me navdaja, če čitam 5. poglavje Matejevega evangelija in s tem navedem zadnji, zame glavni predpogoj dobre metode, ki bi ga vsaj sebi rad vzdal kot vogelni kamen v delo KA.

Ko je namreč Gospod v začetku svojega govora na gori slovesno razglasil osmero blagrov kot svoj evangelij, se je obrnil k svojim učencem. Človek bi mislil, da jim bo dal sedaj naročilo: Pojdite sedaj in učite moj evangelij, razširjajte te moje misli. Toda ne. Najprej jim daje čisto drug ukaz: »Po svojem osebnotnem življenju oživite moj nauk! Vi ste sol zemlje. Če pa se sol izpridi, s čim se bo solilo? . . . Vi ste luč sveta. Ne more se skriti mesto, ki stoji na gori. Svetilke tudi ne prižigajo in ne postavljajo pod mernik, marveč na svetilnik in sveči vsem, ki so v hiši. Tako naj sveči vaša luč pred ljudmi, da bodo videli vaša dobra dela in slavili vašega Očeta, ki je v nebesih.«⁵

Na znotraj moramo sami biti, kar hočemo preko KA drugim dajati: To je prvi in najtežji predpogoj. Kristusa moramo vpostaviti v nas samih, da ga bo svet videl in doživel na nas. Kako težko nam je, ker gre današnji svet bolj in bolj hladnodušno mimo nas. Nobena maska ne bo zadostovala, nobena stranka nam ne bo vrnila duš. Obraz in postava, nastop in ime odpovedujeta danes. Le resnična, močna duhovnikova osebnost bo imela pridobitno moč v KA.

⁵ Mat 5, 13—16.

Dr. J. Meško:

Hierarhični položaj duhovnika v KA in njegova misija.

I.

Hierarhični značaj Katoliške akcije. V razpravi o dogmatičnih temeljih Katoliške akcije je glavna misel tale: Ni mogoče pravilno pojmovati Katoliške akcije, če ne upoštevamo nauka o mističnem telesu Kristusovem, o Cerkvi, ki je živ organizem, obsegajoč v duhovni povezanosti »učecho« in »poslušajočo« Cerkev. Različne so sicer funkcije, dela, dolžnosti posameznih udov, toda vsi imajo vendarle eden in isti namen, namreč, rasti v spoznanju in ljubezni Kristusovi in druge voditi k temu spoznanju in ljubezni. Ne delitev, ampak skupnost je potrebna. Zato nauk o onem splošnem svečeništvu oziroma duhovništvu, ki vključuje vse brez izjeme, duhovnike in lajike.

Nikakor pa ta nauk o splošnem svečeništvu ne sme najti tako močnega poudarjanja, da bi s tem zanikali posebnost, svojstvenost, nadrejenost hierarhije. Hierarhija je temelj in zaključek KA — alfa in omega KA. Brez hierarhije ni Katoliška akcija sploh mogoča, je nesmisel. Zato bi bilo napačno misliti, da KA hoče prenesti nekaj dela, ki sicer spada v delokrog hierarhije, na laike in dati tem iniciativo in izbiranje metode, — nikakor — KA hoče le pritegniti laike; a ohraniti kar je njeno. To je lex divina, temeljni zakon cerkvene ustave. Praktično se izvaja v oblasti učenja, duhovništva in pastirstva. O tem govori dogmatika in ni nujno, da bi v razpravah o Katoliški akciji podrobneje o tem govorili. Poudariti treba samo to, da so temeljne hierarhične stopnje, ki jih mora upoštevati Katoliška akcija, namreč papeštvo, škofovsko oblast in oblast župnika; torej Cerkev kot celota z vidnim poglavarjem na čelu, škofija s škofom in župnija z župnikom. Vse tri skladno in enotno!

Čeprav potegne hierarhija črto med seboj in laiki in so torej laiki oni, ki od nje sprejemajo, v nekem smislu torej pasivni, ni s tem rečeno, da bi bilo prav, če bi bili pasivni tudi z ozirom na Cerkev kot celoto, pasivni z ozirom na naloge, ki jih ima Cerkev. Naloga hierarhije ali hierarhični apostolat je nekaj za sebe, laični apostolat je sicer hierarhičen, pa vendar pomožni apostolat, podrejen hierarhičnemu, kakor je to povedal papež sam v besedah: »Soude-

ležba, to je povezanost z episkopatom in duhovništvom, torej nobena samovoljna neurejena akcija, ampak urejena in uravnovešena akcija, podrejena glavni akciji škofov in duhovnikov.¹ »Akcija laikov se torej nasloni tesno na hierarhijo, ne rečemo pa, da se z njo povsem strne. V njej, namreč v akciji laikov, gledamo lahko neko razširjeno hierarhijo, podaljšano oziroma izpopolnjeno. V pismu španskemu kardinalu Segura govori papež o laičnem apostolatu kot o neki posebni časti, ker dela s pomočjo posebne milosti božje in ker izpopolnjuje dušno pastirsko delo duhovščine.

Hierarhija ni samo osnova, moralno ozadje Katoliške akcije, ampak je obenem ona sila, ki drži vse skupaj. Organizacija KA in vse njeno delovanje je podrejeno hierarhiji in od nje odvisno. Auktoritativna je v tej zadevi misel, izražena v pismu državnega tajnika, ki pravi: »Nujno imajo vse različne oblike akcije organiziranih katolikov v osrednjo oblast, ki vse urejuje, v cerkveni hierarhiji. Zato je delo župnijskih, škofijskih in centralnih svetov direktno odvisno od cerkvenih oblasti. Po svoji naravi morajo imeti vsi ti organi napram raznim združenjem nadrejeno in avtoritarno oblast. Samo na ta način bodo imele vse katoliške sile enoten smoter in živahno udejstvovanje.«²

Ni bistveno za KA, katerih udruženj se poslužuje, to so krajevne zadeve, bistveno je pa, da se vsa udruženja, ki so sestavni del KA, podredijo hierarhiji in postanejo direktno od nje odvisna. Tu ni izjem in ni debate, ker je vse to bistveno in osnovne važnosti.

II.

Iz navedenega sledi, kakšen mora biti položaj duhovnika v KA. Ta položaj je hierarhičen, to se pravi duhovnik je kot duhovnik v KA. Drugačen je torej duhovnikov položaj v KA, kakor pa v raznih drugih ustanovah in organizacijah, na pr. pri kakem denarnem zavodu, v politični stranki, celo v odboru navadnega društva. To so ustanove, ki so demokratične in upoštevajo duhovnika le kot poštenega sodelavca, ki se mu more zaupati ali kot strokovnjaka oziroma kot sicer vplivno osebo. Gledano iz čisto pravnega stališča, nima tukaj duhovnik nobenega privilegiranega položaja in ga tudi zahtevati ne more.

Drugače je v KA in v vseh ustanovah, ki spadajo v njeno

¹ Nagovor papeža Pija XI., 5. maja 1932.

² Pismo državnega tajnika, 2. oktobra 1923.

organizatorno strukturo. Za vsakega duhovnika velja, kar je pisal papež škofom v Argentini: »Da mora biti kler na tej nad vse sveti akciji udeležen, sledi iz tega, da ta akcija, čeravno po svoji naravi delo laikov, brez vnetega in vztrajnega dela duhovnikov, ne more niti nastati, niti prospevati, niti pokazati posebnih sadov.«³ Kdo naj upelje laike v tisto delo KA kakor ravno duhovnik. Pojav kakšnega Ozanama ne zadostuje niti zdaleka, da bi vrgel sum na upravičenost tega stališča Cerkve. Izjeme še niso zadostne, da bi se radi njih spremenil hierarhični sistem KA. V encikliki »Ubi arcano...« (1922) omenja papež prvenstvo duhovnikov v KA ko piše: »Četudi bi se ta naloga (katoliška akcija) zdela kleru in ljudstvu težka, je vendar potrebna in je ena prvih dolžnosti vaše pastirske službe in krščanskega življenja...«⁴ Med prve dolžnosti dušnega pastirstva spada delo v KA. Težave niso nobeden razlog, da bi to delo opustili in se vdajali pesimizmu in skepsi, kakor žal opazamo tu in tam.

Papež nadaljuje: »Vsa ta dela (kat. akcija) so neločljivo združena z ono srčno željo po obnovitvi kraljestva Kristusovega.«⁵ Brez katoliške akcije je vsak poizkus pokristjanjenja razkristjanjenega sveta nemogoč. Tukaj je treba jasno ugotoviti: Ali duhovnik z nekim posmehom odkloni sodelovanje in s tem zavrže delo za pokristjanjenje duš in življenja ali pa sodeluje v zavesti, da vrši času primerno in važno dušno-pastirsko dolžnost. Daritev in molitev pomenita veliko, pa tudi akcija je potrebna. Resnični molilci in ponižni darovalci bodo cenili in za potrebno smatrali oboje.

III.

Glavno in najvažnejše vprašanje je, kakšne naloge ima duhovnik v KA, kakšno vlogo igra v njej. Mislimo predvsem na onega duhovnika, ki mu je škof naložil posebno skrb za Katoliško akcijo, to bo predvsem župnik oziroma njegov namestnik in tudi dekan oz. njegov namestnik.

Oglasnik naše škofije govori v l. 1930 o nalogi duhovnikovi in njegovem položaju v KA tole: »Pa najsi je tudi KA laiški apostolat, dušni pastir mora biti duša KA v župniji, kakor sploh vsakega verskega gibanja v župniji. Zato mora prepričanje o nujnosti KA za versko obnovo v župniji zajeti

³ Pismo Pija XI., 4. febr. 1931.

⁴ Okrožnica »Ubi arcano«, 23. dec. 1922.

⁵ Istotam.

predvsem duhovnikovo dušo. Ves mora biti prešinjen zavesti, da je izvajanje KA v župniji njegova nepremakljiva dolžnost in da bi bila že sama rezerviranost do KA isto, ko ovirati v župniji razmah verskega življenja. Kako bi sicer pred Kristusom Kraljem mogel kedaj polagati svoje račune kot »fidelis servus«: »Domine quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum?« (Mt 25.)⁶

Treba je torej vsestransko upredeliti položaj duhovnikov v KA. Čeravno je ta položaj v glavnem vsakemu jasen, je vendar treba podrobno poznati naloge duhovnikove. Duhovnik ni samo nekaj reprezentant oblasti, kakor bi morda kdo mislil, ampak njegov položaj v KA zahteva aktivnost in sicer vsestranske in vztrajne aktivnosti. Sledi jasno iz besed našega Oglasnika, ki pravi, da je duhovnik duša katoliškega življenja, sploh življenja KA. V tem oziru je zelo jasno ono pismo, ki ga je papež naslovil na škofo Argentine, v katerem govori ne samo o hierarhičnem položaju duhovnikovem, o položaju reprezentanta, ampak o onih nalogah, ki zahtevajo predvsem duhovnikovo aktivnost. Takole piše papež: »Duhovniki naj stojijo laikom ob strani, da ne bi njihovo delo, ki ga opravljajo, šlo na stranpot, in da vedno z dolžno pokorščino in vdanostjo navodila cerkvene hierarhije upoštevajo. Poleg tega je naloga duhovnikov, da izšolajo vest članov akcije po krščanskih načelih, posebno vest onih, ki so na vodilnih mestih. Kajti samo oni, ki so po sprejemu mašniškega posvečenja »služabniki božji in delilci milosti Kristusove«, imajo potrebna sredstva za to nalogo. »V teh besedah papeževih je položaj oz. mesto duhovnikovo v KA⁷ jasno začrtano in opisano.

Dvojna je torej naloga duhovnikova. On je v KA zastopnik cerkvene hierarhije in oni, ki vzgaja. Lahko bi rekli, da je stališče duhovnika cerkvenopravno in moralno.

V svoji škofiji je škof tisti, ki določa Katoliški akciji smer in delo. Župnik dela v odvisnosti od škofa, po navodilih škofa. »Sodelavci škofovi«,⁸ pravi papež o duhovnikih.

a) Cerkvenopravni položaj duhovnika v KA! Treba je pomniti tole: Duhovnik ni upravitelj društva, voditelj v tistem pomenu besede, kakor je to pri kongregacijah ali drugih verskih bratovščinah. Sam naj torej z absolutno oblastjo ničesar ne odreja ali določa. Zavedati se namreč mora, da ima za sodelavce odrasle laike, ki jim svojega položaja ne

⁶ »Oglasnik lavant. škofije« 1930, V.

⁷ Pismo Pija XI. škofom v Argentine, 4. febr. 1931.

⁸ Nagovor Pija XI., 5. sept. 1925.

sme kazati tako, da bi odbijalo. Tudi ne sme ovirati iniciative laikov, pač pa jo vzbujati in pravilno uravnjavati. Zdi se mi, da bi se ravno v tem oziru lahko največ grešilo, oziroma naredilo taktičnih napak. To bi bilo usodno, ker bi s tem sodelovanje laikov prenehalo biti sodelovanje in bi prešlo v brezdelno pasivnost. Pastoralna modrost duhovnikova je tukaj posebno potrebna. On se mora zavedati, da ima sicer poseben položaj, vendar se pa mora zavedati tudi, kako riskantno je to, če laiki začnejo misliti, da so v akciji samo zato, da prikimavajo. Duhovnik jih mora navajati na to, da sami mislijo in delajo, seveda po navodilih in pod nadzorstvom duhovnika, ki ga v tem oziru naj čimmanj čutijo. Laiki naj ne bodo kakor stroj, ki je povsem odvisen od onega, ki mu streže. Kako laike vpeljati v njihovo delo, da bodo iniciativno in v delu resnični in res katoliški, to je poglavje zase.

Duhovnik kot reprezentant cerkvene hierarhije jamči in skrbi za to, da se upošteva vera, morala, disciplina in navodila Cerkve. Kot zastopnik Cerkve ima strogo dolžnost, da ovrže vse, kar bi enemu ali drugemu izmed navedenih stvari nasprotovalo. To bo posebno važno tam, kjer bo delovala tudi tako zvana širša KA, oziroma KA v širšem pomenu. Na vasi morda ne bo težav, bolj verjetno je, da bi se kakšni zmotni idejni tokovi pojavili med inteligenco in posebno še med dijaštvom. So se in ravno to daje pravico misliti, da bi se mogli znova. Duhovnik tukaj ne more debatirati o stvari, ki se tiče morale ali cerkvene discipline, ampak mora vedno poudarjati, da gre za stvari, ki so osnovnega, temeljnega pomena. Zavedati se namreč moramo, da laiki, četudi katoliški, skušajo v svojem delu, morda celo v dobri veri, kopirati nasprotnike. Ta očitek nam od strani nasprotnikov ni bil prihranjen in bi bilo stvari v škodo, če bi se ponavljal v Katoliški akciji. S tem bi odbijali, namesto da bi privlačevali. Laiki, ki resno mislijo in so sinovsko udani Cerkvi, ne bodo gledali v duhovniku kot čuvarju morale in resnice v KA človeka, ki pazi, ker jim ne zaupa, ampak bodo razumeli, da je ta naloga duhovnikova zvezana tesno z njegovim dušnopastirskim poklicem. Če tega ne spozna in misli, da nadzorstva ne potrebuje, potem takšen laik ne pojmuje pravilno duhovništva in njegovih od Kristusa mu podeljenih dolžnosti in oblasti. Duhovnik bo zato moral skrbeti, da bodo laiki sprejeli vse odloke in vsa navodila Cerkve brez kritike, kot sinovi, ki dolgujejo popolno pokorščino Kristusu in Cer-

kvi. Zato bo istočasno z vzgojo laičnih apostolov morala Cerkev pridobivati na svoji avktoriteti, na svojem vplivu.

b) Opisani položaj duhovnika v KA je bolj cerkveno-pravnega značaja. Veliko bolj važen je pač njegov moralni vpliv, to pa radi tega, ker z njim šola katoliško zavest ali zavednost članov, in pa, ker se kaže manj v položaju, a bolj v dejanju, v akciji. Govorimo torej o misiji duhovnika. Ta naloga moralnega vpliva in vodstva je duhovniku svojstvena, tako, da mu je nikdo ne more odrekati. Zopet ponovim besede papeževe: »Namen vsestranske delavnosti duhovnikove v Katoliški akciji je, na razne načine in z vsemi možnimi in razpoložljivimi sredstvi, posebno z osebno svetostjo in z dobrim zgledom, delati na to, da se duhovno usposobijo laiki kot pomočniki v apostolatu, ki bodo potem v stanu pomagati hierarhičnemu apostolatu. Z eno besedo, duhovniki morajo delati na to, da si vzgojijo laične apostole.«⁹ Pomislimo samo na ono, kar KA pričakuje od laikov: primerno pobožnost, odgovarjajoče znanje božjih resnic, neoporečno obnašanje, brezpogojno pokorščino do papeža in škofov, gorečnost za delo. — Če pomislimo na vse to, spoznamo, da je polje dela za duhovnika, vzgojitelja laičnih apostolov, veliko, obširno.

Uspeh bo odvisen od enega predpogoja, namreč od osebnosti duhovnikove. Mora pa koreniniti duhovnik v nadnaravnem. Posvečenje duš, versko poduhovljenje laičnih apostolov je nemogoče, če ni duhovnik sam svet. Ne more dati, česar sam nima. »Agere sequitur esse.« To vemo. Ravno ta »esse« je tako važen za duhovnika, ki za katoliško akcijo vzgaja laične apostole. Mi razumemo, da ta »esse« zadeva značaj, osebnost, duha v njegovih osnovah in v najtesnejšem odnosu do Boga, manj, veliko manj, pa duhovnika v njegovem znanju, govorniški spretnosti, navdušenju. Zato nas ona povprečnost ne bo usposobila za uspešno delo pri vzgoji laičnih apostolov, ampak samo neko večje bogastvo svetosti in pobožnosti, »življenje v obilnosti«, kakor je to želel Kristus za vse, brez dvoma pa posebej še za duhovnika. V duhovniškem glasilu »Vzajemnost« imate članek pod naslovom: »Kako deluje Bog po nas?«, ki prav primerno pokaže pomen osebne svetosti in globoke religiozne dovršenosti.¹⁰

V encikliki »Ad catholici sacerdotii« z dne 20. decembra 1935, omenja papež Pij XI., kako važno je, da duhovnik skrbi za svoje posvečenje. Ko imenuje duhovnike »sol zemlje in

⁹ Nagovor Pija XI., 19. sept. 1930.

¹⁰ »Vzajemnost« 1935, str. 12.

luč sveta«, jih poziva z ozirom na nevarnosti časa, da skrbijo za to, da bo duh prožen in močan. »Treba je, da ste zgled svetosti, če hočete, da bo vaše delo, s pomočjo božjo, rodilo zaželjen uspeh. Ta čednost katoliškega duhovnika je tako velikega pomena, da če manjka, ostale spretnosti duha nič ne pomenijo; če pa imajo svetost, bodo, četudi druge lastnosti niso posebno vidne, imeli čudovit uspeh.« Omenja zraven tudi župnika Janeza Vianeja in Jožefa Kopertinskega kot dva zgleda izmed onih mnogih, ki so delali čuda, ne s svojim znanjem, ampak s svojo svetostjo, pobožnostjo. V isti encikliki papež poziva duhovnike, da duhovne vaje, meditacije, mesečne obnove itd. opravljajo z večjo vnemo, bolj pogosto in delj časa, to pa radi tega, ker naš čas zahteva večjega napora sil, če hočemo sodelovati z uspehom za rast in utrjevanje kraljestva Kristusovega. V tem je glavna misel enciklike, ki je sicer precej dolga, a vendar tako klasično sestavljena in obenem jasno in popolno. Reči pa moramo, da papež poudarja v encikliki ravno ono, kar zadeva svetost, ne pa kot glavno ono, kar zadeva znanje. Saj opozarja na besede Rimskega pontifikala »in ordinatione presbyteri«, kjer Cerkev zahteva od novoposvečenih duhovnikov: »Coelestis sapientia, probi mores, et diuturna iustitiae observatio, vos commendet, ut sit odor vitae vestrae oblectamentum Ecclesiae Christi, ut praedicatione atque exemplo aedificetis domum, idest familiam Dei.« Bogastvo duhovnega življenja mora torej imeti duhovnik. Kakor pravi n. pr. sv. Bernard o Mariji: »Plena sibi, superplena nobis«, tako naj bi veljajo v neki meri o duhovniku v KA: »Plenus sibi, superplenus aliis«, »bogata za sebe, nad vse bogata za druge.¹¹ Papež sam je v nekem nagovoru rekel o duhovnikih: »Za vsestransko delo in naloge duhovnika, posebno v KA, ne zadostuje, v resnici več ne zadostuje pastoralna teologija od preje.«

Naloga duhovnikova bo še posebno težka, ker bo moral iskati za KA laičnih apostolov predvsem med mladino. To bo neka svoje posebne vrste pedagogika. Ta pedagogika v vzgoji in izšolanju laičnih apostolov ni težka v tistem smislu, kakor je težka vsaka vzgoja v obče, ampak veliko težja, to pa radi onega posebnega namena KA, ki je v tem, da hoče mladino versko vzgojiti in usposobiti za vzvišeni namen apostolata.

Način, kako vzgajati laične apostole, bo itak za vso

¹¹ Nagovor Pija XI., 19. jul. 1928.

škofijo enoten. Kakor ima šola svojo pedagogiko, tako jo bo morala imeti tudi Katoliška akcija.

O misiji duhovnika v KA bi se dalo in moglo še več govoriti, pa mislim, da je to naloga referata o vzgoji laičnih apostolov. Zadosti je tukaj, če poudarjamo pogoje za vzgojo laičnih apostolov, namreč duhovnikovo osebnost, njegovo svetost, pa tudi znanje, znanje cerkvenih disciplin in tudi znanje vseh sodobnih življenjskih problemov, socialnih, političnih, duševnih — notranjih.

Vemo, da je Cerkev tekom stoletij od svojega postanka do danes storila veliko, in to, zgrajena na hierarhijo. Prepričani smo, da bo tudi novo gibanje, Katoliška akcija, doseglo veliko, če se bo, oprto na hierarhijo, z vnemo oprijelo te vzvišene naloge. Zavedati se pa moramo, da pri tem ne devamo bremena na rame laikov in s tem olajšamo lastno breme, ampak da novo breme vzamemo na rame.

Mi pa verujemo v optimizem in idealizem duhovnikov in smo zato prepričani, da bo z božjo pomočjo naše delo dalo sad.

Anton Karo:

Praktične smernice za vzgojo laičnih apostolov.

V zelo tehtni knjigi cistercianca Chautarda o notranjem življenju kot duši vsega dela na zunaj (ki je izšla tudi v nemškem prevodu), berem, da je sv. oče Pij X. rekel nekoč kardinalom: »Dandanes je najbolj potrebno, ne katoliške šole zidati, tudi ne skrbeti za duhovniški naraščaj, ampak skrbeti v vsaki fari za število laikov, ki so čednostni, dobro poučeni, polni poguma in resnični apostoli« (stran 149).

In prav to je naloga KA: vzgojiti v laičnih apostolih pomočnike za dušnopastirsko delo. Ti bi naj bili elita, jedro, kvas, ki bi prekvasili svoje okolje in tako polagoma vso množico — maso v fari.

Kristjani vzornega življenja in požrtvovalnega apostolskega dela so bili že od prvih krščanskih stoletij hrbenica svete Cerkve in eden glavnih pogojev za njene uspehe. Načelo elite, vzgojo elite priporočajo tudi danes kot glavno sredstvo za prenovitev sveta. Ta metoda krščanske organizacije dosega čudovite uspehe v Holandiji, Belgiji in Franciji. Zlasti belgijska KA se ravna po tem načelu; a prav to žosistično organizacijo imenuje sedanji papež »dovršen primer tiste KA, ki je ena prvenstvenih zamisli njegovega papeževanja« in »avtentično obliko KA, prilagojeno sedanjemu času«.

Sam Jezus Kristus je ravnal po tem načelu. Svojo blagovest je oznanjal množicam, a obenem se je predvsem trudil za vzgojo elite — dvanajsterih apostolov, ki naj bi nadaljevali njegovo delo.

Apostoli in njihovi nasledniki so ga v tej metodi posnemali. Tudi oni so oznanjali evangelij množicam; toda trudili so se tudi, da so izoblikovali v krščanskem občestvu ascetov, devic, menihov, puščavnikov, ki so s svojimi junaškimi zgledi kazali pot krščanske popolnosti, zbujali občudovanje poganov in jih spreobračali. Ista taktika je potrebna v naši dobi.

Praktična izvedba KA zahteva torej trojno:

1. Vse dušno pastirstvo preusmeriti v duhu KA;
2. izoblikovati za vsak stan laične apostole;
3. (a po važnosti prvo) poglobiti pobožnost in izobrazbo duhovnikov.

1. Vse dušno pastirstvo je treba preusmeriti v duhu KA. Zelo duhovito in globoko je to povedal dr. Blüml v dunajskem listu »Der Seelsorger«: Fara je božje stvarstvo v malem, najmanjša pokrajina v božjem kraljestvu, celica v velikem Kristusovem telesu, katoliška Cerkev v malem. Župnik je v tem majhnem svetu namestnik Boga, ki je causa prima, kralj te province božjega kraljestva, glava, duša in jedro v celici Kristusovega mističnega telesa, papež in škof v svoji mali Cerkvi.

Iz tega spoznanja bo župnik organiziral poverjeno mu področje po danih zgledih nadrejenega makrokozmičnega sveta. Po vzoru Boga-Stvarnika si bo moral za svoje delo pritegniti sodelavce, organe, causae secundae. Kot regent province božjega kraljestva — in naj bi bila še tako majhna — bo izvrševal svoje vladarske posle po sposobnih in pooblaščenih ministrih. Kot glava Kristusovega telesa v njegovi fari bo vršil svoje vodstvo po primerno usposobljenih udih. Kot papež in škof svoje »Ecclesiola Christi« si bo ustvaril nek, četudi še tako primitiven posnetek cerkvene hierarhije. Župnik, ki veruje tako v Cerkev kakor tudi v svojo faro (seveda ne v zunanji aparat, v vidne zunanje forme, marveč v božji skrivnostni svet, ki se skriva za tem), bo zastavil vse svoje moči, da vzbudi z dano mu božjo življenjsko močjo čim več udov svojega farnega organizma iz pasivnosti k aktivnosti po načelu: kar lahko izvršijo drugi udje Kristusovega telesa, morajo ti izvršiti. To načelo bo moralo veljati tudi tedaj in tam, kjer bi mogel župnik vse sam opraviti, ker ve, da morajo zgolj pasivni, na noben način aktivirani udje shirati in ohrometi. Zato je odločilne važnosti, ali bo mrtvo ali živo krščanstvo signatura njegove fare, vprašanje, ali bo znal vzbuditi z birno v krščene položene božje delovne zmožnosti, ali bo preskrbel dela za božje otroke in tako rešil v božjem kraljestvu svoje fare problem nezaposlenosti, ali ne.

Vzor mu bo moral biti pri tem delu za božje kraljestvo naš Gospod in Učenik. Kakor Kristus, vsevedni in vsemogočni, ki bi bil v resnici dovolj močan, da bi vse sam naredil, ni smatral za pod svojo častjo, marveč je imel za vredno božjega truda, da je poklical, vzgajal in učil za organizacijo in vodstvo svoje svetovne fare v apostolskem kolegiju ožji in v krogu učencev širši akcijski komite — ožji in širši odbor, tako bo tudi župnik v polni zavesti svojega Kristusovega poslanstva v božjem kraljestvu svoje fare zbral okrog sebe ožji in širši krog sodelavcev, jih seveda tudi z obilno prisrčno molitvijo prežal s svojim duhovniškim duhom in jih

tako izoblikoval za uporabne organe svojega hierarhičnega apostolata.

Do danes je bilo tako, da so vse delo opravljali duhovniki sami, kakor da bi veljalo načelo: kar le morejo opraviti duhovniki, naj opravijo duhovniki sami. To je imelo svoje sončne, a brez dvoma še večje senčne strani. Ne le, da so bili duhovniki preobloženi z mnogimi deli v katoliških družtvih, propagandi, zbiranju in niso mogli zadostiti svojim svojsko duhovniškim pravilom, deljenju sv. zakramentov in drugim, največja škoda je bila v tem, da so laiki izgubili vedno bolj interes za sodelovanje. Nad 300 milijonov je vseh katoličanov, a vsa iniciativa in vse gibanje je moralo iziti iz 300.000 duhovnikov. Kako naj potegne en sam človek cel tisoč nezainteresiranih, ali že docela brezbriznih za seboj? Smisel Katoliške akcije pa je, da vsak duhovnik poišče v tem tisoču pomočnikov, jih vname in izšola za laične apostole, potem pa vsi skupno skušajo vzdramiti dremajočo maso, da postanejo iz nje samostojno misleči, samozavestni in podjetni katoličani.

Morda bo kdo ugovarjal: A naši laiki niso zreli za tako pomoč duhovniku. Če še niso zreli, jih moramo pa tako izoblikovati, da bodo zreli. Toda med tem, ko izšolam laika v pomoč, bi že delo davno sam bolje opravil. Toda to bi bil slab vzgojitelj, ki bi vse naloge s a m reševal, namesto, da bi svoje gojence sistematično navajal za samostojno reševanje vedno težjih nalog, sam pa bi si ohranil le nadzorstvo.

Župnik Zabret citira iz belgijskih knjižic o voditeljstvu sledeče tehtne misli: »Noben predstojnik ne sme sam izvrševati opravil, ki bi jih mogli podrejeni prav tako dobro opraviti, da ostane prost za ona dela, ki jih more samo on izvršiti. Voditelji, ki ne premagajo skušnjave, da bi vse naredili sami, zelo slabo izvršujejo svojo službo. Njihova naloga je voditi, ne pa izvrševati. Naj najprvo napravijo točen načrt, porazdele posameznikom njihove naloge in naj potem nadzorujejo, da bodo dotični vse naložene naloge zvesto vršili. Vse to je mnogo važnejše, kakor pa izvrševanje, ki jih navadno popolnoma izčrpa.« (Ljubljanski škofijski list, 1934, št. 2—3.)

Moder oče ne ravna v dorastlim sinom kakor z otrokom, zaupa mu tudi kako častno opravilo pri hiši, da vzbudi njegov ponos in zavest odgovornosti, zlasti pa veselje in interes za skupen dom. Le priznajmo, marsikak duhovni oče pa ravna s farani v duhovnem oziru kakor z nedorastlimi otroki. Le priznajmo, niso vseh nespোরazumljenj med starimi in mladimi, med duhovniki (presbyteri) in laiki krivi vedno poslednji.

Tudi mladinsko gibanje je imelo v sebi mnogo zdravega jedra in prav mi duhovniki bi si morali resno izprašati vest, ali je naše ravnanje z laiki vedno res pravilno. Ali ni mnogo duhovnih gospodov, pri katerih je poudarek na zadnji besedi, nastopajo kot gospodje, da se čutijo laiki kakor podložniki, ki se izognejo župniku, ako se le da, ne upajo se mu povedati svojih želja, kaj šele upravičene kritike. Ni medsebojnega zaupanja, marveč ločilni prepad.

Bratje! Nikar sami sebe ne varajmo! Naš narod ni tako trden v veri in ni tako globoko usidran v Cerkvi, ko si morda domišljujemo. Dokaz: izseljenci, ki odpadajo, toliko slabih knjig in listov, naša prislovična hlapčevska narava, skvarjena še po alkoholizmu in gospodarski krizi. Nikar se ne varajmo, komunizem je vkljub ali ravno zaradi raznih fašizmov in diktatur v svetu in pri nas bolj nevaren, ko morda slutimo. Dobro mi je še v spominu, kako so ob razsulu Avstrije mnogi častniki, ki so se imeli prej za bogove in za navadne vojake niso imeli drugega ko prezir, moledovali pri teh prostakih, naj gredo vendar za njimi. A ti so šli svojo pot — ker je bilo že prepozno. Le zaupajmo dalekovidnosti, ali boljše božjemu navdihnjenju svojih cerkvenih voditeljev — papeža in škofov — da hočejo najboljše, ko nas pozivajo, da pritegnemo laike k sodelovanju pri hierarhičnem apostolatu. Le ponižajmo se (da rabim ta sicer neprimeren izraz) rajši sedaj prostovoljno k laikom, ko da bi nas razmere prisilile tedaj, ko bo že prepozno. KA je papežev klic ob enajsti uri! Gorje naši domovini, če ga slovenski duhovniki preslišimo in še naprej omalovажujemo KA ko doslej!

Kaj naj pa storimo? Dr. Laros začenja svojo zelo poučno knjigo: »Pfungstgeist über uns« takole: »Ali ni čudno: že več ko deset let se vsepovsod govori in razpravlja o Katoliški akciji, toda zakrament KA je še najmanj aktiviran. Kaj premore vse človeško prizadevanje, ako ne pritegnemo božje gonilne moči? To pa je v sveti birmi podeljeni Duh, ki nam je dan ravno za življenjske boje za božje kraljestvo na zemlji. Komu je jasen centralen pomen sv. birme za posameznega kristjana in za občestvo vernikov? Ali ni od vseh zakramentov sv. birma najmanj življenjsko in praktično izrabljena v zavesti kristjanov, četudi jo deli samo škof in mora imeti zato poseben pomen.«

Poziv h KA bi lahko začel škof s Pavlovimi besedami Timoteju: »Opominjam te, da poživiš božjo milost, ki je v tebi po polaganju mojih rok« (2 Tim 1, 6). Binkoštni praznik bi moral postati glavni praznik KA, dan velike birm-

ske obnove, na katero bi morali vernike pripravljati s sistematičnim poukom o zakramentu KA, kakor jih v postu pripravljamo na Veliko noč s poukom o zakramentu sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa. Posebno slovesno pa bi se naj to posvečenje za delo v KA obnovilo vsakih šest let ob priliki sv. birme, ko bi moral biti velik praznik ne le za otroke, marveč za vse farane.

Sv. birma ima trojen pomen: 1. je zakrament dozorelosti, polnoletnosti, samostojne osebnosti; 2. je posvečenje za splošno duhovništvo; 3. je zakrament apostolata. Poživiti te tri latentne zmožnosti v vernikih — to se pravi pastorirati v duhu KA, kar je danes nujna zahteva časa, ali pravilneje, svetega očeta, ki pač najbolj doume časovne potrebe.

1. Dozorel, polnoleten, samostojna osebnost postane kristjan po sv. birmi. Da se deli sedaj v naprej že otrokom, nič ne spremeni na dejstvu. Kakor neizbrisno znamenje sv. krsta loči kristjana od nekristjana, tako sv. birma dozorelega in samostojnega od otroka. Zato pa moramo duhovniki temu primerno z njimi ravnati. Nekateri se boje KA, češ, to bo vmešavanje v dušnopastirske funkcije. Kdor prav razume in tudi vernikom prav pojasni pomen sv. Cerkve in KA, ta te bojazni ne bo imel. Vmešavanje in oviranje je bilo pač doslej pogosto celo od strani kat. organizacij, ker ni bilo skupnega vrhovnega foruma, ki je župnijski odbor KA, kjer ima duhovnik zbrane svoje najboljše pomočnike, ki si jih mora pa seveda še v take z redno šolo izoblikovati. Koliko pobude bo lahko dobil s teh rednih posvetov z dobrimi laiki, kako se mu bo dvignil optimizem, ko bo videl, da ni osamljen. Koliko spečih sil pa se bo zbudilo zlasti v laikih, ko bodo videli, da nimajo samo dolžnost poslušanja, marveč, da imajo tudi častno pravico sodelovanja pri najbolj božjem delu — reševanju duš. Če ima sveti oče zaupanje do laikov, da jih kliče k temu tako vzvišenemu delu, zakaj bi mi oklevali? Kdor sledi papeškim navodilom, hodi vedno najbolj varno pot.

2. Posvečenje za splošno duhovništvo je sv. birma. Sveti oče Pij XI. se obrača v okrožnici »Ubi arcano« s sledečimi besedami na škofo vsega sveta: »Povejte svojim vernim laikom, da, ako sodelujejo združeni s svojimi duhovniki in škofi na delu apostolata in individualnega ter socialnega odrešenja, so bolj ko kedaj 'izvoljen rod, kraljevo duhovništvo, svet rod in božje ljudstvo', kakor pravi sv. Pavel.«

Sv. Avguštin pravi: »Mi imenujemo vse kristjane duhovnike, ker so vsi udje enega in edinega velikega duhovnika.«

Tudi laik sme nase obrniti Gospodovo besedo: »Kakor je Oče mene poslal, tako pošljem jaz vas.« Kristus je bil poslan, da vrne Bogu čast in posreduje ljudem milosti. K aktivnemu sodelovanju pri tej dvojni nalogi je poklican tudi laik. Večni veliki duhovnik, ki sedaj kraljuje nad oblaki, hoče tudi z glasovi laikov proslavljati Najvišjega, in tudi po rokah laikov deliti milosti ljudem. Kristjan je poklican h kraljevemu duhovništvu in zato mora aktivno sodelovati pri božji službi. Katoliška akcija začenja z liturgično akcijo. Verniki ne smejo biti pri božji službi »samo tuji in nemi gledalci«, naroča izrečno sedanji papež, ki gleda globlje in dobro pozna mistični studenec, iz katerega izvira nadnaravna življenjska moč sv. Cerkve.

Zato moramo pritegniti najprej v cerkvi vernike bližje k oltarju, da bomo skupno molili in peli, se skupno darovali Bogu v popolno službo, se skupno okrepili s kruhom močnih, potem jih bomo pa tudi zunaj cerkve lažje pridobili k skupnemu požrtvovalnemu delu za poživitev verskega življenja v fari. Laizicem hoče spodriniti povsod Boga s sveta, laiki s Kristusom združeni pa naj ponesejo povsod Boga v svet. Zato bo naša KA le v toliko imela resničnih pastoralnih uspehov, v kolikor bo evharistična in liturgična. Sveta maša s sv. obhajilom je izhodišče KA. Kdor bi drugje začel, ne bo imel nadnaravnih sadov.

3. Zakrament apostolata je sv. birma. Že posvečenje za splošno duhovništvo vključuje apostolat, saj spada k bistvu duhovništva apostolska skrb za duše drugih. Sveti oče pravi v pismu lisabonskemu kardinalu: »Apostolat je dolžnost, ki je neločljivo združena s krščanskim življenjem.« Torej ni cel kristjan, kdor skrbi le za svoje lastno zveličanje, a nima apostolske gorečnosti za rešitev duš. Lepo pravi kardinal Faulhaber: »Po krstu smo postali božji otroci, po birmi pa birmi pa Gospodovi apostoli. Po krstu smo bili vzdani kot stavbeni kamni v božje kraljestvo, od birme sem pa smo poklicani, da kot božji sodelavci tudi druge včlenimo v božje kraljestvo. Mi torej ne smemo biti le ribice v mreži apostolov, marveč tudi sami ribiči in apostoli.« (V pridigi 12. febr. 1928.)

Ali ne manjka prav tega apostolskega duha našim, celo v katoliških društvi organiziranim laikom? Ali ne priporoča sveti oče ravno zato tako vneto žosistovsko organizacijo, ker je bistveni njen znak ravno apostolat? Trije preskusni kamni resnične žosistovske organizacije so vsi apostolsko usmerjeni: 1. Žosistovska organizacija hoče zavo-

jevati maso delavske mladine. 2. Žok hoče pokristjaniti realno življenje delavske mladine. 3. Žok hoče zopet osvojiti okolje, v katerem dela in živi masa mladih delavcev. O tem sta pravkar izšli v zbirki »Naša pot« VIII.: »Dve razpravi kanonika J. Cardijna o KA«. Tu berem tako striktno zapovedi za apostolat, kakor jih še nisem našel v nobenih društvenih pravilih: »Žosist-borec, ki se ne bi menil za realno življenje in realne potrebe svojih članov in drugih mladih delavcev, ki ne bi skušal nanje vplivati in jih zopet pokristjaniti, tak ne bi bil žosist-borec.«

Globoko me je pretresla beseda Francoza Lallementa: »Ali apostol ali apostat.« Katoličan, ki se ravna po načelu: Kaj mi je mar moj brat?, ta ni niti polovičar, ta je suh list, ob prvem vetru bo odpadel.

Ali nismo tu slovenski duhovniki mnogo zamudili? Popravimo zamujeno vsaj sedaj, ko nam kliče sv. oče: »Apostolat in šolanje za apostolat sta obe glavni nalogi KA« (Pij XI. aprila 1931). In prav to je svojska naloga duhovnih vodij: vzgajati apostole, jih storiti sposobne za apostolat, jih navdušiti za apostolat, jim nuditi potrebnih nadnaravnih sredstev za apostolat. S tem pridemo do druge točke:

II. Izoblikovanje laičnih apostolov. V okrožnici »Quadragesimo anno« naroča papež škofom glede KA: »Iskati, modro izbirati, prav vzgajati in izobraževati te laiške apostole, to je, častiti bratje, vaša in vaše duhovščine naloga.« Tri naloge obsega to naročilo: 1. Iskanje in modro izbiranje sposobnih laičnih apostolov; 2. njihovo pravilno vzgajanje, in 3. izobraževanje.

1. Iskanje in modro izbiranje. Ali se ne spomnite pri tem nehote na one čase krščanstva, ko še ni bilo bogoslovij in so si morali duhovniki svoje duhovne pomočnike poiskati, jih ascetično in znanstveno pripraviti, potem pa poslati škofu, da jih posveti in jim da misijo? Slično delo bomo morali po papeževem naročilu začeti tudi mi sedaj za vzgojo laičnih pomočnikov. A že slišim ugovor: Novo delo, ko smo že itak preobloženi z društvenim delom. Priznam, da so mnogi dušni pastirji zelo preobremenjeni z delom, a KA jih hoče ravno razbremeniti vsega dela, ki ga lahko opravijo laiki; ne novo delo, le nov način dela po preizkušenem načelu: »Po eliti k osvojitvi mase.« Žosisti delajo takole: Najprej zbere duhovnik okrog sebe primerno število najboljših delavcev, te izšola v člane-borce. Potem začne zbirati navadne člane, a v začetku, pravi Pravilnik, se ne smemo pre nagliti z nabiranjem navadnih članov. Člani-borci

še ne bi bili sposobni, da bi preobrazili pretežko maso. Ko pa razpolagamo že z zadostnim številom članov-borcev, tedaj naj se odpro vrata novim članom. To maso v društvu naj preobrazujejo člani-borci. Resnični apostol se prilagodi, pozna dušo, ki jo hoče oblikovati, zanj skrbi, ji pomaga, jo opozarja in ji daje poguma. To se ne da delati z velikim številom oseb obenem. Evo razloga, zakaj se resnično delo žosista-borca opravlja v skupinah. V teh malih bratskih celicah borec deluje na svoje člane in s člani na druge. To so male delovne skupine z največ šestimi člani, ki se poznajo med seboj, se vzajemno podpirajo, se ljubijo, in ki je borec zanje odgovoren, ki jim je navdušujoči in oživljajoči vodnik. Resnična žosistovska akcija je v intimnem razgovoru, ko gre beseda od srca do srca, v tihi požrtvovalnosti, v skriti žrtvi borca, ki, kadar teče za izgubljeno ovčico, ne pozna ne razdalj, ne trudov, ne ovir, in to često po dolgih in mukepolnih delovnih dneh.

Taki laični apostoli so res podaljšana duhovnikova roka, ki vodi in varuje tiste, do katerih ne seže duhovnik sam, so postotertjene njegove oči, razmnožen njegov glas.

V nadaljnje potrdilo k tem ugotovitvam navedimo še besede iz nagovora Pija XI. na italijansko akademsko KA dne 22. dec. 1928: »Ako gre za velike cilje, potem izpočetka zadostuje, malo, a seveda dobrih ljudi. Pride pa vendar trenutek, ko je treba mase. Tudi masa ima torej svojo pomembnost: sicer bo masa vedno potrebovala navdušenja in vodstva, toda končno more velike in močne postojanke osvojiti samo masa.«

Dvoje je torej predvsem važno: Prvič stoji masa na koncu in ne v začetku poti, in drugič ne smemo maso pridobivati s tem, da bi manj zahtevali, marveč s tem, da vedno več laikov izpolni za udeležbo na hierarhičnem apostolatu zahtevane predpogoje. Seveda te zahteve ne bodo za vse enake. Več bomo zahtevali od posebnih apostolov KA in manj od ostalih sodelavcev.

Vzemimo praktično za fante. Prva naloga je torej, da duhovnik poišče v fari najboljše fante in jih začne šolati za apostole. On otvori nekako semenišče za vzgojo laičnih apostolov.

2. P r a v i l n a v z g o j a. Prvo bo pač, da bo poslal te izbrane fante na duhovne vaje, ki bi jih naj po možnosti vodil bodoči specializiran škofijski duhovni vodja fantov popolnoma v apostolskem duhu KA. Duhovne vaje so nujen pred-

pogoj za vzgojo elite, saj jih imenuje sedanji sveti oče: »pravo visoko šolo popolnega življenja«. Za te laične duhovne pomočnike pa velja isto, ko za klerike, da morajo živeti svetjše notranje in zunanje življenje ko ostali laiki. Zato bi jih morali že ob duhovnih vajah ali tik po njih, ko se razbeljeno železo še da z lahkoto oblikovati, sveto zavezati za določen življenjski red, ki jih mora družiti slično kakor Apostolska zveza druží duhovnike. Ali bi ne bila tudi tu zelo koristna schedula, primerno prikrojena seveda?

Načelo mora biti: verski maksimalizem. Le ako bomo veliko zahtevali, bomo vzbudili v mladem človeku vse idealne sile, zlasti pa moramo uporabiti vsa nadnaravna sredstva. Papež Pij X. pravi v okrožnici »Il fermo proposito«: »KA, ki si stavi za cilj: vse obnoviti v Kristusu, ustanavlja resničen apostolat v čast in slavo Kristusa samega. Da ga je mogoče plodonosno izvajati, je potrebna božja milost, to pa prejme apostol le, ako je združen s Kristusom. Le ako smo prej v sebi izoblikovali Kristusa, ga moremo tudi ponesti v človeško družbo.«

Za bodoče apostole bo pač nujno obvezno tedensko sv. obhajilo, če le mogoče pa sv. maša s sv. obhajilom tudi ob delavnikih, vsaj nekatere dneve. Seveda bomo najprej te apostole temeljiteje poučili o sv. maši. Tudi jih bomo uvedli v priprosto metodo premišljevanja, ker prav za naš čas velja Jeremijeva tožba: »Silno je opustošena vsa zemlja, ker ga ni, ki bi premislil v svojem srcu.« Redna molitev in vsaj četrt ure duhovnega branja na dan spada tudi nujno v ta življenjski red. Tudi posebno in splošno izpraševanje vesti bo moralo biti na dnevnem redu. Zelo koristne bi bile mesečne ali vsaj kvatrne obnove in ponovne duhovne vaje vsaj vsake tri leta kakor pri duhovnikih. Seveda jih bo treba v vseh teh in ostalih ascetičnih vajah poučiti na podlagi dobrih ascetik. Ta ascetična vzgoja je za te apostole prav tako potrebna kakor za bogoslovce in duhovnike. Saj je sicer nevarnost, da se prevzamejo in potem bi duhovniku ne bili v pomoč, marveč v oviro.

Vsa vzgoja pa mora biti stalno usmerjena v apostolat, ki je nujen postulat vsakega popolnega kristjana. Neorganično bi pa postopali, ako bi zahtevali apostolsko delovanje z autoritarnimi sredstvi in povelji, preden je vzbujen smisel za apostolsko delo. Apostol je mogoče biti samo iz prepričanja in vneme in to se ne da zaukazati. Ta ožji krog bomo pač mogli uvesti v vse one čudovito globoke in življenjsko važne resnice, kakor je tudi nauk o vinski trti in mladikah ter o

Cerkvi kot Kristusovem mističnem telesu, katerega udje so. Potem si Cerkve ne bodo več predstavljali kot nekaj izven sebe in samo nad seboj, marveč kot živ organizem, v katerem živijo in od katerega živijo tudi oni. Bolezen, to so slabi verniki, ki bi ogrožala ta skrivnostni organizem, škoduje tudi nam. Nevarnosti, ki pretijo Cerkvi, so naše nevarnosti; krivice, ki se njej gode, so naše osebne krivice. — Nasprotno mora vsak ud po svojih močeh prispevati k razvoju in napredku celotnega telesa: bodisi z molitvijo, bodisi z zgledom, bodisi z dejanskim apostolskim nastopom. To dolžnost mu nalaga njegovo razmerje do celote. Nalaga mu jo pa tudi lastna korist. Čim lepše se razvija organizem, tem več je življenja tudi v posameznih njegovih udih. Čim obilneje kroži življenjski sok po drevesu, tem več ga pride tudi v mladike. Mladika, ki ne bi hotela po svoje doprinesati k rasti vsega drevesa, ga ne bo osušila, le sama se bo posušila in odpadla. Kdor bi se hotel zadovoljiti le z majhnim verskim plamenčkom v svojem srcu, mu bosta podjetnost in delovanje satana in njegovih pomagačev še tega upihnila. Zato mora biti naša deviza pri vzgoji apostolov: na globlje in širje. Doslej smo z društvi le držali ljudi, da so ostali naši, odslej jih moramo skušati tako prešiniti s krščanskim prepričanjem in življenjem, da bodo postali osvajalci ob strani stoječih in nasprotnikov, da bomo prešli iz dosedanje defenzive v ofenzivo, kar tako lepo popisuje Fiedler v svojih treh knjigah o KA: »Defensive oder Offensive«. Usidrati te bodoče apostole globoko v najgloblji krščanski nadnaravni temelj — v Kristusa — evharističnega in mističnega, potem pa vedno tudi vzbujati smisel za apostolat, ali drugače povedano: okrepiti ljubezen do Boga in poživiti dejansko ljubezen do bližnjega, to je glavno.

Za to jih pa moramo vneti in ogreti. Lepo pravi F. A—č v članku: Nekaj misli dušnega pastirja na deželi o KA (Bogoslovni vestnik 1932): Kje naj dobé laiki to gorečnost, to vnemo? Od nas, dušnih pastirjev, ki imamo od Boga dano nalogo in oblast, da posredujemo resnico in milost božjo. Mi jim moramo pomagati, da pridejo do potrebnega bogastva verskega življenja. Versko življenje moramo razvneti v velik plamen navdušenja, ki bo objel tudi okolico. Ali ne pravi sv. Pavel o tej plameneči ljubezni, da je iznajdljiva in požrtvovalna? Ako bomo znali ljudem razvneti v srcih ta sveti ogenj, bo sam nehote in pobudno skušal se udeleževati, kjerkoli bo prilika, in ne samo tam in takrat, kjer in kadar bomo mi kazali in opozarjali. Taki ljudje bo-

do omrtvelim organizacijam dajali življenja, vodili k uspehom, donašali bodo svoj obol k širjenju božjega kraljestva.

Uvajati jih moramo pa tudi praktično, ne le teoretično v apostolat, kakor je tudi Kristus poslal že med svojo apostolsko šolo apostole in učence na misijonsko pot. Praktičnih potreb je nešteto in jih dobro pokaže Kalanova knjižica: Kvišku zdaj dežela vsa, in Kolenčeva: Bodi apostol. — Zelo točna navodila daje zopet kanonik Cardijn svojim žosistom-apostolom. Pravi: Žosisti-borci, ki se ne brigajo za naravno okolje, v katerem njihovi člani in drugi mladi delavci živijo in delajo; ki ne zbirajo informacij o tem okolju, ki se ne trudijo, da bi v to okolje proniknili; ki so v družinah svojih članov v zadregi in se v njih nerodno počutijo; ki članov doma ne obiskujejo; ki ne zahajajo k njim v njihovo ulico, njih mestno četrt; ki ne organizirajo žosistovske osvojitve med prevozom, spotoma, v delavnem času: taki žosisti-borci niso resnični žosisti-vojevalci, ne bodo nikoli dobri žosistovski voditelji, ne razumejo žosizma.

Seveda bomo svoje pomočnike morali organično vzgajati za apostolat. Prvo in glavno ostane vedno apostolat vzornega krščanskega življenja. Nato pride apostolat molitve, ki za goreče srce tudi ni težek. Potem apostolat žrtev, trpljenja. Ne pozabimo vendar tudi dobrih bolnikov v fari prikleniti v ta krog, šele nato pride apostolat z besedo, ki naj bo vedno dobro premišljena ter vnaprej z molitvijo in žrtvijo podprta. Da je treba te apostole navajati ne le na duhovna dela usmiljenja, marveč zlasti v teh težkih časih tudi na telesna, na krščansko karitas, kakor je delal Kristus in apostoli, bo pač posebi umevno.

3. I z o b r a z b a. Kakor za bogoslovce je tudi za te laične apostole potrebno oboje: pietas et scientia. Saj bomo polagoma morali dobiti tudi za to oblikovanje laičnih apostolov ne le navodila in priročnike, marveč tudi posebne vzgojne zavode, kakor jih imajo v Holandiji za katehistinje; zaenkrat pa bi bili potrebni vsaj daljši tečaji v centrali z ascetičnim in znanstvenim programom obenem. Iz takega tečaja bi se vrnili apostoli vsi poživljeni v svoje fare. Glede izobrazbe naj omenim le kratko, da se bo tudi morala naslantjati na bogoslovske predmete. Praktično bi pa zaenkrat posebno priporočal: Katekizem in papeške okrožnice.

Zagrebski nadškof koadjutor je rekel, da ne mine teden, da bi ne vzel v roke katekizma. Enako naj bi v tedenski šoli predelavali katekizem in pokazali vse one čudovite medsebojne zveze med posameznimi resnicami in zlasti živ-

ljenjsko važnost vseh teh nauk, ki jih pri prvi predelavi v osnovni šoli otroci sploh ne morejo razumeti. Varovati pa se moramo samega apologetiziranja. Izkušnja namreč spričuje, da so se v takih apologetičnih krožkih mnogim ugovori utisnili globlje v spomin, ko pa njihove zavrnitve in so mnogi mesto utrjeni bili v veri omajani.

Da so papeške okrožnice silno važne, bomo polagoma menda vendar spoznali vsaj mi duhovniki. Toda kedaj bodo postale res tako naša duhovna last, da bomo mogli spretno uvajati v nje tudi svojo apostolsko šolo? A začeti moramo. Najprej seveda v papeževu zamisel o KA, povdarjam v papeževu, ne našo osebno, zato pa se moramo sami z ljubečim študijem v to poglobiti. Tu bo morala »Vzajemnost« iti duhovnikom še bolj na roko ko doslej. Tako pridemo do:

III. naloge: Poglobiti pobožnost in izobrazbo duhovnikov. Končno zavisi vse od nas duhovnikov. Ali ni značilno, da sta največja papeža KA Pij X. in Pij XI. izdala posebni okrožnici o duhovništvu? Prvo je duhovnikovo osebno sveto življenje. Že omenjeni Chautard pravi: »Notranje življenje daje moč zunanjemu delu in ga nikakor ne ovira, v kar so nam dokaz možje, ki so bili polni notranjosti, pa so delali na zunaj silno veliko, n. pr. sv. Bernard, sv. Ludovik IX. Na kakršni stopnji je duhovnikovo notranje življenje, taki bodo njegovi uspehi. Qualis rex talis grex. Toda ljudstvo vselej za eno stopnjo nižje od duhovnika: svet duhovnik — goreče ljudstvo; goreč duhovnik — pobožno ljudstvo; pobožen duhovnik — spodobno ljudstvo; spodoben duhovnik — brezbožno ljudstvo —.« Tako sodi, res da malo ostro, a v bistvu pravilno Chautard.

Saj so slovenski duhovniki brezdvomno zelo veliko storili zlasti na narodnem, kulturnem in združnem polju, toda na striktno religioznem polju pa, kar odkrito priznajmo, smo bili le vse preveč površni. Najboljši dokaz: Svetnika smo imeli v svojem narodu, škofa Slomškega, a smo ga kot vse drugo prej odkrili in slavili, kot narodnega probuditelja, vzgojitelja in kulturnega delavca in šele nazadnje kot to, kar je prvo in nam najbolj potrebno — kot svetnika. Šele tedaj, ko bo naš »krik po svetniku« vesplošen, ko bomo svetništvo cenili kot najvišje, tedaj bomo doumeli, da hoče sveti oče s KA — posvetiti svet po svetih duhovnikih in svetih laikih in tedaj bomo tudi vredni velike časti, da bomo svetega Antona Martina postavili poleg serafskega svetca za drugega patrona naše KA.

Kot praktičen sklep bodi odločitev, da se oklenemo

ascetičnega življenja po navodilu Apostolske unije, ki je od skoraj za blaženega proglašenege svetega očeta Pija X. priporočena in družbe adoratorjev, da ne bomo le tedensko v apostolski šoli govorili našim bodočim pomočnikom o Bogu, marveč se tudi tedensko eno uro borili v goreči molitvi z Bogom za nje, da bi bili sveti in vredno orodje za spreobračanje drugih.

Drugič je potrebna globlja, času primerna izobrazba o vprašanih, ki jih v času našega bogoslovnega študija še ni bilo, zlasti o KA. Lepo pravi že omenjeni Cardijn: »Čim bolj prodiraš v živo resničnost KA, tem bolj se ti odkriva čudovita pomoč, ki jo laiški apostolat prinaša Cerkvi; tem bolj razumeš ganljivo priganjanje sv. očeta, ki hoče, da povsod v Cerkvi vstane KA: udeležba laikov na hierarhičnem apostolstvu.«

Zato naj postane »Vzajemnost« glasilu duhovnih vodij KA, ki nas bo vedno globlje uvajala v to najvažnejše versko gibanje sedanjosti. Zato naj bi jo vsi duhovniki ne le brali, marveč študirali. Dalje so nam redni slični tečaji kakor tale nujno potrebni. Naj bi postali naš stalen parlament v času, ko parlamentarizem v svetu propada. Saj nas vse druži skupna silna želja, kako po najboljši metodi rešiti in posvetiti čim največ duš.

Končam: Živimo v velikem času, v tako velikem času, kakor ga že stoletja ni bilo. V poznejših stoletjih bodo začeli z našim časom novo poglavje v cerkveni zgodovini. Tako slično je moralo biti, ko je pred 1400 leti pri zlomu rimskega imperija zasnoval sv. Benedikt svoje veliko delo; tako takrat, ko je ob prelomu časa nastopil serafski ubožec s svojimi brati; tako zopet, ko je med 16. in 17. stoletjem mogočno posegla v potek zgodovine protireformacija pod vodstvom tridentinskega zbora in s pomočjo močnih katoških knezov. In danes, ko je princeps huius mundi s sedmerno pomočjo zasedel svet in je razpredena actio diabolica na gospodarskem, socialnem, kulturnem, družinskem, državnem in nacionalnem polju, danes, ko je laicizem okužil toliko ljudi, danes doni z najvišjega mesta v božjem kraljestvu klic po actio catholica ne le na redovnike in duhovnike ter vladarje, marveč danes je razglašena splošna mobilizacija v s e g a krščanskega ljudstva: Spoznajte in okrepite svoje nepoznane orjaške kat. moči, dajte izliti nase moč Duha z višave, potem pa začnite v plamtečem binkoštnem navdušenju zmagovito ofenzivo za zopetno osvojitve sveta Kristusu Kralju. — Bratje! Ali smo dorastli tem velikim časom?

Za praktično izvedbo KA.¹

I. Neizogiben **predpogoj** za izvedbo KA je brezgrajna duhovščina. O tem ni dvoma, proti temu ne more veljati noben ugovor.

Končni namen in cilj KA je integralni katolicizem, obnovev vsega človeka v življenju milosti božje: *in staurare omnia in Christo* (Ef 1, 10). Po svojem zvanju in po določi svete Cerkve je duhovnik poklican, da pripravlja, uvaja in vodi KA. Torej je nezmislno, pričakovati, da bi KA uspela, ako bi duhovnik bodi z besedo, bodi s slabim zgledom ali celo s pohujšanjem podiral, kar drugi glede vere in verskega življenja gradijo; ako bi njemu veljala beseda: *Medice, cura te ipsum* (Lk 4, 23). — Sami moramo biti, kar hočemo dati drugim. Le močna osebnost brezgrajnega, vzornega, svetega duhovnika bo mogla zbudjati in voditi KA.

Za to delo se mora tudi svet duhovnik usposobiti po študiju KA in njenih problemov. Pripomočki za ta študij so: papeške okrožnice in izjave ter njih komentariji, domače in inozemsko obširno slovstvo, duhovniški tečaji s predavanji o KA.

Resno prizadevanje za lastno posvečenje in delo za potrebno izobrazbo duhovščine je prva stopnja po poti do KA.

II. Druga stopnja je izobrazba in vzgoja **laičnih apostolov**. To prav za prav pomenja novo obremenitev duhovščine. Dušni pastir, ki hoče uvesti KA v svoji župniji, si bo moral izmed posameznih stanov: mož, žen, fantov, deklet; tudi izmed raznih poklicev: dijakov, obrtnikov, delavcev... izbrati najboljše, najzanesljivejše osebe (elito). Te bo v posebnem pouku, rekli bi v zasebni šoli, pripravil za nadaljnje delo. V prvi vrsti je naloga duhovščine, ne kakšne organizacije, da si izbere in izvežba laične sodelavce, kakor si je Kristus sam izbral in vzgojil svoje apostole: *Ego elegi vos et posui vos, ut eatis et fructum afferatis* (Jan 15, 16).

Dušni pastir bo izbrane zastopnike raznih stanov poslal najprej v stanovske duhovne vaje, ali jim bo takšne priredil doma. Nadajnja priprava za apostolat se bo vršila v sistematičnem pouku, v določenih urah, na podlagi posebnih učnih knjig. Učne knjige ali katekizme za KA je treba šele ustvariti po načinu, kakor so: Janez Kalan, »Kvišku zdaj dežela vsa«;

¹ Oglasnik lavantinske škofije, 1936, I, 1—3.

Franc Kolenc, »Bodi apostol«; v Ljubljani izhajajoče brošure »Naša pota«... Pouk bo moral obsegati vse panoge katoliške udejstvovanja: poglobitev v znanje verskih resnic; nauk o katoliški morali; izobrazbo o važnih dogodkih cerkvene zgodovine, o določbah cerkvenega prava in o pravicah svete Cerkve, o papeških okrožnicah in izjavah, o ugovorih nasprotnikov, o socialnem vprašanju in pravični ureditvi človeške družbe, o karitativnem delu itd.

Jasno je, da se ta posebni pouk, ki se mora vršiti po navodilih pristojne cerkvene oblasti, ne more dovršiti v nekajdnevnem tečaju, tudi ne v nekaj tednih; to delo bi moglo trajati leta. V drugih državah štejejo desetletja. To šolanje laičnih apostolov, iz vsakega stanu v začetku kakih pet do šest, ne more in noče delati konkurence krščanskim organizacijam ali jih ovirati v njihovem delu za splošno izobrazbo mladine in vzgojo ljudstva.

III. Tretja stopnja je aktivni **apostolat**, apostolsko delo izšolanih, izvežbanih zastopnikov KA. To delo bo moralo iti od osebe do osebe in se bo moralo vršiti povsod in pri vsaki priložnosti.

Apostol KA bo mogel biti član Marijine družbe, tretjega reda, prosvetnega društva, katerekoli organizacije, ki ni sveti veri nasprotna. Njegova naloga bo, da bo svoje stanovske tovariše z besedo in zgledom pridobil za katoliško udejstvovanje, in da bo pri vseh društvenih prireditvah, pa tudi v zasebnem in javnem življenju po svojih močeh delal na to, da se bodo upoštevala in uveljavljala katoliška načela.

Tako bo KA žarišče, iz katerega bodo izžarevali žarki pravega katolicizma, to je božjega življenja v Kristusu, na vse strani: na razne krščanske organizacije, na katoliška društva, na politiko, na gospodarstvo, na skrb za ubožce, na treznostno gibanje... in dalje, preko lastnih mej na tiste, ki so drugačnega mišljenja: omnibus omnia (I Kor 9, 22), ut omnia in lucrum cedant Christo.

To je pravilno pojmovanje KA, kakor so si jo zamislili poslednji papeži. Pri tem pojmovanju ni prostora za kakšno rivaliteto, ne za nadvladanje organizacij po KA, ne za absorbiranje KA po drugih organizacijah, ampak za složno, sporedno delo.

Katoliška akcija je organizirano delo izvežbanih laičnih apostolov, ki po navodilih in v pomoč cerkvene oblasti ali hierarhije gredo ven — Bog daj, da v vedno večjem številu — v vsa združenja, v vsa področja človeškega življenja in udejstvovanja in tam, tudi kot funkcionarji v raznih položajih,

p o v s o d širijo krščansko resnico in morálo; v s e l e j z a g o v a r j a j o i n u e l j a v l j a j o n a č e l a k a t o l i š k e g a s v e t o v n e g a n a z o r a ; v s e s k u š a j o p r e p o j i t i z d u h o m K r i s t u s o v i m . V t e m z m i s l u j e d e j a l s v e t i O č e P i j X I . , d a j e z a d n j i c i l j i n s m o t e r K A t a , n a k l o n i t i d o b r o t e p r a v e g a k r š č a n s t v a v s e m , t u d i t i s t i m , k i s o d o s l e j s t a l i o b s t r a n i a l i b i l i n a s p r o t n i .

Leta 1933. so bili v svrhu uspešnejšega dela za mladino začasno, to je, dokler se končno veljavno ne uredi izvedba KA, ustanovljeni, oziroma napovedani odseki KA za fante, dekleta in žene. Vsled novih okoliščin so v zadnjem času nastali dvomi o razmerju med temi odseki in drugimi organizacijami, zlasti med FKA in FPZ. Da se odstrani zmeda in doseže edinstvo v delu za dobro stvar, določam na podlagi zgornjega pojmovanja KA, ki je došlo do izraza tudi na duhovniškem tečaju v Mariboru dne 8. in 9. januarja t. l., za Lavantinsko škofijo naslednje:

1. Iz dosedanjih FKA naj se izbere gotovo število (2—6) članov, ki se kot fantovske delovne skupine do nadaljnjega pridelijo župnijskim svetom KA, kjer so ti že sestavljeni. Člani teh skupin morejo biti (kakor vsi fantje FKA) člani prosvetnih in drugih krščanskih organizacij, so pa oni v prvi vrsti poklicani, da se posebej izobrazijo in usposobijo za Katoliško akcijo. Isto velja za druge stanovske odseke KA. Ako bi v to skupino želelo vstopiti večje število članov, naj se za župnijski svet KA iz te skupine določi nekaj zastopnikov.

2. Kjer še ni župnijskih svetov KA, pač pa že FKA, tam naj se kmalu sestavi župnijski svet KA iz omenjenih skupin, oziroma njih zastopnikov in iz zastopnikov drugih stanov (mož, žen, deklet). V ostalem velja naročilo za sestavo župnijskih svetov v Šk. Oglasniku 1930, V, odst. 43.

3. Iz župnijskih svetov KA naj se v zmislu papeških naročil in sporazumno s škofijskim vodstvom KA med drugim apostolskim delom dajejo smernice za mladinsko vzgojo, v kolikor to po svojih pravilih vršijo organizacije in društva, ki so ali ki hočejo veljati za pomožne čete KA. Vzgoja mladine, kakor vseh vernikov, **k verskemu življenju** je po božji naredbi naloga in nedotakljiva pravica Cerkve, s tem neposredno Katoliške akcije.

4. S to določbo za sedaj formalno prenehajo Pravila za stanovske odseke KA, objavljena v škofijskem Oglasniku

1933, VIII, odst. 69., njih duh pa naj dalje prešinja vzgojo našega katoliškega ljudstva. — Izrecno pripominjam, da pri tej določbi imam pred očmi zlasti župnije, kjer so bile in so sedaj uvedene prosvetne organizacije in kjer ne kaže, voditi obenem FKA in FPZ. — Kjer prosvetnih organizacij ni, in se je medtem ustanovil FKA, tam bo dušni pastir, ravnajoč se po navodilu pod 1. in 2., po svoji uvidevnosti obstoječe fantovsko udruženje držal in v duhu omenjenih pravil vodil, dokler bo potrebno.

5. Pripravlja se preureditev splošnih pravil za KA. Navodila za podrobno delo KA bodo sledila, ko se bodo z božjo pomočjo ustanovila za posamezne stanove posebna škofijska vodstva.

Dum omni modo per occasionem, sive per veritatem Christus annuncietur: in hoc gaudeo, sed et gaudebo (Flp 1, 18).

V Mariboru, dne 18. januarja 1936.

† **Ivan Jožei,**

škof in apostolski administrator.

Vsebina

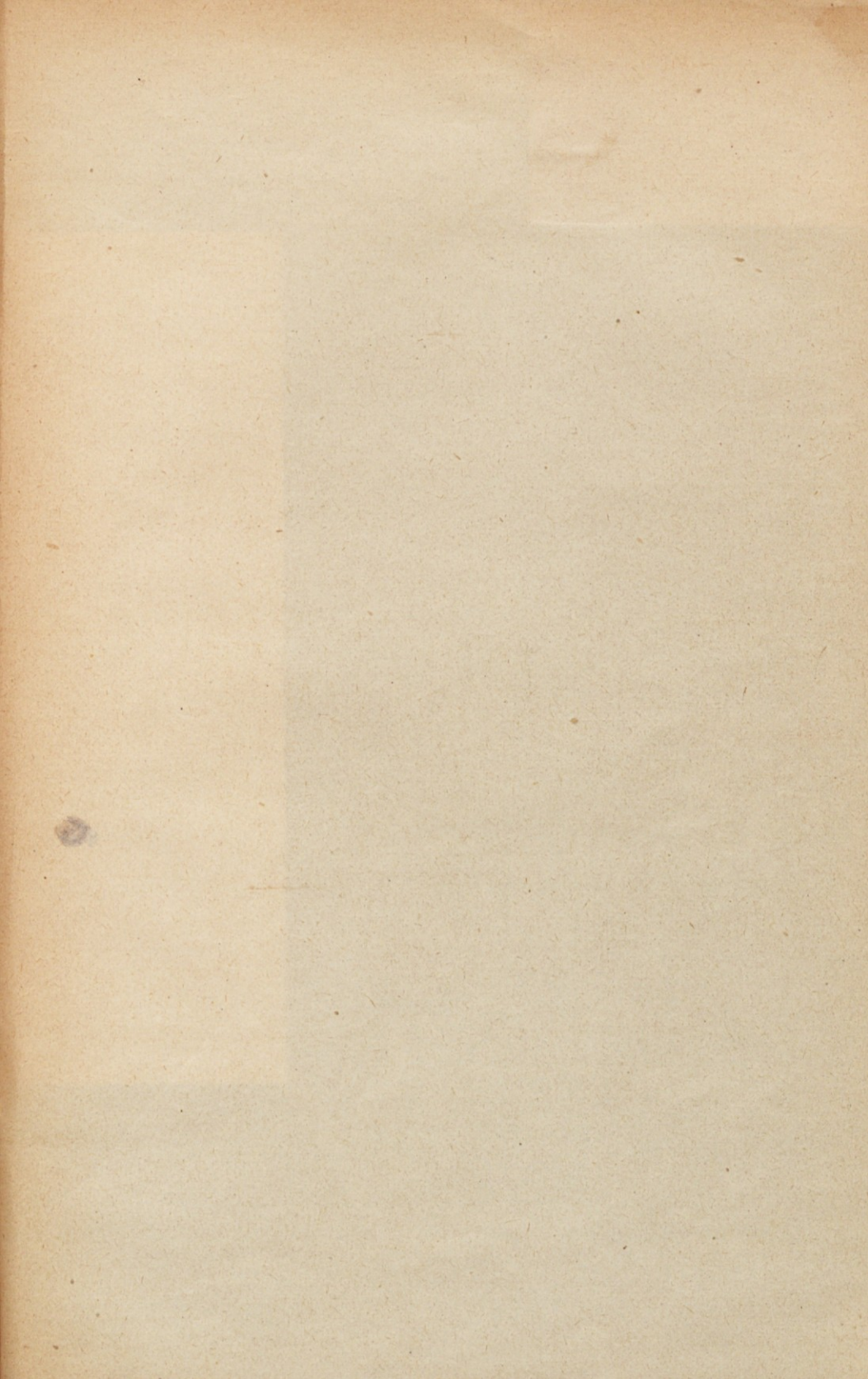
Stran

- Vabilo na tečaj za duhovnike o KA** 3
- Dogmatične osnove in zgodovinsko ozadje KA.** Dr. J. Aleksič 5
Pij XI. in ideja KA (5). — Odmev v svetu (6). — Nadnaravno pojmovanje Cerkve — predpogoj razumevanja za KA (6—7). — I. Zgodovinski razvoj ideje KA: 1. Apostolska doba in čas do Konstantina Velikega (8—9). — 2. Srednji vek in čas do Pija IX. (9—11). — 3. Od Pija IX. do Pija XI. (11—13). — II. Definicija KA: Sestavni elementi definicije (13 do 14). — 1. »Udeležba« in »sodelovanje«; dvoje zaključkov (14 do 15). — 2. Laiki: mesto laikov v Cerkvi po KA (15—16). — 3. Hierarhija; KA v ožjem in KA v širšem smislu (17—18). — 4. Apostolat: bistvo; čin in dej; zaključki (18—20). — III. Misterij Cerkve in KA. — 1. Misterij Cerkve (20); Učlovečenje Sinu božjega — Kristusova vloga sredništva (21). — Nadaljevanje inkarnacije — mistično telo Kristusovo (22). — 2. Mesto KA v Cerkvi (23); Trojni element v Cerkvi (23). — Pomen zakramentalnega znamenja (24), sv. krsta (24), sv. mašniškega posvečenja (24), sv. birne (25). — KA — življenje in naloga (26).
- Duh in oblika KA.** Drago Oberžan 27
Illum oportet regnare (27). — Prvo je duh, potem šele oblika (28—29). — Vprašanje razmerja med osebnostjo in maso (30). — Ljubezen — vez med klerom in laiki (31). — »Vse je odvisno od duhovnika« (32). — Oblika (33). — Organizatorne oblike KA drugod: v Italiji, v Franciji, v Belgiji, v Holandiji, v Nemčiji (33—34). — Bistveno: osrednja ognjišča; stanovska usmeritev KA; potreba duhovnikov-specialistov. (34—35). — Organizacijski aparat in duh nadnaravnosti (36).
- Delokrog KA.** Dr. J. Aleksič 37
Najtežje vprašanje (37). — I. Cilj, sredstva in akcija: Končni, bližnji in posredni smotri KA (38—40). — Sredstvo in akcija (41—43). — II. Organizmi akcije: KA je razčlenjen, koordiniran organizem (44). — KA mož: oblikovanje in apostolat (45—48). — Žena kot pastoralna sodelavka (48—49). — Mladinska organizacija — semenišče KA (49). — I. O. C. — »dovršen tip« KA (50—51). — III. Vodstvo in koordinacija: »Lastne« ali privzete organizacije? (51). — Prerez slovenskih katoliških organizacij (52). — Dve poti (53). — Zgodovina in izhod druge (53—56).
- KA v odnosu do nabožnih in prosvetnih organizacij.** Prof. J. Richter 57
»V prelomu dveh vekov mi kujemo novega« (57). — Moderni val brezbožne kulture (57). — Contraria contrariis curantur — Cerkev kliče laike (58). — Zakaj? (59). — Nabožna društva: prvenstveno za samoposvečenje, KA — prvenstveno za apostolat (60). — Pomen nabožnih društev za KA (60—61). — KA in prosvetna društva (61); namen slednjih (61). — Ni vsaka kultura prava kultura; na globoko! (61—62). — Bodoči voditelji katoliških prosvetnih društev morajo iti skozi šolo KA (62—63).

- KA, socialno vprašanje in politika.** Dr. J. Aleksič 64
 I. KA in obča politika: »Nepolitičnost« KA (64—65). — Politika v »pravem, bistvenem pomenu« in politika »v prigodnem smislu« (65—66). — KA podpira občo politiko (66 do 67). — Posredni in neposredni poseg KA v občo politiko (67 do 69). — II. KA in politične stranke: 1. KA se loči od vsake, tudi najboljše stranke (70—71). — 2. Ali je mogoča »katoliška« stranka? (72—73). — 3. Ali je KA indiferentna napram strankam? (73—75). — III. KA in socialno vprašanje: KA za rešitev socialnega vprašanja (76). — Pij XI. poziva KA na delo za socialno obnovo (77). — Socialne naloge KA na Slovenskem (77—78). — IV. KA in strokovne organizacije: 1. Važnost strokovnih organizacij (78—79). — 2. Odnos med njimi in KA (79—80). — 3. Kako je pri nas? (81).
- Predpogoji dobre metode pri KA.** Drago Oberžan 82
 Naša metoda bodi predvsem kristocentrična (82—83). — Problem prevelikih župnij (83). — Dobra ureditev nedeljske službe božje (84). — Čim več sv. maš ob nedeljah (85). — Pridiga (85). — Finesa v cerkvi (85). — Osebni stik z verniki (86). — Kartoteka (87). — Socialna skrb za dijaštvo (88). — Naši nabožni listi in KA (88). — Evhariistična poglobitev (89). — Liturgično gibanje (89). — Duhovnikova osebnost (90).
- Hierarhični položaj duhovnika v KA in njegova misija.** Dr. J. Meško 91
 I. Hierarhični značaj KA (91). — II. Razlika med duhovnikovim stališčem v KA in v drugih ustanovah ter organizacijah (92—93). — III. Duhovnik — duša KA (93). — Cerkevno-pravni položaj duhovnika v KA (94—95). — Duhovnikova npravstvena naloga v KA (96). — Važnost duhovnikove osebnosti; enciklika »Ad catholici sacerdotii« (96—97). — Pedagogika Katoliške akcije (97—98).
- Praktične smernice za vzgojo laičnih apostolov.** Anton Karo . . 99
 Načelo elite (99). — I. Preusmeritev vsega dušnega pastirstva v duhu KA (100). — Razlogi za pritegnitev laikov k sodelovanju pri dušnem pastirstvu (101). — Sveta birma — zakrament KA (102). — Dozorel, polnoleten kristjan (103). — Posvečenje za splošno duhovništvo (103). — Evhariistična in liturgična akcija — podlaga KA (104). — Zakrament apostolata (104). — II. Izoblikovanje laičnih apostolov (105). — Iskanje in modro izbiranje (105). — Po eliti k osvojitvi mase (106). — Vzgoja za osebno pobožnost (106). — Vzgoja za apostolat (107). — Izobrazba (109). — Katekizem in papeške okrožnice (110). — III. Poglobitev pobožnosti in izobrazbe duhovnikov (110). — Notranje življenje daje moč zunanjemu delu (110). — Apostolska akcija in Družba adoratorjev (111). — »Vzajemnost« glasilu duhovnih vodij KA (111). — Velik čas (111).
- Za praktično izvedbo KA.** † Ivan Jožef, škof in apost. administrator 112
 I. Brezgrajna duhovščina — neizogiben predpogoj KA (112). — Svetost in študij; pripomočki za študij (112). — II. Izobrazba in vzgoja laičnih apostolov

— druga stopnja KA (112). — Posebni pouk; stanovske duhovne vaje (112—113). — III. Aktivni apostolat — tretja stopnja (113). — Od osebe do osebe; z besedo in zgledom; KA — žarišče, od koder gredo žarki božjega življenja na vse strani (113). — Povsod in vselej (113—114). — Ureditev vprašanja FKA in FPZ v lavant. škofiji (114—115).

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIJENICA

00000477639

UNIVERZ. KNJIŽNICA
LUBLJANA

100748